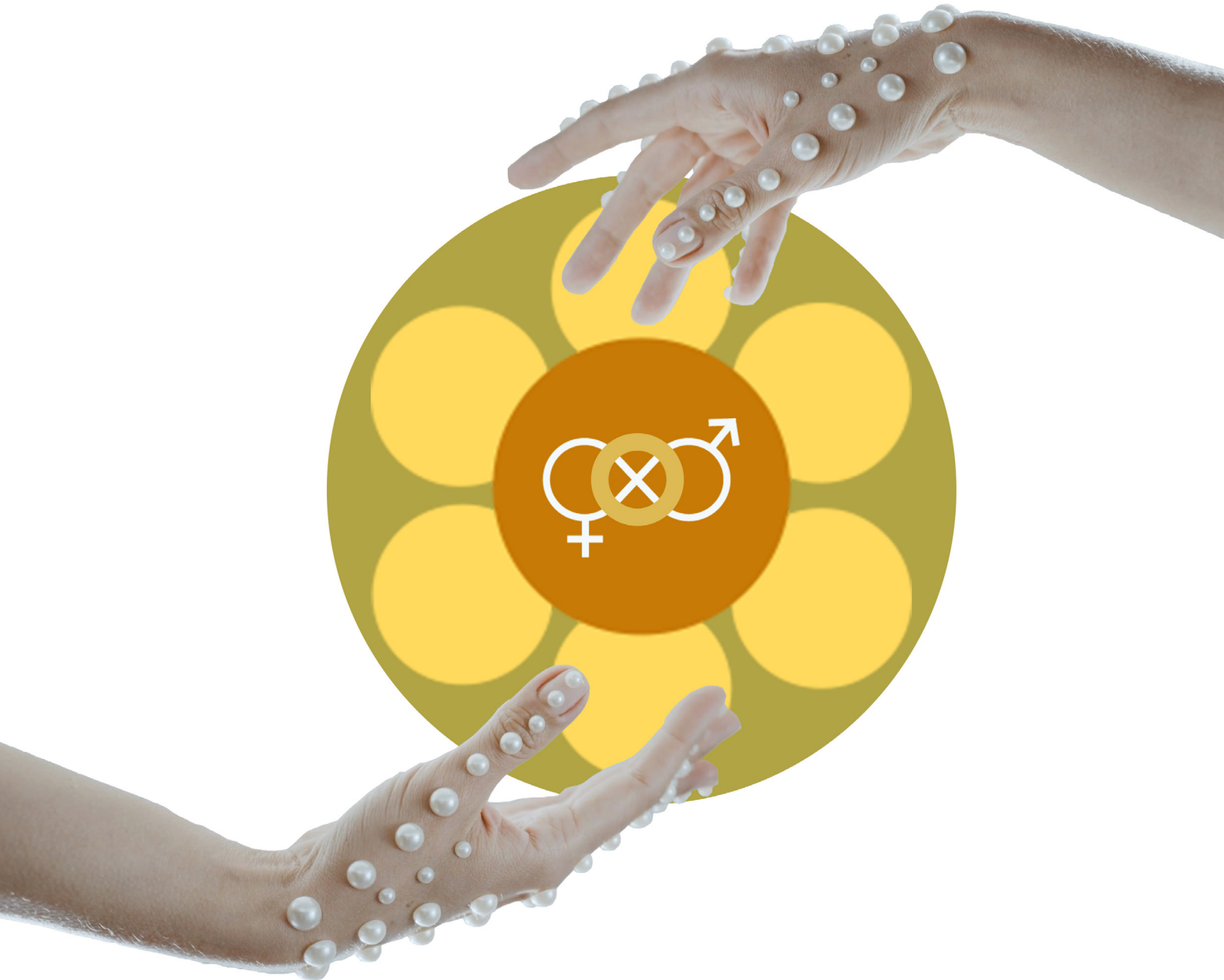

fluid

**SUKUPUOLINEUTRAALI
VIHKISORMUSMALLISTOKONSEPTI
INSPIROITUNEENA 1960-LUVUSTA:**
androgyninen ilmaisu, unisex-ilmiö
sekä aikakauden tapahtumat

Koulutusala Kulttuuriala	
Tutkinto-ohjelma Muotoilun tutkinto-ohjelma	
Työntekijä(t) Essi Huttunen	
Työn nimi Sukupuolineutraali vihkisormusmallistokonsepti inspiroituneena 1960-luvusta: androgyyninen ilmaisu, unisex-ilmio sekä aikakauden tapahtumat	
Päiväys 25.11.2021	Sivumäärä/ Liitteet 123/3
Toimeksiantaja/ Yhteistyökumppanit	
Tiivistelmä Oma häpäivä on useille ihmisille tärkeä elämän merkkipaalu, jota varten saatetaan tehdä paljon suunnittelua sekä taustatyötä. Merkittävin häpäivästä jäävä symboli ja muisto on usein vihkisormus, jota kannetaan läpi yhteisen elämän. Häät ovat perinteisesti hyvin heteronormatiivinen juhla, joten vihkisormuksia etsiessä voi törmätä samanlaiseen binääriseen sukupuolijakoon. Jos oma identiteetti tai parisuhde on ristiriidassa yhteiskunnan luoman sukupuolinormin kanssa, voi sormuksen hankkiminen olla epämiellyttävä kokemus. Tämän opinnäytetyön tavoitteena on antaa näkyvyyttä niille, joille sopivan vihkisormuksen löytäminen ei ole itsestäänselvyys. Samalla pyritään haastamaan nykyistä käsitystä siitä, miltä unisex-muotoilu voi näyttää. Opinnäytetyön tuloksena syntyi sukupuolineutraali vihkisormusmallisto, jonka pääkohderyhmänä on häämarkkinoilla aliedustetut sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöt. Mallistoon sisältyy yhteensä viisi sormuskonseptia, joihin haetaan inspiraatiota 1960-luvun androgyynisestä muodista, unisex-ilmioistä sekä yhteiskuntaa muokkaavista tapahtumista. Erityisesti 1960-luku tunnetaan murroksen aikana, jolloin olemassa olevia sukupuoli- ja seksuaalinormeja alettiin kyseenalaistamaan ja haastamaan muun muassa pukeutumisen kautta. Tietopohjaa opinnäytetyöhön haettiin kirjallisuuden lisäksi kyselyiden kautta, jotta suunnitteluun saatiin myös käyttäjälähtöistä näkökulmaa historiallisten vaikutteiden lisäksi. Sormuskonseptit esitetään digitaalisesti muokattujen tuotekuvien sekä käyttäjäkuvien muodossa. Opinnäytetyö muodostaa kokonaisuuden, joka pyrkii tuomaan esille unisex-termiä kantavien vihkisormusten variaatiopulan sekä HLBTIQ-yhteisön representaation puutteen. Projektin pohjana on halu korostaa sukupuolen ja seksuaalisuuden moninaisuutta sekä itseilmaisun kirjoa. Tarkoituksena on herättää keskustelua ja tuoda esille erilaisia vaihtoehtoja vihkisormusmarkkinoille seksuaalivähemmistöön kuuluvan naisen näkökulmasta. Vihkisormusmallisto toimii eräänlaisena ehdotuksena, miltä vihkisormus voisi näyttää, jos sitä ei kohdennettaisi tietylle sukupuolelle perustuen stereotypioihin tai normeihin. Yhteiskunnan haitallisten rakenteiden hajottaminen tapahtuu asteittain, joten työtä sen eteen on tehtävä vielä huomattavasti. Opinnäytetyön kautta murretaan osa näistä rakenteista, tuomalla esille yksityiskohtia, joihin ei aina edes kiinnitetä huomiota. Tulevaisuudessa voitaisiin pohtia vielä enemmän, kuinka muotoilun kautta voidaan purkaa haitallisia asenteita ja rakenteita liittyen sukupuoli-ilmaisuun sekä sukupuolen ja seksuaalisuuden moninaisuuteen.	
Avainsanat vihkisormus, sukupuolineutraali, mallisto, seksuaalivähemmistöt, sukupuolivähemmistöt	

Field of study Culture	
Degree programme Degree Programme in Design	
Author(s) Essi Huttunen	
Title of thesis A Gender-neutral Wedding Ring Collection Concept Inspired by the 1960s	
Date 25 November 2021	Pages/ Appendices 123/3
Client organisation/Partners	
Abstract For several people, their own wedding day is an important milestone in life, for which a lot of planning and background work may be done. The most significant symbol and keepsake of the wedding day is a wedding ring which is worn for the rest of ones lifetime, shared with their partner. Weddings are traditionally very heteronormative, therefore one may run into a similar binary gender division when looking for the right ring. If your own identity or relationship conflicts with the gender norm created by society, getting a wedding ring might be an unpleasant experience. The aim of this thesis is to give visibility to those who do not take finding the right ring as self-evident. Simultaneously it seeks to challenge the notion of what unisex design is able to look like. The end result of this thesis was a gender-neutral wedding ring collection, the main target group being the gender and sexual minorities that are wildly underrepresented in the wedding industry. The collection includes a total of five ring concepts, which draw inspiration from the androgynous fashion, the unisex phenomenon and the meaningful events of the 1960s. The 1960s is particularly known as a time of rebellion, when the existing gender and sexual norms began to be questioned and challenged through fashion, among other things. In addition to literature, the knowledge base of the thesis was sought through surveys in order to include a user-oriented perspective in the design process along with historical influences. The ring concepts are presented in the form of digitally modified product and user images. The thesis seeks to highlight the shortage of variation among the rings that are presented as unisex as well as the lack of representation of the LGBTIQ-community. The project is based on the desire to emphasize the diversity of gender and sexuality, as well as the spectrum of self-expression. The aim is to evoke conversation and bring forward different options to the wedding ring market from the perspective of a woman belonging to a sexual minority. The wedding ring collection serves as a kind of suggestion of what a wedding ring could look like, if it were not targeted to a certain gender based on stereotypes or norms. The demolition of the harmful social structures happens gradually, therefore a significant amount of work remains to be done. A part of these structures are broken down through this thesis by bringing forward details that are not always paid attention to. Further reflecting could be done in the future relating to how design can address harmful attitudes and structures related to gender expression, gender diversity and sexual diversity.	
Keywords wedding ring, gender neutral, collection, sexual minorities, gender minorities	

fluid

SISÄLTÖ

sanasto

Ableismi

Termillä tarkoitetaan tiivistetysti vammattomuuden pitämistä itsestäänselvyytenä, minkä seurauksena vammaisuus nähdään epänormaalina. Vammaiset ihmiset nähdään ulkopuolisina, erilaisina tai jopa huonompina. (Tiiri 2020.)

Androgynia

Termillä tarkoitetaan maskuliinisten ja feminiinisten piirteiden sekä ominaisuuksien yhdistymistä samassa henkilössä. Androgyniseksi voidaan kuvailla myös esimerkiksi pukeutumistyyliä, jossa yhdistellään feminiinisiä ja maskuliinisia piirteitä. Henkilö voi kuvata myös sukupuoli-identiteettiään termillä androgyni. (Sukupuolen moninaisuuden osaamiskeskus 2021.)

Binääri

Binääri tarkoittaa kaksinapaisuutta, joten henkilön sukupuoli-identiteetti voi olla joko binäärinen tai ei-binäärinen. Binäärisellä sukupuoli-identiteetillä tarkoitetaan naisen-mies-jakoa. (Sukupuolen moninaisuuden osaamiskeskus 2021.)

BIPOC ja POC

BIPOC-termillä kuvataan mustia ihmisiä, alkuperäiskansoihin kuuluvia ihmisiä sekä muita ei-valkoisia ihmisiä. Termi tulee englanninkielisistä sanoista black, indigenous ja people of colour. People of colour (POC) viittaa ihmisiin, jotka mielletään esimerkiksi nimen, ihonvärin tai uskonnon vuoksi muiksi kuin valkoisiksi ihmisiksi. Kummallekaan termille ei ole vakiintunut suomenkielistä vastinetta. (Yhdenvertaisuus.fi julkaisuaika tuntematon.)

Cis-sukupuolisuus

Termi tarkoittaa, että henkilö kokee sukupuoli-identiteettinsä ja sukupuolen ilmaisunsa olevan hänelle syntymässä määritellyn sukupuolen ja siihen liitettyjen kulttuuristen odotusten mukaisia. Cis-mies on syntymässä määritetty pojaksi ja cis-nainen tytöksi. (Sukupuolen moninaisuuden osaamiskeskus 2021.)

Heteronormatiivisuus

Tämä termi kuvaa oletusta, jossa heteroseksuaalisuus ja cis-sukupuolisuus nähdään parempana tai toivotumpana verrattuna muihin suuntautumisiin ja identiteetteihin. (THL 2021.)

Intersukupuolisuus

Intersukupuolisuus on joukko erilaisia kehon muunnelmia, joissa sukupuolitettujen piirteiden, kuten kromosomien, sukuelinten tai hormonitoiminnan perusteella henkilöä ei voida tulkita binäärisen sukupuolen edustajaksi eli naiseksi tai mieheksi. (Sukupuolen moninaisuuden osaamiskeskus 2021.)

HLBTIQ (engl. LGBTIQ)

Kirjainlyhenne sanoista homoseksuaalit, lesbot, biseksuaalit, transihmiset, intersukupuoliset sekä queer tai questioning (kyseenalaistaa). Queer-termiä voivat käyttää esimerkiksi henkilöt, jotka eivät halua määrittellä seksuaalista suuntautumistaan tai sukupuoltansa. Termillä on myös paljon muita eri merkityksiä. (THL 2021.)

Misogynia

Misogynia tarkoittaa naisvihaa, joka näyttäytyy esimerkiksi vähättelynä tai naisvihan olemassaolon kieltämisenä, naisen esineellistämisenä, naisia halventavissa vitseissä tai niihin puuttumatta jättämisenä, (seksuaalisena) väkivaltana sekä sukupuolittuneina murhina. (Kroonisesti ärhäkkä 2021.)

Muunsukupuolisuus

Muunsukupuolinen henkilö voi olla sekä mies että nainen, jotakin näiden väliltä tai tämän jaon ulkopuolelta. Muunsukupuolisuus-termiä voidaan käyttää myös kattokäsitteenä muille ei-binäärisille sukupuoli-identiteeteille. (Sukupuolen moninaisuuden osaamiskeskus 2021.)

Representaatio

Representaatio tarkoittaa jonkin ihmisryhmän tai aiheen tekemistä näkyväksi ja läsnä olevaksi. Modernissa feminismissä termillä tarkoitetaan sitä, kuinka paljon ja millaisessa valossa muun muassa marginalisoituihin vähemmistöihin kuuluvia todellisia ihmisiä tai kuvitteellisia hahmoja näytetään mediassa. (Kroonisesti ärhäkkä 2021.)

Sukupuoli-identiteetti

Henkilön käsitys omasta sukupuolestaan tai sukupuolettomuudestaan (Sukupuolen moninaisuuden osaamiskeskus 2021.)

Sukupuoli-ilmaisu tai sukupuolen ilmaisu

Yksilön toiminta ja käyttäytyminen, joilla hän ilmaisee itselleen ja muille oman sukupuoli-identiteettinsä. Kulttuurissamme sukupuolitettuja toimintatapoja ovat esimerkiksi pukeutuminen ja elekieli. (Sukupuolen moninaisuuden osaamiskeskus 2021.)

Sukupuolineutraalius

Ajattelutapa, jossa sukupuolta ja sen merkityksiä ei oteta huomioon. Esimerkiksi tasa-arvoinen avioliittolaki on sukupuolineutraali, sillä se kohtelee kaikkia samoin riippumatta sukupuolesta. (Sukupuolen moninaisuuden osaamiskeskus 2021.)

Sukupuolinormi

Sukupuolinormit ovat yhteiskunnan ja kulttuurin luomia odotuksia ja oletuksia siitä, miltä eri sukupuolta olevat henkilöt näyttävät ja kuinka heidän tulisi käyttäytyä. Termillä voidaan myös tarkoittaa toisen binäärisen sukupuolen parempaa sopivuutta tehtävään tai asemaan, esimerkiksi miesenemmistöisillä aloilla voi olla vahva miesnormi ja naisenenemmistöisillä naisnormi. (THL 2021.)

Sukupuolistereotypia

Sukupuolistereotypiat ovat negatiivisia, usein tiedostamattomia ja pelkistettyjä ennakkokäsityksiä binäärisiin sukupuoliin liitetystä ominaisuuksista tai käyttäytymisestä. (THL 2021.)

Transsukupuolisuus

Henkilön sukupuoli tai sukupuoli-ilmaisu ei ole yksiselitteisesti syntymässä määritellyn sukupuolen ja siihen liitettyjen odotusten mukainen. Transsukupuolisuus käsittää myös ihmiset, jotka määrittelevät olevansa transihmisiä. Esimerkiksi muunsukupuoliset henkilöt voivat identifioitua transihmisiksi. (Sukupuolen moninaisuuden osaamiskeskus 2021.)

Unisex

Termillä tarkoitetaan kaikille sukupuolille soveltuvaa asiaa tai esinettä (Dictionary.com julkaisuaika tuntematon).

j o h d a n t o

- 1.1 Aiheen valinta
- 1.2 Opinnäytetyön tavoitteet ja menetelmät

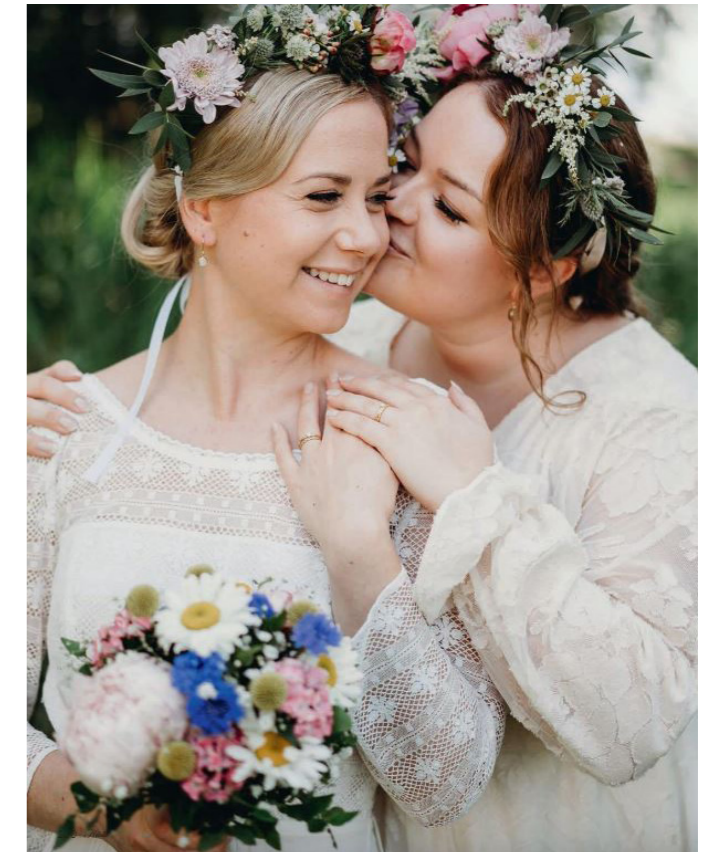

1 Johdanto

Oma häpäivä on useille ihmisille yksi tärkeimmistä elämän merkkipaaluista. Tämän yhden päivän suunnittelu aloitetaan usein hyvissä ajoin, sillä häiden järjestäminen voi olla hyvin stressaava osa arkea. Vihkisormukset ovat yksi tärkeimmistä hankinnoista liittyen häiden suunnitteluun. Ne ovat tämän elämäntapahtuman symboli, merkki rakkaudesta ja loppuelämän lupauksesta.

Vihkisormus on ainoa aineellinen asia, joka on häjjuhlan jälkeenkin mukana ihmisen elämässä joka päivä. Tästä syystä on tärkeää, että sormus kuvaa kantajansa identiteettiä ja persoonaa. Häät ovat perinteisesti hyvin heteronormatiivinen juhla, joten vihkisormuksia etsiessä voi törmätä samanlaiseen sukupuolisidonnaiseen kahtiajakoon; Lähtökohtaisesti naisten sormukset ovat perinteisen feminiinisiä, kun taas miesten sormukset ovat perinteisen maskuliinisia. Jos oma identiteetti on ristiriidassa sukupuolienormien kanssa, voi vihkisormuksen hankkiminen tuntua ahdistavalta kokemukselta.

Sukupuolistereotyytiat näkyvät myös vihkisormusten mainonnassa erinäisissä medioissa, kuten aikakauslehdissä sekä sosiaalisessa mediassa. Naisoletetut ovat pukeutuneena mitä kauniimpiin mekkoihin pramea timanttisormus kimaltaen, ja miehet ovat klassiseen pukuun sonnustautuneina yksinkertaisine sormuksineen.

KUVA 2. Pari Häät-lehdestä
(Lotta Polviander 2019)

Tarkastellessani häämediaa, ei tilanne ollut erilainen edes harvinaisissa seksuaalivähemmistöjä koskevissa artikkeleissa. Tarkoittaen sitä, että naisoletetut olivat klassisen feminiinisiä ja miesoletetut klassisen maskuliinisia (kuva 2). Haluan painottaa, että myös perinteisen feminiinisiä sekä maskuliinisia HLBTIQ-pareja tulee olla näkyvillä häämedioissa. Kaikki seksuaalivähemmistöjen variaatiot ansaitsevat saman kohtelun kuin heteroparit. Seksuaalivähemmistöjen

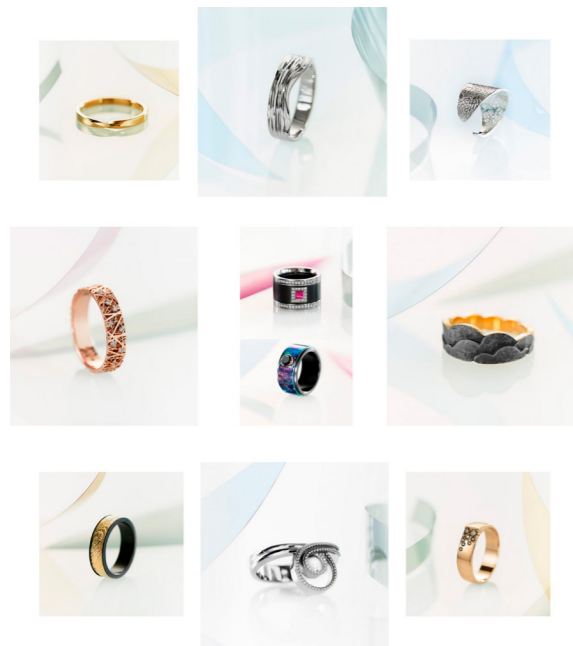

heikon näkyvyyden lisäksi erilaisten sukupuolivähemmistöjen näkyvyys loisti poissaolollaan. Vähemmistöjen kuvaus oli kokonaisuudessaan hyvin suppeaa.

Oman kokemukseni mukaan sukupuolineutraaleiksi luonnehditut sormukset ovat miehille kohdistettuja sormuksia tai neutraaleja perussormuksia, jotka on siirretty toiselle sormuslaudalle "Nämähän sopivat kaikille!" lauseen saattamana. Suunnittelussa on ehkä päädytty maskuliiniseen suuntaan ajatellen, että myös stereotyyppisen maskuliiniset miehet "kehtasivat" käyttää niitä. Tarjonta on ollut hyvin vähäistä ja muotoilu askeettista. Minimalistiset sormukset ovat kiistämättä ajaton ja klassinen valinta, mutta niiden rinnalta puuttuu tällä hetkellä näyttävämmät ja persoonallisemmat sormukset.

1.1 Aiheen valinta

Vihkisormusten inklusiivisuuden puute on aiheena hyvin ajankohtainen. Esimerkiksi Vuoden Kaunein Sormus 2020-kilpailun tehtävänä oli suunnitella ja valmistaa sormus, joka sopii jokaiselle ikään ja sukupuoleen katsomatta. Tehtävänannon tuloksena oli liuta sukupuolineutraaleja sormuksia, jotka säväyttivät väriloistollaan ja muotokielellään. Joukkoon mahtui sekä kivellisiä että kivettömiä sormuksia erilaisilla pintaviimeistelyillä. Palaute finaalisormuksista oli suurilta osin positiivista. Muun muassa Messukeskus luonnehti sormuksia artikkelissaan ennakkoluulottomiksi ja rohkeiksi kumppanuuden juhlistajiksi (STT Info 2020).

KUVA 3. Vuoden Kaunein Sormus 2020-kilpailun finalistit (Teemu Töyrylä 2020)

Nähdessäni finalistien tulokset kilpailun teemasta tajusin, että juuri tätä maailma tarvitsee lisää (kuva 3). Rakkauden juhlistamista pelotta, vähemmistöt huomioon ottaen. Klassisen kauniiden vihkisormusten arvostus ei tästä maailmasta ole kuitenkaan katoamassa. Miksi emme siis laajentaisi sormusten kirjoa niille, jotka eivät löydä paikkaansa kaksijakoisesta sukupuolinormista tai heteronormatiivisesta mallista?

1.2 Opinnäytetyön tavoitteet ja menetelmät

Tavoitteenani on suunnitella sukupuolineutraali vihkisormusmallisto, johon sisältyy yhteensä viisi sormusta. Pysin opinnäytetyöni kautta tuomaan esille ihmisryhmää, joka joutuu kokemaan negatiivisia tunteita siitä, ettei sovi yhteiskunnan luomaan miehen tai naisen muottiin. Haluan tuoda esille sen, että maailmasta löytyy muitakin yhdistelmiä kuin perinteiden mukainen sulhanen ja morsian. Oli se yhdistelmä mikä tahansa, ovat he aivan yhtä arvokkaita ja heidät tulisi nähdä sekä ottaa huomioon.

Tarkoitukseni ei ole estää ketään noudattamasta hääperinteitä eikä niiden sukupuolirooleja. En myöskään väitä, etteikö jokainen voisi valita vihkisormustaan välittämättä sille määritellystä kohderyhmästä. Tarkoitukseni on tuoda esille vaihtoehtoisia näkökulmia perinteiden rinnalle, erityisesti niille, jotka eivät jo olemassa olevasta tarjonnasta löydä itselleen sopivaa vihkisormusta. Tätä kautta pyrin haastamaan nykyistä käsitystä siitä, miltä unisex-muotoilu voi näyttää.

Inspiraatiota suunnitteluun haen historiaa tarkastelemalla, menemällä unisex-muotiliikkeen ja androgyynisen ulosannon juurille. Sukupuolten rajojen sekoittaminen sai muotimaailmassa tunnetummin alkunsa 1960-luvulla. Maailman valtasi uudenlainen vapautumisen tunne, jonka mukana tuli psykedeeliset värit ja printit sekä ennakkoluuloton kokeilunhalu. Olemassa olevia sukupuoli- ja seksuaalinormeja alettiin kyseenalaistamaan ja haastamaan muun muassa pukeutumisen kautta. (Paoletti 2015, 30-31.)

Muoti heijastelee usein aikakauden merkittäviä tapahtumia, sillä pukeutuminen on tärkeä keino yksilölle yhdistyä muihin samanlaisiin ajattelijoihin modernissa kulutuskulttuurissa (mt., 30-31). Tarkastelemalla tätä murroksen aikaa sekä siihen johtaneita ilmiöitä, saan mallistolleni sen kaipaamaa eloisaa ja uskaliaista ilmettä väripalettiin sekä muotoiluun. Jokaiselle sormukselle määrätty oma teema 1960-luvulta, mikä tuo mallistoon yhtenevyyttä. Havainnoinnissani rajasin tietomäärää koskemaan länsimaista kulttuuria 1960-luvulla, jotta tietopohjan suuruus pysyisi hallitussa raamissa.

Kuluttajälähtöistä näkökulmaa tuon opinnäytetyöhöni kahden kyselyn avulla. Ensimmäisessä kyselyssä selvitin sukupuolineutraalin vihkisormusmalliston herättämiä tunteita ja asenteita sekä kohderyhmän sisältä että sen ulkopuolelta. Ensimmäisessä kyselyssä tiedustelin myös vastaajien näkemystä liittyen sormuksen ulkonäköön ja materiaaleihin. Toisen kyselyn kohdensin ainoastaan kohderyhmäläisille. Kyselyn tarkoituksena oli saada palautetta syntyneistä sormuskonsepteista sekä tuote- ja käyttäjäkuvista. Käyttäjälähtöisen työskentelyn tukemiseksi laadin myös empatiakartan, jossa tarkastellaan sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen edustajien arjessa esiintyviä haasteita. Empatiakartan avulla syvennyn kohderyhmääni liittyviin ajankohtaisiin aiheisiin tuodakseni esille aihealueeni merkittävyyden osana yhteiskunnallista keskustelua. Empatiakarta antaa myös mahdollisuuden ymmärtää kohderyhmää syvällisemmällä tasolla.

1
9
6
0

- 2.1 Yhteiskunnalliset tapahtumat
- 2.2 Muodin vapautuminen - androgynisen tulkinnan räjähdys
  - 2.2.1 Naisille sunnattu androgyninen muoti
  - 2.2.2 Riikinkukkovallankumous
- 2.3 Unisex-muoti kaikille

2 Katsaus 1960-luvulle

Maailma on ollut sukupuolittunut ja heteronormatiivinen paikka jo vuosituhansien ajan. Sen ylläpitämistä ovat edesauttaneet muun muassa erilaiset opitut sukupuoliroolit ja -stereotypiat. Pitkään nähtiin, että sukupuolia on olemassa vain kaksi: nainen ja mies, jotka olivat toistensa täydelliset vastakohtat. (Seta julkaisuaika tuntematon.) Vielä muutamia vuosikymmeniä sitten naisten tuli olla äidillisiä kodinhengettäriä, jotka odottivat siistissä kodissaan valmiin ruuan kanssa perheenelättäjää töistä kotiin. Perheenelättäjän roolissa oli puolestaan mies, joka oli vastuussa koko perheen taloudellisesta hyvinvoinnista. (Kaverma 2019.)

Entä jos näihin kulttuuriin ja yhteiskunnallisiin raameihin ei mahtunut tai edes halunnut mahtua? Tässä luvussa tarkastelen 1960-luvun vallankumouksellisuutta yhteiskunnallisesta, kulttuurisesta sekä muodin näkökulmista. Ennen kaikkea haluan selvittää, kuinka aikakauden sukupuolten rajoja hämärtäneet muotiliberaalit peilasivat pukeutumisessaan kulttuurisia muutoksia. Havainnoissani otan myös huomioon seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen aktivismin vaikutusta tähän kulttuuriseen vallankumoukseen. Kaikki nämä seikat ovat olleet tuolloin vuorovaikutuksessa keskenään, joten aikakauden muoti-ilmiöt ovat sitä kautta osana suurempaa kokonaisuutta. Tätä kokonaisuutta tarkastelemalla saan pohjan vihkisormusten teemoja sekä tarinallisuutta varten.

KUVA 5. Rintaliivien vastainen mielenosoitus vuodelta (Brettmann Archives 1969)

2.1 Yhteiskunnalliset tapahtumat

Svengaava 1960-luku oli erityisen merkittävä yhteiskunnallisesti, sillä silloin oli vuorovaikutuksessa kolme vahvaa muutosta. Nämä kolme voimaa olivat toisen maailmansodan jälkeinen syntyvyyden kasvu, seksuaalinen vallankumous sekä kansalaisoikeusliikkeet, jotka alkoivat Yhdysvalloissa tummaihoisten vaatiessa täysiä kansalaisoikeuksia. Tämä sysäsi liikkeelle myös mielenosoitukset liittyen seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen oikeuksiin sekä naisten oikeuksiin. (Paoletti 2015, 17.)

Toisen maailmansodan jälkeen nuoret parit eivät halunneet enää hukata aikaa ja alkoivat perustamaan perheitä. Tätä seurasi räjähdysmäinen syntyvyyden kasvu, ”baby boom”, ympäri maailmaa. Tästä tulee myös sukupolven nimi ”baby boomers” eli suuret ikäluokat. Yhdysvalloissa tähän sukupolveen kuuluvia nuoria oli 1960-luvun alussa melkein 50 prosenttia koko maan väestöstä. Lisäksi edellisen sukupolven, hiljaisen sukupolven, jäsenet olivat kasvamassa samalla aikuisiksi. (mt., 17.) Nuorison osuus väestöstä oli suurempi kuin koskaan. Tämän mukana kasvoi myös heidän vaikutusvaltansa ja näkyvyytensä nuorisokulttuurin herätessä. (Seeling 1999, 337.)

Muutoksen kimmoke lähti liikkeelle Lontoosta, kun yhteiskunnan tukahduttava ahdasmielisyys sekä sen tyhjiltä tuntuneet sovinnaisuus- ja käyttäytymissäännöt saivat nuoret kapinoimaan. He alkoivat kyseenalaistamaan vanhempiensa arvojen lisäksi kirkon ja valtion auktoriteettia, paljastaen piilevän kaksinaismoraalin, joka salli aikuisten toimia päinvastoin kuin he julkisesti saarnasivat. Sopeutumista vallitseviin normeihin, alistumista sekä itsensä kieltämistä ei enää sidetty. (mt., 337.)

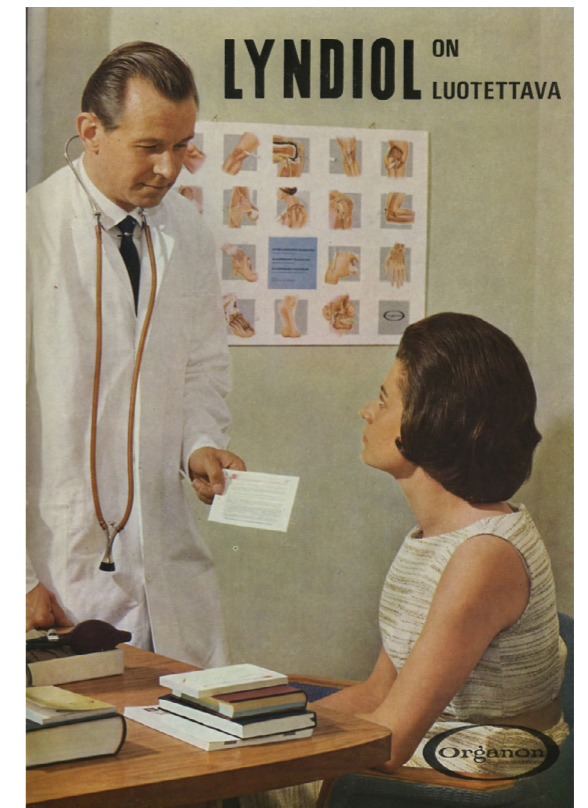
Nuoriso alkoi muun muassa pohtimaan, mitä tapahtuisi, jos he valitsisivat seksikumppaninsa yhtä spontaanisti kuin vaatteensa. He alkoivat vieroksumaan avioliiton monogamiaa sekä vanhanaikaisia miehen ja naisen rooleja. Seksuaaliterveyskasvatus oli 1960-luvun alussa vielä hyvin vaiettu aihe. Suomessa se kuului opetussuunnitelmaan vasta 1970-luvulta lähtien viimeisimpien koulujen siirtyessä peruskoulujärjestelmään vuonna 1977. (Paajanen ja Perttula 2015, 11.)

Seksuaalisen vallankumouksen kannalta merkittävimpiä julkaisuja olivat Alfred Kinseyn tutkimusten pohjalta kirjoitetut kirjat *Sexual Behavior in the Human Male* (1948) sekä viisi vuotta myöhemmin ilmestynyt *Sexual Behavior in the Human Female*. Julkaisut antoivat huomiota ihmisen seksuaalisuudelle luoden keskustelua, jota aiemmin välteltiin ja pyrittiin hiljentämään. Pian alkoi ilmestymään erilaisia opaskirjoja, novelleja sekä lehtiä ja filmejä aiheeseen liittyen. Nämä kaikki teokset olivat helposti saatavilla nuorille, joten tietoisuus seksuaalisuudesta ja seksistä alkoi leviämään. (Paoletti 2015, 21-24.)

Lisäksi e-pillerin tulo markkinoille (kuva 6) oli merkittävää, sillä se erotti seksin lisääntymisestä samalla erottaen rakkaus- ja avioliittokäsitteet toisistaan. Se laittoi alulle perhesuunnittelun vallankumouksen, mahdollistaen seksielämän ilman avioliittoa tai minkäänlaista sitoutumista. E-pilleri oli näin ollen tapa paeta aikaista avioliittoa ja äitiyttä, joista oli tullut normi 1950-luvulla. Vanhanaikaisessa standardissa ei ollut niinkään kyse seksistä ja lisääntymisestä, vaan kulttuurisista odotuksista liittyen naiseuteen. Vallankumouksen kritisoijat eivät olleet huolissaan syntyvyytilastoista, vaan naisten seksuaalisesta vapautumisesta sekä esiaviollisen siveyden laskusuhdanteesta. (mt., 21-24.)

Vallankumous kosketti seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjä vielä monimutkaisemmalla tavalla. Homoseksuaalisuus oli vielä 1960-luvulla rikos tai sairaus valtaosassa maailmaa. Suomessa homoseksuaalisuus oli molempia. (Sateenkaarihistorian Ystävät ry 2020.) Yhdysvaltalainen dokumenttisarja *CBS-Reports* teki jakson liittyen homoseksuaalisuuteen vuonna 1967. Tätä jaksoa varten oli laadittu kysely, jolla mitattiin väestön suhtautumista homoseksuaalisuuteen. (Lightblue 2019.)

Kaksi kolmesta oli sitä mieltä, että homoseksuaalisuus on iljettävää sekä herättää epämukavuuden ja pelon tunteita. Yksi kymmenestä tunsivat vihaa homoseksuaaleja kohtaan, ja valtaosan mielestä se oli sairaus. Vain kymmenen prosenttia piti homoseksuaalisuutta rikoksena. Siitä huolimatta valtaosa piti homoseksuaalista käyttäytymistä rankaistavana tekona, vaikka kyseessä olisi kaksi suostumuksellista aikuista ja kanssakäyminen tapahtuisi yksityisesti heidän välillään. Jopa monet lääkärit olivat sitä mieltä, että homoseksuaalisuus on opittua eikä suinkaan synnynnäistä. Siksi monet homoseksuaalit joutuivat mielisairaalaan tai käännytysterapiaan, joissa hoitomenetelmät olivat eettisesti kyseenalaisia. (mt.)

KUVA 6. E-pillerimainos vuodelta 1964 (Organon & Co.)

Sukupuolen moninaisuutta oli tutkittu tähän mennessä hyvin rajallisesti. Ainoa kolmas sukupuoli, joka sodan jälkeisenä aikana tunnustettiin, oli intersukupuolisuus. Jos lapsi syntyi intersukupuolisena, nähtiin se sairautena. Siksi lapsen sukupuoli-irteitä pyrittiin nopeasti syntymisen jälkeen muokkaamaan kosmeettisin leikkauksin nais- tai miestyyppiin sopivaksi. (Nygren 2016.) Tarkoituksena oli tehdä lapsesta sopiva kaksijakoisen sukupuolinäkemyksen omaavaan yhteiskuntaan, mutta todellisuudessa tällaiset operaatiot ovat aiheuttaneet monelle fyysistä ja psyykkistä haittaa (Seta julkaisu-aika tuntematon).

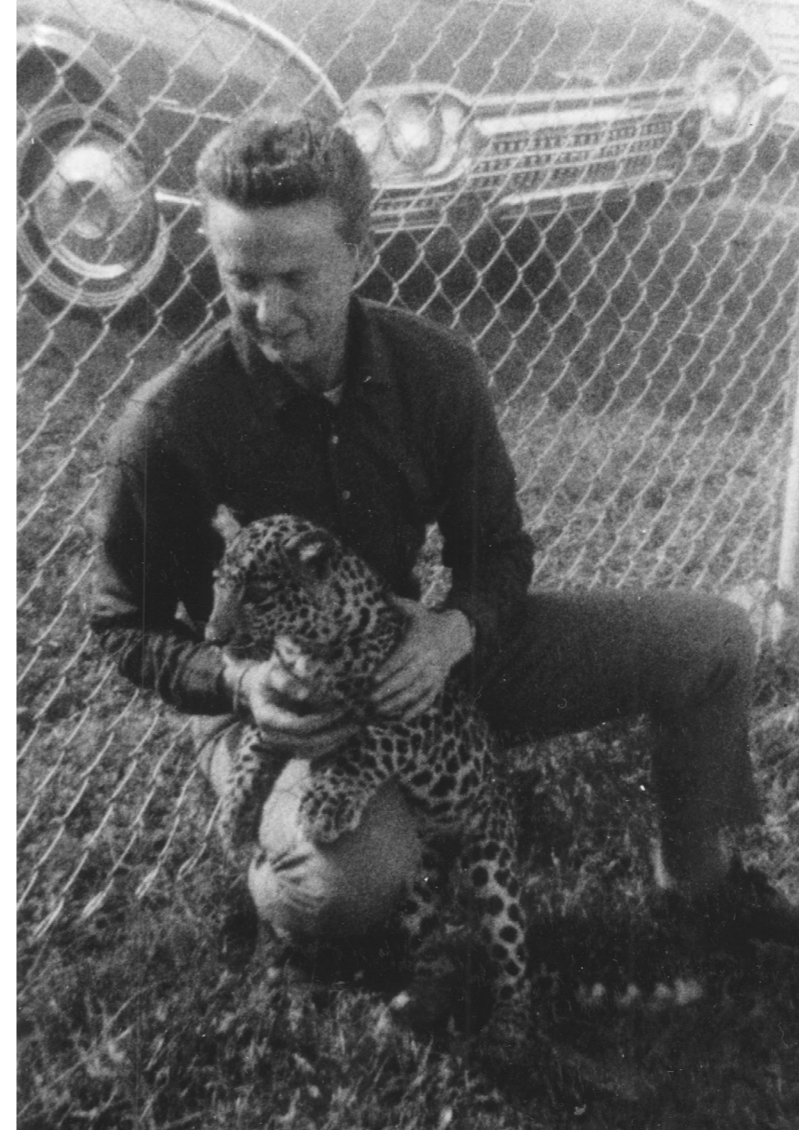
Sukupuoli-identiteetti erillisenä konseptina biologisesta sukupuolesta oli vielä melko tuntematon käsite tieteen näkökulmasta. Yksi syy tälle oli, että aiheen tutkiminen olisi edellyttänyt sopivia testejä ja mittausinstrumentteja, joita ei ollut vielä kehitetty. Olemassa olevat mittausperusteet pohjautuivat kaksijakoiseen järjestelmään, jossa feminiinisyys ja maskuliinisuus olivat toistensa vastakohtia. Tällöin ajateltiin, että normaalit ihmiset saivat sopivan pistemäärän biologisen sukupuolensa puolelta. Jos henkilö sai suuria pistemääriä vastakkaiselta puolelta tai jäi näiden kahden välille, nähtiin hänet häiriöisenä. Tämä tulkittiin usein homoseksuaalisuutena tai sukupuoli-identiteettihäiriönä. Sukupuolen moninaisuutta sukupuolielinten ulkopuolelta ei tällöin vielä käsitetty tieteen näkökulmasta. (Paoletti 2015, 33.)

Sukupuolen moninaisuutta on kuitenkin ollut olemassa läpi historian ja rajoittavien sukupuolien yhteisöistäkin on ponnistanut yksilöitä, jotka ovat normeja haastaneet. Yksi merkittävimmistä 60-luvun aktivisteista oli Reed Erickson (kuvakollaasi 2, s.17). Hän perusti vuonna 1964 säätiön nimeltä "the Erickson Educational Foundation", jonka kautta tuettiin melkein kaikkea 1960- ja 1970-lukujen aikana tehtyä työtä transsukupuolisuuden aloilla Yhdysvalloissa. (Making Gay History 2018.) Tämän kaltaisten säätiöiden kautta HLBTIQ-ihmiset löysivät yhteisön, josta saattoi saada vertaistukea ja voimaa.

Tämän uuden väkijoukon tuoma turva ja voima johtivat ehkä tärkeimpään tapahtumasarjaan HLBTIQ-historiassa. Kesällä vuonna 1969 puhkesi sarja mielenosoituksia New Yorkissa Stonewall Inn-ravintolan edessä, kun HLBTIQ-yhteisön edustajat nousivat poliisien ratsioita vastaan (kuva 7, s. 18). Mellakat olivat käännekohta ja alkusysäys, joka laitto liikkeelle seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen kansalaisoikeusliikkeen Yhdysvalloissa sekä muualla maailmassa. Seuraavana vuonna järjestettiin ensimmäinen Pride-kulkue mellakoiden vuosipäivän kunniaksi, jonka perintö jatkuu edelleen. (YLE 2020.) Stonewallin sekä seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen oikeuksien tunnetuimpia puolustajia olivat Marsha P. Johnson sekä Sylvia Rivera (kuvakollaasi 2, s.17).

Oikealla:

KUVAKOLLAASI 2. vasen: Reed Erickson (the ONE Archives 1950-luku)
oikea: Sylvia Rivera (Justin Sutcliffe 1994)
alla: Marsha P. Johnson (Netflix)

He ovat myös saamassa muistomerkin lähelle mellakoiden alkupaikkaa vuoden 2021 loppuun mennessä (Jacobs 2019).

Uudistajat, aktivistit ja puolestapuhujat yrittivät laajentaa ahdasmielistä kulttuuria sekä ajattelua. Kansalais- ja ihmisoikeusliikkeet ottivat huomioon ihmisryhmiä, joita oli sysätty syrjään jo pitkään (kuvat 8 ja 9). Nämä liikkeet tekivät populaarikulttuurin rinnalla vaatteista sekä hiustyyleistä kansainvälisiä ja kiistanalaisia aiheita. Suuri osa aiheista liittyi sukupuoli-identiteetin ilmaisuun sekä sukupuolten väliseen tasa-arvoon, unohtamatta BIPOC-ihmisten oikeuksia. BIPOC-henkilöille sekä työväen luokalle sovinnaisuussäännöillä oli usein erilainen merkitys. Hienostunut ulkonäkö ja laadukkaat vaatteet merkitsivät kunnioitusta ja samoja etuoikeuksia kuin valkoisilla ihmisillä (Paoletti 2015, 29).

KUVA 7. Tiedetysti ainoa kuva Stonewallin mellakoiden ensimmäisestä illasta (NY Daily News Archive 1969)

KUVA 8. Naisten vapautusliikkeen mielenosoitus Mustat Pantterit-organisaation tukemana vuonna 1969 (David Fenton 1969)

KUVA 9. Kansalaisoikeusliikkeen mielenosoitus, jossa myös Martin Luther King puhui vuonna 1963 (Hulton Archive 1963)

2.2 Muodin vapautuminen - androgyynisen tulkinnan räjähdys

Nuorison kokemus muodista perustui heidän vanhempinsa ostamien couture-luomusten vesitettyihin kopioihin. Nuoria ei kiinnostanut huippumuodin eleganssi, vaan he kääntyivät hakemaan inspiraatiota aikakauden populaarikulttuurin idoleista. Nimenomaan musiikki oli länsimaisia nuoria yhdistävä tekijä, sillä se ylitti kansallisuuksien, yhteiskuntaluokkien sekä sukupuolien väliset rajat. (Seeling 1999, 341.)

Muoti ei enää viestinyt luokkastatusta, vaan enemmänkin identiteettiä ja yksilöllisyyttä. Kun nuorista tuli voimakkaampia väestörakenteellisesti, taloudellisesti sekä sosiaalisesti, vastasivat tähän myös markkinat. Tämä murros tarjosi ajoneuvon vaatetuksen asteittaiselle muutokselle pois päin vakiintuneista perinteistä. (Gregory 2002, 43.)

Selkeimmät muotiin liittyvät leimahduspisteet olivat housut naisilla sekä pitkät hiukset ja värikkäät vaatteet miehillä. Kolmantena leimahduspisteenä oli unisex-muoti kaikille. Voisi siis sanoa, että naisille ja miehille suunnatut tyyliä alkoivat liikkumaan lähemmäs toisiaan. (Paoletti 2015, 28-29.) Tällä vuosikymmenellä myös miespuoliset näyttelijät ja poptähdet pääsivät Vogue-lehden muotisivuille. Tosin tämä oli mahdollista ainoastaan niin, että miehet poseerasivat naisen rinnalla luoden kuvaa heteroparista. (Gregory 2002, 45.) Vogueen kansikuvaan miehillä ei ollut asiaa ennen vuotta 1992, kun näyttelijä Richard Gere poseerasi silloisen vaimonsa huippumalli Cindy Crawfordin rinnalla (The Fashionisto 2019).

2.2.1 Naisille suunnattu androgyyninen muoti

Sovinnaisuussääntöjä naisten housujen käyttöön liittyen kyseenalaistettiin ensimmäistä kertaa jo 1800-luvulla ensimmäisen aallon feministien toimesta. Tultaessa 1960-luvulle naisille valmistettiin jo useita erilaisia housuja, mutta ne nähtiin vain vapaa-ajan vaatteina. Useimmissa paikoissa naisten housut alettiin näkemään neutraalina vaatekappaleena vuosien 1965–1975 välisenä aikana, ja niiden käytöstä tuli hyväksyttävämpää virallisemmissakin tilaisuuksissa ja ympäristöissä. (Paoletti 2015, 35.) Suomalaisissa yliopistoissa naisten housut alettiin hyväksymään vasta 1970-luvun alussa, kun koulujärjestelmä uudistui kokonaan (Turunen 2019, 297).

Tästä syystä housut ja housupuvut naisilla olivat paikoitellen jopa poliittinen ilmaus 1960-luvun alussa. Se edusti heteronormatiivisen ja sovinnaisen naisen mallin hylkäämistä, eräänlaista emansipaatiota. Naiset halusivat olla itsenäisiä ja tasa-arvoisia miesten rinnalla sekä poliittisesti että sosiaalisesti. (Paoletti 2015, 35.) Naiset

saattoivat viedä androgynistä ulkonäköään vielä pidemmälle leikkaamalla hiuksensa lyhyiksi ja suosimalla neliömäisempää siluettia vaatteissaan peittäen muotonsa. Osa heistä pukeutui myös miesten vaatteisiin. (Teya 2017.)

Myös huippumuodin maailma kiinnostui androgyniasta, alkaen soveltaa sitä teoksiinsa. Muun muassa Yves Saint-Laurentin suunnittelua innoittava päämäärä oli tehdä naisten vaatteista vallankumouksellisia käyttämällä niissä miesten vaatteiden maskuliinisia elementtejä, mukaillen kuitenkin naisen vartalolle istuvaa muotoilua. Hänen pyrkimyksenään oli luoda naisille voimakas, mutta turvallinen olo. Tästä tulikin hänelle tunnistettava tyyli 1960-luvulla. (Musée Yves Saint Laurent Paris julkaisuaika tuntematon.)

KUVA 10. Yves Saint-Laurentin suunnittelema kipparitakki (Frères Séeberger 1962)

Ensimmäinen tätä tyyliä mukaileva tuotos oli eräänlainen kipparitakki vuonna 1962 (kuva 10). Kipparitakit olivat merimiesten käyttämiä paksuja villaisia päällystakkeja, joiden oli määrä suojata kylmältä ilmältä ja sateelta. Saint-Laurent loi tältä pohjalta vaatekappaleen, joka oli tarpeeksi väljä ja pitkä naisille, jotka eivät vielä uskaltaneet näyttäytymään vartaloa korostavissa housuissa julkisesti. Tämä takki oli avaamassa Yves Saint-Laurentin ensimmäistä näytöstä, tehden takista ensimmäisen vaatekappaleen, joka ikinä esiteltiin hänen nimellään. (mt.)

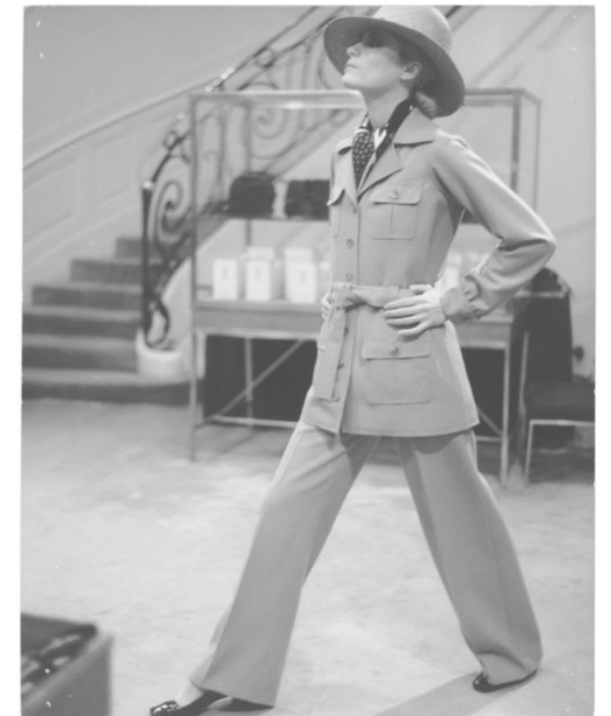

Yves Saint-Laurent aiheutti skandaalin vuonna 1966 suunnitellessaan naisen mittoihin mukautetun smokkipuvun (kuvakollaasi 3, s. 22). *Le Smoking d'Yves Saint Laurent* oli vallankumouksellinen, sillä muotisuunnittelijat eivät olleet aikaisemmin tehneet housuista muodollista illanviettoon tarkoitettua vaatetta naisille. (Stevenson 2012, 194.)

Smokkipuku oli tarkoitettu käytettäväksi sikarihuoneissa suojaamaan alla olevia vaatteita, jotta savun tuoksu ei tarttuisi niihin. Tätä ennen tällaiset puvut olivat varattu ainoastaan miehille, mikä osaksi selittää aiheutunutta kohua. Yves Saint-Laurentin smokkipuku oli edellä aikaansa, sillä niitä myytiin vain yksi. Myöhempi versio *Le Smoking* -puvusta osana talon nuorempaa *Rive Gauche* -mallistoa oli puolestaan myyntimenestys. Nuorempi asiakaskunta teki smokkipuvusta klassikon ostovoimallaan. (Musée Yves Saint Laurent Paris, julkaisuaika tuntematon.)

Vaikka uusi smokkipuku oli menestys, ei sen paheksuminen hellittänyt. Housupuvussa saapuneet asiakkaat saivat porttikiellon parhaisiin ravintoloihin sekä hotelleihin, elleivät he suostuneet riisumaan housuja ja jättämään päälleen pelkkää puvuntakkia. Ennätyslyhyt minihamekin hyväksyttiin ennen naisten täyspitkiä housuja osana juhlallista pukeutumista. (Seeling 1999, 62.)

Yves Saint-Laurent ei lannistunut saamastaan negatiivisesta palautteesta. Hän esitteli toisen myyntimenestyksen, safariasun, heti seuraavana vuonna (kuva 11). Tätä kokonaisuutta varten Saint-Laurent inspiroitui afrikkalaisesta armeijakunnasta ja laajemmin länsimaalaisista miehistä Afrikassa. Asukokonaisuus valmistettiin puuvillagaberdinista, hyvin kestävästä ja hengittävästä kankaasta, joten sitä oli mukava pitää kuumallakin säällä sen peittäväydestä huolimatta. (Musée Yves Saint Laurent Paris, julkaisuaika tuntematon.)

KUVA 11. Safariasu (Gunnar Larsen 1969)

Alun perin asun oli tarkoitus olla kertaluontoinen luomus osana Pariisin Voguen valokuvavesseetä. Vuonna 1968 kysyntä oli kuitenkin niin suuressa nousussa, että sitä alettiin valmistamaan myös asiakaskunnalle. Jo vuonna 1969 safariasu oli ostettavissa Yves Saint-Laurentin putiikista valmisvaatteena. Myös safariasusta syntyi monenlaisia variaatioita vuosien varrella. (mt.)

Le costume d'Yves Saint Laurent est croisé haut. Gabardine pure laine noire rayée blanc de Raimon. Il est porté sur un chemisier en linon fileté blanc à manchettes et large cravate noire. La nouveauté : des socques en verni noir de Roger Vivier créés pour Yves Saint Laurent. Coiffure coupée au carré par Alexandre.

1967
DE
POINT
EN
POINT
Flanelle
rayée
et coupe
masculine

Vaikka Yves Saint-Laurent sai uransa aikana osakseen paljon kritiikkiä ja aiheutti skandaaleja, luen hänet yhdeksi monipuolisimmista androgynisen muodin suunnittelijoista 1960-luvulla. Monet hänen teoksistaan leikittelivät feminiinisten sekä maskuliinisten piirteiden kanssa muodostaen mielenkiintoisia kokonaisuuksia (kuvakollaasi 4, s. 24). Monet muutkin muotisuunnittelijat hyppäsivät androgynitrendin selkään valmistaen omia variaatioita naisten mittoihin suunnitelluista housu- ja shortsipuvuista. Tällaisia muotitaloja olivat esimerkiksi Givenchy, Lavin, Emanuel Ungaro, Rudi Gernreich, Pierre Balmain ja Castillo. Teoksissa on huomattavissa maskuliininen muotokieli sekä erilaiset teemat kuten armeija-, ratsastus- sekä bikertyylit (kuvakollaasi 5, s. 25). Erityisesti univormut tuntuvat olleen monelle suunnittelijalle inspiraation lähteenä. Monesti näihin univormuihin liittyvät ammatit nähtiin tähän aikaan miesten ammatteina, joten luomusten piiloviesti oli pohjimmiltaan hyvin poliittinen sekä edistyksellinen.

Vaikka maskuliininen ulkoinen olemus oli suosittu mielenilmauksen muoto feministiaatteen kannattajien keskuudessa, aiheutti se huolta joissakin kanssafeministeissä. Osan mielestä maskuliinisiin vaatteisiin pukeutuminen vei liikaa huomiota pois "oikeista ongelmista". Lisäksi seksuaalivähemmistöihin kuuluvat naiset nähtiin uhkana aatteelle, sillä he vetäisivät puoleensa liikaa vihamielistä uutisointia. Keskiluokkaiset valkoiset cis-heteronaiset pääsivätkin hieman lähemmäs tasa-arvoa vuosisadan vaihteeseen mennessä, jättäen muun muassa BIPOC-, seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen sekä työväenluokan naiset ulkopuolelle. Rasismi, luokkaerot ja trans- ja homofobia olivat vaikuttavia tekijöitä toisen aallon feminismiin aikaan, kun intersektionaalisella feminismillä ei ollut vielä jalansijaa. (Paoletti 2015, 50-53.)

Vasemmalla:

KUVAKOLLAASI 3. Yves Saint-Laurentin Le Smoking -variaatioita:

ensimmäinen versio ylhäällä oikealla (Gerard Pataa 1966)

suositumpi versio vasemmalla (David Bailey 1967)

alla myöhempiä versioita (Helmut Newton 1966 ja Jean-Marie Périer 1967)

Seuraava aukeama:

KUVAKOLLAASI 4. Yves Saint-Laurentin androgynisistä luomuksia

KUVAKOLLAASI 5. Muiden suunnittelijoiden androgynisistä luomuksia

YVES SAINT-LAURENT S/T 1963-64
(JOHN FRENCH)

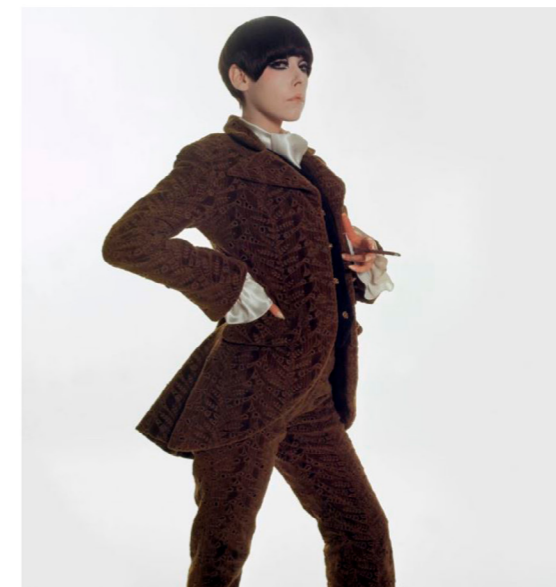
YVES SAINT-LAURENT K/K 1966
(MARC HISPARD)

YVES SAINT-LAURENT K/K 1966
(HELMUT NEWTON)

CASTIHO S/T 1967-68
(IRVING PENN)

RUDI GERNRICH S/T 1967-68
(WILLIAM CLAXTON)

GIVENCHY S/T 1967-68
(JEAN WIDMER)

YVES SAINT-LAURENT S/T 1967-68
(JEAN-LOUIS GUÉGAN)

YVES SAINT-LAURENT S/T 1967-68
(PATRICK BERTRAND)

YVES SAINT-LAURENT K/K 1968
(PETER CAINE)

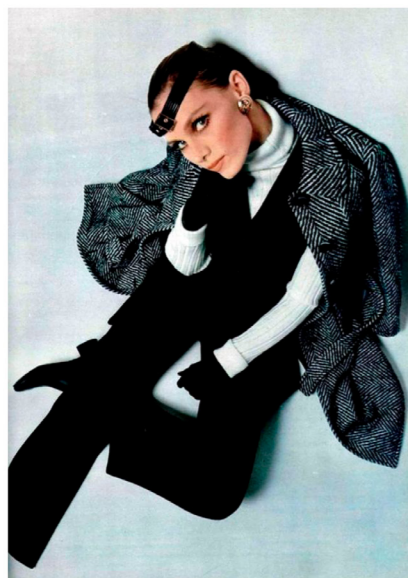
EMANUEL UNGARO S/T 1967-68
(JEAN-LOUIS GUÉGAN)

PIERRE BALMAIN S/T 1968-69
(DOMINIQUE LAPORTE)

JACQUES HEIM
(JACQUES DELAHAYE) S/T 1968-69
(PETER KNAPP)

YVES SAINT-LAURENT S/T 1968-69
(JEAN-LOUIS GUÉGAN)

YVES SAINT-LAURENT S/T 1969-70
(DROITS RÉSERVÉS)

YVES SAINT-LAURENT S/T 1969-70
(JEAN-LOUP SIEFF)

JEANNE LANVIN/
JULLES-FRANÇOIS CRAHAY K/K 1969
(CLAUDE OHM)

NINA RICCI/GÉRARD PIPART S/T 1969-70
(JEAN-LOUIS GUÉGAN)

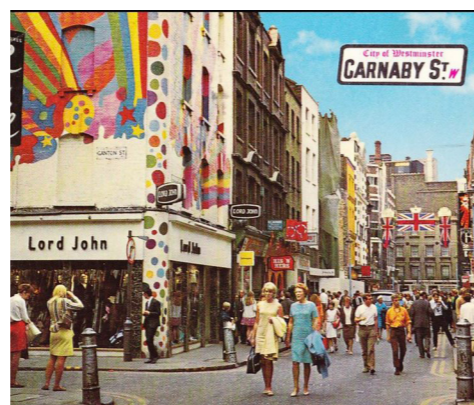
FEDFRICO FORQUET S/T 1969-70
(FRANCO PETAZZI)

2.2.2 Riikinkukkovallankumous

The Peacock Revolution, eli riikinkukkovallankumous, oli miesten muodissa färkeä naisten smokkipukua vastaava ilmiö tällä aikakaudella (kuvakolaasi 6, s.28). Termi syntyi alun perin kuvaamaan tyylejä Lontoon Carnaby Streetin suunnittelijoilta, journalisti George Frazierin toimesta. Uusi tyyli sisälsi laajentuneen väripaletin, pehmeät kankaat sekä runsaasti koristeellisia yksityiskohtia. Ominaista oli myös hiusten ja parran kasvatus sekä turkistakit. Miesten muotiin syntyi tämän myötä valinnanvaran räjähdys, joka liikkui röyhelöisestä romantiikasta Afrikan ja Aasian perinneasujen jäljittelyyn. Tyyli navigoi erityisesti ilmeikkyyden sekä feminiinisyyden rajoilla, vieden miesten muotia androgyynisempään suuntaan. (Paoletti 2015, 59.)

Ilmiötä voi kutsua vallankumoukseksi, sillä nämä piirteet osoittivat suoraa haastetta miesten vaatteiden konservatiivisille vaatimuksille ja harmaudelle. Pojat ja miehet oli opetettu liikkumaan hyvin kapeissa visuaalisissa linjoissa, mikä tarkoitti sitä, että kaikki pukeutuivat lähes identtisesti ennen seksuaalista vallankumousta ja nuorisokulttuurin heräämistä. Ajan näkökulman mukaan feminiinisyys ei ollut ainoastaan maskuliinisuuden vastakohta, vaan myös alempiarvoinen vihollinen. Media levitti tätä visiota sukupuolittuneesta kulutusmallista muun muassa lehtien ja television kautta, jolloin oli haasteellista olla yksilö joutumatta pilkan kohteeksi. Eloisa uusi tyyli taisteli näitä vanhanaikaisia näkökulmia vastaan. (Paoletti 2015, 60-64, 74.)

Riikinkukkomuodin keskipisteenä oli Lontoon johtava muotikatu Carnaby Street. Se tunnettiin kirkkaiden värien loistosta, uusista kulttuureista, tuoreimmasta musiikista sekä kapinallisesta asenteesta. Carnaby Streetin putiikit toivat markkinoille mitä erikoisempia luomuksia, jotka

KUVA 12. Postikortti, jossa näkyy Lord John-putiikki (1969)

KUVA 13. I Was Lord Kitchener's Valet (1965)

KUVA 14. Granny Takes a Trip (David Graves)

KUVA 15. Hung On You (Patrice Habans, Francois Gagnon 1966)

olivat erityisesti musiikkimaailman tähtien suosiossa. Tunnetuimpia putiikkeja Carnaby Streetillä olivat muun muassa kuvan 12 *Lord John* sekä kuvan 13 *I Was Lord Kitchener's Valet*. Muita riikinkukkomuodille olennaisia putiikkeja olivat muun muassa kuvan 14 *Granny Takes a Trip* sekä kuvan 15 *Hung On You*, jotka sijaitsivat Lontoon King's Roadilla (Anorak 2015).

Tunnetuin suunnittelija riikinkukkovallankumouksen etulinjassa oli Michael Fish, joka perusti Carnaby Streetille oman putiikkinsa vuonna 1966 (kuva 16). Mr. Fish-nimisessä liikkeessä oli laaja valikoima riikinkukkotyylejä, jotka eivät pyydelleet anteeksi yksilöllisyyttään. (Victoria and Albert Museum, julkaisuaika tuntematon.) Michael Fish suunnitteli muun muassa leveitä solmioita, paitoja, pukuja ja mekkoja sekä miehille että naisille. Vaatteet olivat huomiota herättäviä ja räikeitä väriloistossaan. (Paoletti 2015, 68.)

Mr. Fish-paidat esiteltiin jopa *Men in Vogue*-lehdessä vuonna 1967, aikakauden mukaisesti naisen ihailijan katseen alla. Artikkelissa korostettiin erityisesti sitä, kuinka paljon naiset ihailivat näitä röyhelöisiä ja värikkäitä paitoja. Tarkoituksena oli edelleen luoda kuvaa heteroseksuaalisuudesta. (Gregory 2002, 45.) Myös *Women's Wear Daily* -aikakauslehti uutisoi uudesta tyylistä samaan tapaan kertoen artikkelissaan, kuinka naiset ovat hulluna hentoihin sekä epämaskuliinisiin miehiin romanttisissa röyhelöissä ja sameteissa (Paoletti 2015, 73).

Michael Fishin ohella myös Pierre Cardin ja Rudi Gernreich tarjosivat miehille hameita, mekkoja sekä kaftaneja (Paoletti 2015, 74). Kaftaani on ollut osana montaa eri kulttuuria, alun perin itämaisen Välimeren alueen perinneasuna, jonka länsimaalainen muotiteollisuus kopioi muotivaatteeksi sekä naisille että miehille 1960-luvulla (kuva 17 ja kuva 18, s.29). (Aapala 2002). Kaftaneista tuli lopulta niinkin suosittuja, että yritykset alkoivat myymään niiden kaavoja kotiompelijoille (Paoletti 2015, 73).

KUVA 16. Michael Fish putiikissaan (1966-74)

KUVA 17. Mies kaftaanissa Woodstockissa (1969)

THE JIMI HENDRIX EXPERIENCE
(PICTORIAL PRESS LTD. 1967)

JESS DOWN, RUFUS POTTS-DAWSON,
NIGEL WAYMOUTH (GRANNY TAKES A
TRIP PERUSTAJAJÄSEN) JA AMANDA LEAR
(ROGER KLEIN 1967)

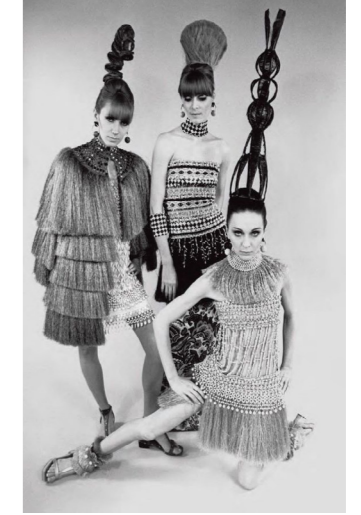
BRIAN JONES
(GERED MANKOWITZ 1967)

KUVA 18. Kaftaani
Syyriasta 1800-luvulta
(The Met Museum)

KUVA 19. Valentino 1967
inspiraationa Lähi-itä, Intia
ja Afrikka
(Gianpaolo Barbieri 1967)

KUVA 20. Yves
Saint Laurent 1967,
inspiraationa Afrikka
(Harold Chapman 1967)

MR. FISH
ASUKOKONAISSUUS
(PATRICK LICHTFIELD 1968)

CREAM
(RETNA LTD. 1966-68)

MICK JAGGER
HUNG ON YOU-TAKISSA
(BOB WHITAKER 1967)

JIMI HENDRIX
(ROLLS PRESS/GETTY IMAGES 1968)

MICK JAGGER
MR. FISH-MEKOSSA
(REX FEATURES 1969)

JIMI HENDRIX
I WAS LORD KITCHENERS
VALET-TAKISSA
(PETRA NIEMEIER 1967)

Afrikan ja Aasian perinneasuista lähtöisin olevat muotisuunnittelijoiden "etniset kokoelmat" olivat myös hyvin suosittuja (kuvat 19 ja 20). Se ei suinkaan tarkoittanut näiden kulttuurien hyväksymistä tai kunnioittamista. Suunnittelijat tutustuivat harvoin näihin kulttuureihin vaan suunnittelivat mallistonsa vain stereotyyppien pohjalle. Esimerkiksi Yhdysvalloissa moni maahanmuuttaja koki sortoa pukeutuessaan julkisesti perinneasuihin. Valkoihoiset suunnittelijat ja kuluttajat ottivat siis pieniä osia itselleen kulttuureista, joiden edustajia syrjittiin näiden samojen vaatteiden vuoksi. (Brennan-Martin 2021.) Vähemmistö- sekä alakulttuurien tyylien kulttuurinen ominen oli merkittävää 1960- ja 1970-luvun muodissa ja sitä kautta osa riikinkukkovallankumousta (kuva 21). (Paoletti 2015, 29).

Kuva 21. The Beatles Nehru-takeissa sekä kaftaanitunikoissa
(Parlophone Music Sweden 1968)

Vasemmallalla:
KUVAKOLLAASI 6. Riikinkukkomuotia

Aasiasta otetusta inspiraatiosta esimerkkinä on Nehru-takki, jota käyttivät sekä naiset että miehet (Paoletti 2015, 70). Nehru-takki on kaulukseton puvuntakki, joka sai alkunsa Intiassa 1940-luvulla (kuvakollaasi 7, s.31). Se sai suosiota länsimaissa, kun Intian ensimmäinen pääministeri Jawaharlal Nehru pukeutui alkuperäiseen intialaiseen asuun erilaisissa poliittisissa tilaisuuksissa. Takkia alettiin jäljittelemään länsimaisen muodin maailmassa eikä mennyt aikaakaan, kun The Beatleskin esiintyi Nehru-takeissa vuonna 1965. (Arora 2012.) Muotisuunnittelija Pierre Cardin esitteli myös oman versionsa Nehru-takista samalla julistaen solmiot porvarillisiksi vuonna 1967. Solmion ja kauluspaidan tilalle tulivat poolopaidat sekä erilaiset asusteet kuten medaljongit, helminauhat ja huivit. Länsimaissa Nehru-takki avasi mahdollisuuden suuremmalle itseilmaisulle ja mukavuudelle, luoden vastakohtaa perinteiselle business-puvulle, joka loi kuvaa jämpistä perheen elättäjistä. (Paoletti 2015, 70-73.)

Riikinkukkovallankumous oli trendinä lyhyt, mutta siitä huolimatta se jätti jälkeensä muutamia pysyviä muutoksia. Muun muassa miesten kosmetiikkatuotteet sekä vapaa-ajan vaatteet yleistyivät. Trendin lyhytikäisyyttä voi osittain selittää sen aiheuttamalla kritiikillä. Uusi feminiinisempi miesihanne herätti ajan kriitikoissa epäilyksen perinteisen miehen ja naisen roolin rappiosta sekä homoseksuaalisuudesta, osittain myös seksuaalivähemmistöjen vapausliikkeen vuoksi. (Paoletti 2015, 59,61.)

Aikanaan naisten housujen markkinoille tuleminen herätti tätä samaa huolta 1910- ja 1920-luvuilla (Turunen 2019, 279). Tällä aikakaudella homoseksuaalisuus nähtiin vielä sairautena ja rikoksena, joten hyvin harva ihminen uskalsi olla näiden epäilyjen kohteena. Kenties siitä syystä riikinkukkovallankumoukseen osallistuivat enimmäkseen muusikot, urheilijat ja muut julkisuuden henkilöt. (Paoletti 2015, 59, 65.)

Androgyyninen ulkonäkö sekä -pukeutuminen sekoitti rohkeasti maskuliinisia sekä feminiinisiä elementtejä sumentaen sukupuolirajoja. Kun teinit ja aikuiset pukeutuivat tällä tavoin, siitä aiheutuva hämmennys oli toivottu tökkäys vallitsevan järjestelmän silmään. Valittamalla, ettei tyttöjä ja poikia erota toisistaan, sai varmasti vanhan tiukkapipon leiman. Tyylin pyrkimyksenä oli yritys ravistella aikakauden kulttuuria sekä haastaa vallitsevia sukupuolistereotyyppioita. (Paoletti 2015, 30.)

Oikealla:
KUVAKOLLAASI 7. Nehru-pukuja, -paitoja sekä -takkeja

60-LUVUN HIPPIMUOTIA
(PICTORIAL PRESS LTD. 1966)

BRITTLÄINEN MUOTISUUNNITTELIJA RUPERT
LYCETT-GREEN PUKEUTUNEENA
BLADES-LIIKKEENSÄ PUKUUN
(A DANDY IN ASPIC 1967)

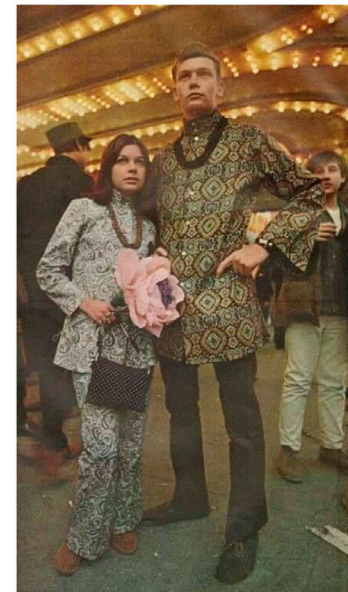
NEHRU-TAKKIMAINOS
(BLACKTIE GUIDE 1968)

GERALD MCCANN-HOUSUPUKU
(CRISPAN WOODGATE/DAILY MAIL 1966)

JAWAHARLAL NEHRU, INTIAN ENSIMMÄINEN
PÄÄMINISTERI, JONKA MUKAAN NEHRU-TAKKI ON
NIMETTY
(KEYSTONE-FRANCE/GAMMA-KEYSTONE 1950-LUKU)

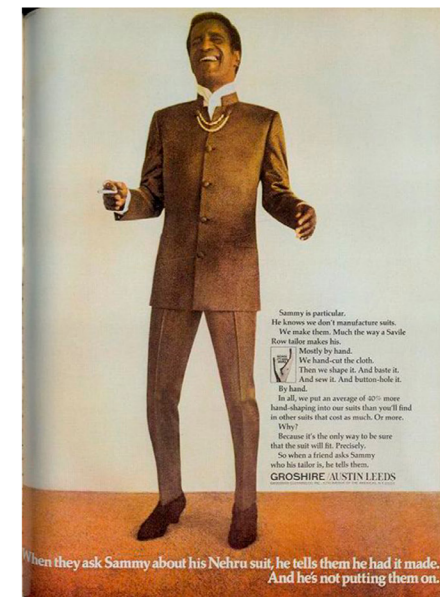
PARISKUNTA NEHRU-TAKEISSA
(SATURDAY EVENING POST 1968)

BRIONI NEHRU-PUKU
(FASHION HISTORY MUSEUM 1968)

THE BEATLESIN JÄSENIÄ NEHRU-PAIDOISSA JA
-TAKEISSA
(APPLE FILMS LTD. 1967)

SAMMY DAVIS JR. GROSHIRE/AUSTIN
LEEDS-MAINOKSESSA
(THE ADVERTISING ARCHIVES 1968)

2.3 Unisex -muoti kaikille

Unisex-termillä tarkoitetaan kaikille sukupuolille soveltuvaa esinettä tai asiaa (Dictionary, julkaisu aika tuntematon). Unisex-ilmiön suosiota 1960-luvulla selittää tasa-arvopyrkimyksen lisäksi se, että sukupuolta hämärtävät tyyli nähtiin myös viehättävinä sekä voimaannuttavina. Jännite näiden kahden impulssin välillä auttoi viemään eteenpäin muodin muutosta ja teki siitä moniulotteista. Unisex-muotia voisi luonnehtia androgynian neutraalimmaksi muodoksi, sillä tyyliissä kartetaan stereotyyppisen feminiinisiä tai maskuliinisia elementtejä niiden korostamisen sijaan. (Paoletti 2015, 29-30, 35.)

KUVA 22. Marilyn Monroe ja Keith Andes elokuvassa Clash by Night (RKO Radio Pictures 1952)

KUVA 23. Levi's-mainos, 1968 (Hulton Archive 1968)

Farkut, joita alettiin käyttää vapaa-ajalla riippumatta iästä tai sukupuolesta, olivat ensimmäisiä neutraaleja unisex-tyylejä (kuvat 22 ja 23). Ennen varsinaisia farkk housuja käytettiin lappuhaalareita, joita voi nimittää unisex-vaatteiden pohjaksi. Farkut eivät olleet ainoastaan helppo arkivaate, vaan ne nähtiin kiehtovana nuorisokapinan symbolina. Farkut mukautuivat käyttäjän kehoon, kestivät pitkään ja olivat helppo korjata erilaisilla persoonallisilla paikoilla tai koristeilla. Farkut sopivat myös yhteen useimpien vaatekappaleiden kanssa. (mt., 49.)

Trikoopaidat olivat oiva pari farkkujen kanssa. Tästä esimerkkinä toimii Marimekon suosittu Tasaraita, jonka ajattoman printin suunnitteli Annika Rimala vuonna 1968 (kuva 24, s. 33). Hän suunnitteli Tasaraita-paidan pidettäväksi farkkujen kanssa sukupuolesta ja iästä riippumatta. Printin oli tarkoitus korostaa tasavertaisuutta ja tasapainoisuutta. Tasaraita-tuotteista tuli koko perheen suosikki ympäri maailmaa. (Muurinen, 2020.)

Myös niin sanotut his and hers-tyylit olivat suosittu unisex-muodin neutraalimpi muoto (kuvakollaasi 8, s.34). Niitä esittelivät cis-heteroparit, mikä teki sukupuoliroolien sumentamisesta vähemmän uhkaavan näköistä. Tämän piiloviestin mukaan miehenkin oli hyväksyttävää käyttää kukkapaitaa tai ponchoa, kunhan hän oli todistetusti hetero. (Paoletti 2015, 31.) His and hers-vaatteet olivat

usein erilaisia vapaa-ajan vaatteita, kuten neuleita, ponchoja sekä farkkuja ja housupukuja. Tähän aikaan oli myös suosittua ostaa virkkaus- tai neuleohjeita, joita seuraamalla saattoi loihtia itselleen ja puolisolleen yhteen sopivat asut. (Lowbrow 2017.)

Myös jotkut muotisuunnittelijat innostuivat unisex-ilmiöstä (kuvakollaasi 9, s.35). Muun muassa Pierre Cardin esitteli vuonna 1958 kaikkien aikojen ensimmäisen unisex-kokoelman, jossa miehillä ja naisilla olivat yhteen sopivat vaatteet (Seeling 1999, 372). Tämän tyyliuunnun vaatteissa olennaista oli se, että naisten vaatteet olivat usein mukautettuja miesten vaatteiden mukaan. Tämä tarkoitti sitä, että vaatteiden muotoilu nojasi enemmän stereotyyppisen maskuliiniseen suuntaan. Valtaväestön silmissä maskuliinisuus naisilla näytti olevan tuolloin edes hieman hyväksyttävämpää kuin feminiinisyys miehillä. Tästä syystä ei luultavasti nähty his and hers-hameita. (Gregory 2002, 46.)

Rudi Gernreichin tulkinta his and hers-vaatteesta oli hieman radikaalimpi kuin perinteinen poncho. Hän oli aikaansa edellä lanseeratessaan unisex-monokinin vuonna 1964, jossa ei ollut ollenkaan yläosaa (kuva 25). Tämä oli esimerkki yrityksestä vapauttaa naisen keho sekä tuoda esille miehen seksuaalisuutta, sillä tämä monokini ei perinteisen unisex-muodin mukaisesti pyrkinyt peittämään ihmisen luonnollista vartaloa ja sen muotoja. (Paoletti 2015, 30.)

Seuraava aukeama:

KUVAKOLLAASI 8. His and hers-tyylejä kuvastoista sekä mainoksista
KUVAKOLLAASI 9. Unisex-tyylejä huppumuodin maailmasta

KUVA 24. Annika Rimalan Tasaraita (Lehtikuva, Marimekko Lookbook 1974)

KUVA 25. Rudi Gernreichin monokini (William Claxton 1964)

HIS AND HERS
PONCHO-OHJE
(CLOE'S CLOSET)

JANE BIRKIN JA
RANSKALAINEN POP-MUSIIKIN
SÄVELTÄJÄ, GERVASE
(BILL RAY, 1968)

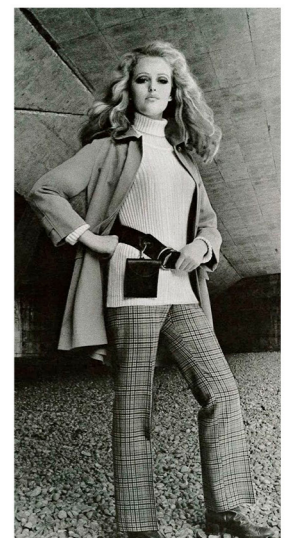
SEARS-TAVARATALON
KUVASTO
(SEARS 1969)

RUDI GERNREICH
(THE MET 1966)

GRÈS
(ROLAND BIANCHINI 1967)

VOGUE ITALIA
(1968)

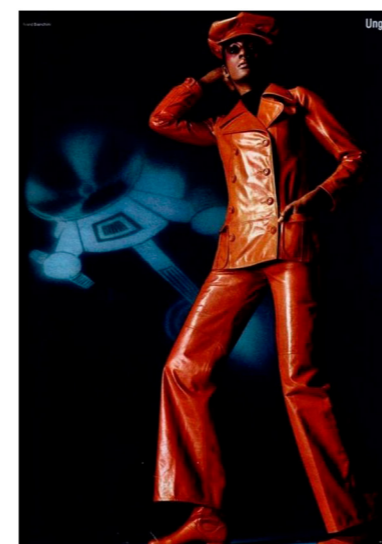
KUVASTOTUOTTEITA
(VINTAGE DANCER 1969)

KUVA NEULEPAITAOHJEESTA
(WESTLAKE WOOLLENS 1960-LUKU,
BERNAT-VIIHKO NRO. 122)

HIS AND HERS-ASU
(REG LANCASTER 1969)

EMANUEL UNGARO
S/T 1969-70
(ROLAND BIANCHINI 1969)

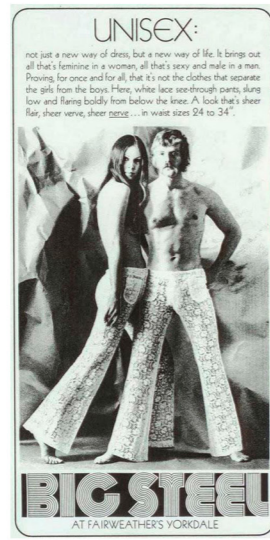
JANE BIRGIN JA SERGE
GAINSBORG CERRUTIN
LUOMUKSISSA
(NICOLAS TIKHOMIROFF 1969)

EMANUEL UNGARO
S/T 1969-70
(ROLAND BIANCHINI 1969)

SEARS-TAVARATALON
KUVASTO
(SEARS 1969)

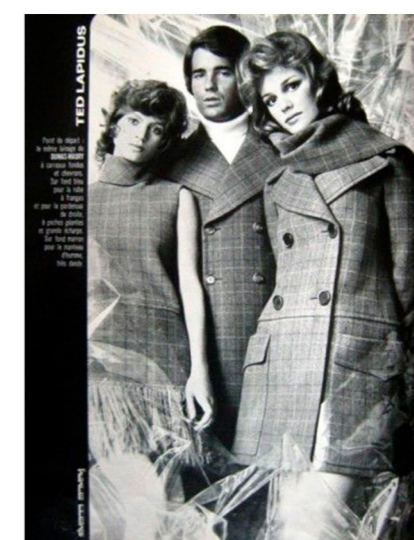
UNISEX-MAINOS
(TORONTO LIFE, 1969)

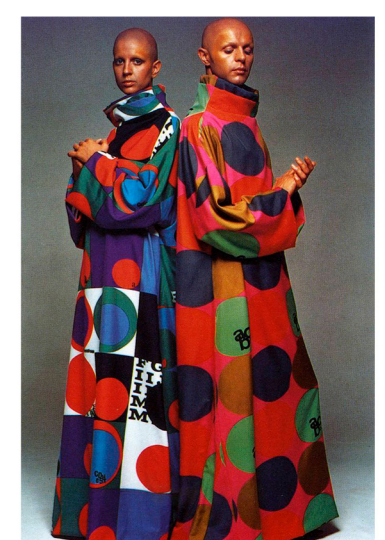
SEARS-TAVARATALON
KUVASTO
(SEARS 1969)

JANE BIRGIN JA SERGE
GAINSBORG CERRUTIN
LUOMUKSISSA
(NICOLAS TIKHOMIROFF 1969)

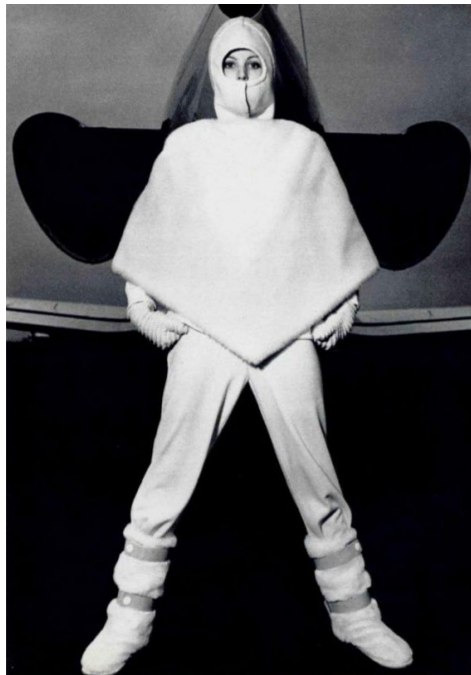
TED LAPIDUS
(ELLE 1969)

ESIMERKKI RUDI
GERNREICHIN
KAFTAANEISTA

Yläosaton uima-asu jakoi paljon mielipiteitä ihmisten keskuudessa. Monet uima-asua myyneet liikkeet kohtasivat ilkivaltaa sekä pommiuhkauksia. Tämän lisäksi sen käyttäminen julkisella paikalla oli laissa kielletty joissakin Euroopan maissa ja Yhdysvalloissa raportoitiin kaksi pidätystä liittyen Gernreichin monokiniin. Jopa paavi tuomitsi luomusta avoimesti kuvaillen sitä moraalittomaksi. (Wells 2019.) Kaikesta huolimatta Gernreichin uima-asu oli ensimmäinen vaatekappale, joka toi hänet ihmisten tietoisuuteen maailmanlaajuisesti, vaikka niitä myytiinkin vain noin 3000 kappaletta (Caligor 2020).

Gernreich nähdään unisex-muodin mestarina sekä tunnetuimpana kannattajana, jonka visio osoitti trendin todellisen luonteen ja monimutkaisuuden. Hänen vaatteitaan esitteli myös moneen otteeseen androgyyniset mallit. Rudi Gernreich tunnettiin hyvin liberaalina suunnittelijana, sillä hän oli kiinnostunut vaatteista konservatiivisten näkemysten ulkopuolelta. Gernreich suunnitteli muun muassa naisille housupukuja, miehille hameita sekä kaftaneja molemmille. Sen lisäksi, että Gernreich oli yksi Yhdysvaltojen suosituimmista muotisuunnittelijoista, oli hän myös aikainen homojen oikeusaktivisti. Tästä tuli julkista tietoa vasta Gernreichin kuoleman jälkeen 1980-luvulla, sillä hän pelkäsi henkilökohtaisen elämänsä voivan vaarantaa hänen uransa. Sanojen sijaan hän toi esille poliittisia näkemyksiään luomuksiansa kautta. (Paoletti 2015, 31.)

KUVA 26. André Courrègesin näkemys kosmonautista S/T 1969-1970 (Bruno Fray)

Aikakauden avaruuden valloitus näkyi myös huippumuodissa 1960-luvulla (kuvakollaasi 10, s.38). Kosmonautti Juri Gagarin oli ensimmäinen avaruudessa matkannut ihminen vuonna 1961. Gagarinin avaruusmatkaa seurasi Neil Armstrongin ja Edwin Aldrinin ensimmäinen vierailu kuussa vuonna 1969. (Seeling 1999, 352.) Avaruus-teema heijastui unisex-muotiin melko avantgardistisella tyylillä. Tästä esimerkkinä toimii André Courrègesin talven 1969-1970 kokoelma (Kuva 26), jossa hän puki mallinsa salaisella lennolla oleviksi sukupuolettoman näköisiksi kosmonauteiksi. (mt., 352.) Pierre Cardin suunnitteli puolestaan Cosmos-nimeä kantavan unisex-malliston vuonna 1967. Hänkin halusi luoda kuvaa avaruusseikkailusta, jossa miehet ja naiset olivat pukeutuneet samanlaisiin kokovartalotrikoiisiin, haalareihin ja tunikoihin. Malliston ydinpointtina oli ilmentää tulevaisuuden tasa-arvoisempaa yhteiskuntaa. (Stevenson 2012, 184.)

Unisex-muoti saavutti vielä suurempaa suosiota 1970-luvun puolella. Erityisesti his and hers-tyylit kokivat tällöin huippuvuotensa. Tästä huolimatta osa muotiteollisuuden työntekijöistä saattoi kuvailla unisex-tyylejä muotivillitykseksi, joka tuli ja meni vuoden 1968 aikana. Tällainen näkökulma kuitenkin vähättelee trendin vaikutusvaltaa sekä merkitystä, sillä muotisuunnittelijat jatkoivat menestyksekkäästi unisex-mallistojen valmistamista vielä 1960-luvun jälkeenkin. (Paoletti 2015, 30-31.)

2.1 Vapautuneen muodin vaikutukset

Väittämä siitä, että tasa-arvon sekä kansalaisyhteiskunnan periaatteita ei voi linkittää sukupuoleen tai seksuaalisuuteen on paitsi harhaanjohtava myös epätosi. Pukeutuminen oli ja on edelleen arvokas linssi, joka tekee näkyviksi näihin asiaan liittyvät identiteettiperäiset konfliktit. Mahdollisuus peilata sisäistä minäänsä myös ulkopuoliseen elämäänsä oli ennen näkemätön muutos, joka saavutettiin 1960-luvulla. Tämä muutos vaikutti kaiken ikäisiin ihmisiin sukupuolesta ja seksuaalisuudesta riippumatta. Se oli erityisen jännittävää niille kuluttajille, jotka etsivät vielä itseään kokeilemalla erilaisia tyyliävalintoja (Paoletti 2015, 151-152.)

Kaudesta toiseen valmistajat ja jälleenmyyjät puski yllä erilaisia trendejä nehu-takeista ja poolopaidoista polyesterineuleisiin ja ponchoihin. Jotkin näistä muodin innovaatioista tulivat jäädäkseen, heijastellen pysyvää kulttuurista muutosta, kun taas toiset olivat vain lyhytikäisiä muotivillityksiä. Siitä huolimatta myös nämä lyhyet trendipyrahdykset olivat tärkeitä osia isommassa palapelissä. Ne kaikki edustivat uutta mahdollisuutta jollekulle jossakin. Valinnanvaran räjähdys tarjosi pakoreitin vanhoista säännöistä, normeista sekä odotuksista. (mt., 152, 154.)

HLBTIQ-yhteisöön kuuluvat muotiammatilliset, kuten suunnittelijat, mallit sekä journalistit, olivat suuressa roolissa 1960-luvun muutoksessa. Heillä oli mahdollisuus haastaa sukupuolinnormeja työnsä kautta ja sen avulla tuoda näkyville tärkeitä keskusteluaiheita kansainvälisellä tasolla. Rohkeimmat heistä uskalsivat jatkaa heille tärkeän sanoman parissa yleisön reaktioista huolimatta, joskus myös oman hyvinvointinsa ja maineensa kustannuksella. Unisex- ja androgyyninen muoti symboloivat tätä monimutkaista ja keskeneräistä keskustelua sukupuolen ja seksuaalisuuden moninaisuudesta. (mt., 165.)

Konservatiivisen liikkeen kruunaavin saavutus muodin historian kirjaamisessa on ehkäpä heidän luoma stereotyyppi 1960- ja 1970-luvun muodista, jota jälkipolville kerrotaan. Stereotyyppiä, jossa luodaan kuvaa nautintokeskeisistä sekä päämäärättömistä ihmisistä. On hankala löytää kirjallisuutta, jossa näiden vuosikymmenien muotia ei tiivistetty pelkkään joukkoon siveettömiä hippejä, jotka heiluttelivat protestikylttejä huumeiden sekaisissa mielenosoituksissa. Näissä

PIERRE CARDIN
(JOHN FRENCH)

VOGUE UK 1966

EMANUEL UNGARO P/E 1969
(HARRI PECCINOTTI)

samaisissa kirjoissa ei usein mainittu sanallakaan muun muassa riikinkukkovallankumousta, saatikka Stonewallin mellakoita. Tällaisten tapahtumien pois jättäminen historiallisista teoksista on tapa pyyhkiä pois vähemmistöihin kuuluvien ihmisten olemassaolo. Se tekee näkymättömäksi heidän tekemänsä uhraukset ja saavutukset tasa-arvoisemman maailman puolesta. (mt., 166.)

Vielä on pitkä matka siihen, että vaaleanpunainen on vain väri, että naisurheilijat saavat pelata yhtä peittävässä vaatteissa kuin miehet ja että miehet voivat vaihtaa housut hameeseen kuumana kesäpäivänä ilman pelkoa tuomitsemisesta. Toivon vain, ettei enää ole pitkä matka siihen, kun sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöt otetaan mukaan historiallisiin muisteluihin. Vaikka olemme pitkän taipaleen alussa, on muutos kyllä tapahtumassa. Muutos on tapahtumassa, sillä näin monen vuosikymmenen työtä ei pysty purkamaan.

PIERRE CARDIN A/H 1969-70
(EVENING STANDARD)

OLIVER GOLDSMITH
(NJ STEVENSON)

PIERRE CARDIN A/H 1967-68
(BRUNO FRAY)

KUVA 27. Nuorisoa vuodelta 1967 (Philippe Le Tellier)

PIERRE CARDIN A/H 1967-68
(VICTORIA AND ALBERT MUSEUM)

VOGUE 1966
TAKKI: BETSEY JOHNSON
(DAVID MONTGOMERY)

VOGUE 1968
ASU: PACO RABANNE
(JEAN-MARIE PÉRIER)

Vasemmalla:
KUVAKOLLAASI 10. Space Age-muotia

käyttäjälähtöinen työskentely

- 3.1 Ensimmäinen kysely - ennakoasenteet ja -oletukset
- 3.2 Empatiakartta työskentelyn tukena
- 3.3 Tuotteiden muotoilun ja mainonnan suhde sukupuolistereotypioihin

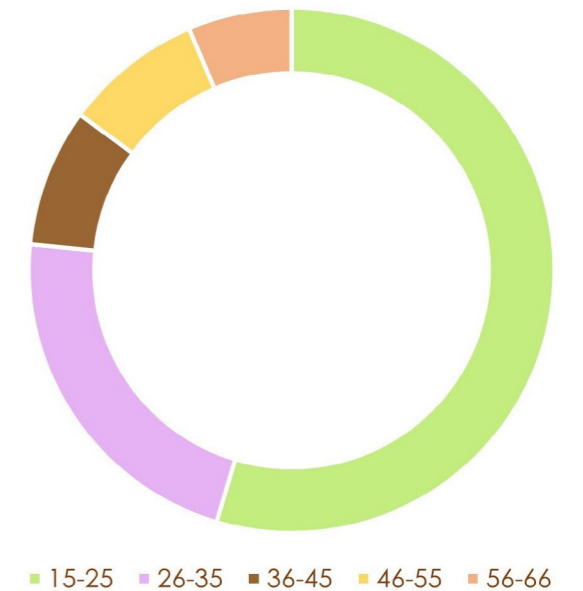
3 Käyttäjälähtöinen työskentely

Tässä osiossa paneudun syvällisemmin pääkohderyhmääni, heidän kohtaamiinsa haasteisiin sekä ympäröivän yhteiskunnan asenteisiin ja oletuksiin. Ammennan tietoa muun muassa seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin liittyvistä ajankohtaisista tiedotteista, tutkimuksista sekä laatimani käyttäjälähtöisen kyselyn tuloksista. Näiden pohjalta kokoon empariakartan tukemaan työskentelyäni. Pyrkimyksenäni on ymmärtää pääkäyttäjryhmäni toiveita sekä emotionaalisella että muotokielellisellä tasolla. Tästä syystä sivuan myös hieman muotoilun sekä tuotteistamisen suhdetta sukupuolienormien ylläpitämiseen.

3.1 Ensimmäinen kysely - ennakoasenteet ja -oletukset

Laadin kyselyn kartoittaakseni sukupuolineutraalin vihkisormusmalliston markkinallisia mahdollisuuksia sekä asenteita ja mielipiteitä, joita aiheeni ihmisissä herättää (liite 1). Lisäksi halusin saada käyttäjälähtöistä näkökulmaa siihen, miltä sukupuolineutraali vihkisormus voisi näyttää. Tein kyselyn sähköisesti käyttäen Google Forms -kyselyalustaa. Kysely julkaistiin 17.12.2020 ja suljettiin kahden viikon päästä 31.12.2020, jolloin siihen oli vastannut 141 ihmistä. Jaoin kyselyn Instagram- ja Facebook-seinilläni sekä kahdessa Facebook-ryhmässä. Nämä ryhmät olivat "Kuopion Puskaradio" sekä "Täysi-ikäinen LGBTQ-kansa". Kuopion Puskaradio -ryhmästä halusin saada itselleni tuntemattomien paikallisten ihmisten mielipiteitä kysymyksiini. Täysi-ikäinen LGBTQ-kansa -ryhmästä hain kyselyyni mukaan pääkäyttäjryhmäni edustajia.

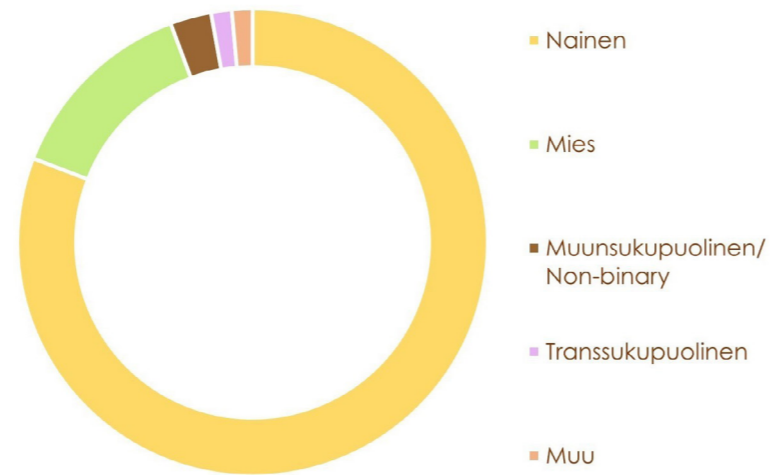
Kysely koostui 12 kysymyksestä, joista seitsemän oli monivalintakysymyksiä. Loput viisi kysymystä olivat avoimia kysymyksiä, joissa tiedusteltiin perusteluja tai laajempaa näkökulmaa aiheeseen liittyen. Vastajien ikähaarukka liukui 15-66-vuotiaiden välillä, joista lähes 55 prosenttia oli 15-25-vuotiaita (kuvio 1).

KUVIO 1. Ikäjakauma

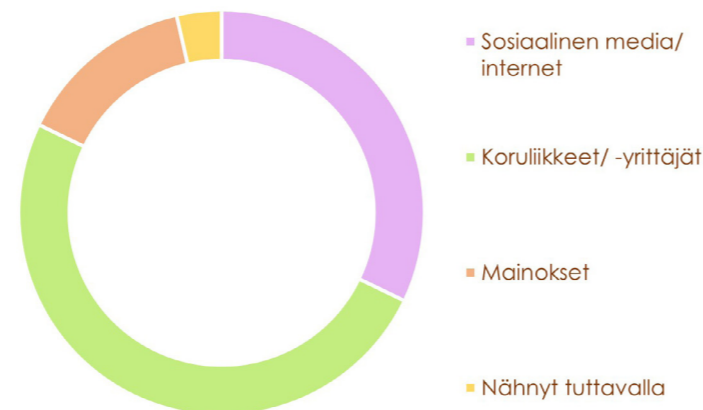
Sukupuolijakaumassa ylivoimaisesti eniten oli naisia, joita oli jopa 81 prosenttia vastanneista (kuvio 2). Kyselyyn vastasi myös miehiä, muunsukupuolisia sekä transsukupuolisia. Vastaajista yksi prosentti ei halunnut määritellä sukupuoli-identiteettiään.

KUVIO 2. Sukupuolijakauma

Kyselyn tuloksien mukaan lähes kaikki vastanneista tiesivät, mitä unisex-termi tarkoittaa. Vain noin kolme prosenttia vastaajista myönsi termin olevan heille vieras. Siitä huolimatta heistä puolet olivat sitä mieltä, ettei sukupuolineutraaleille vihkisormuksille ole tarvetta markkinoilla. Mielenkiintoista oli myös huomata, että kaikki unisex-termin vieraaksi kokeneet vastaajat voisivat kuvitella ostavansa unisex-sormuksen tulevaisuudessa. Pohdin siis tämän vuoksi, oliko käyttämilläni termeillä vaikutusta kielteiseen vastaukseen. Kokivatko vastaajat sukupuolineutraali-termin hyökkäävämpänä kuin unisex-termin?

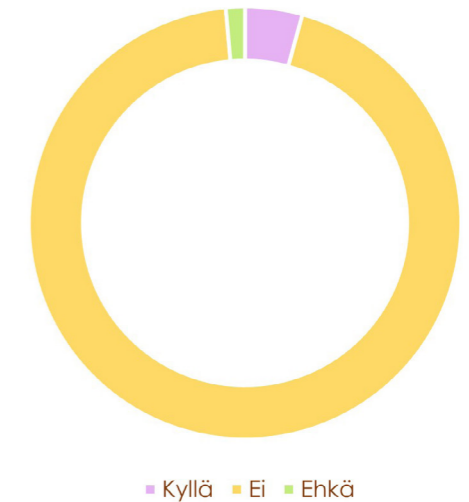
Kyselyyn osallistuneista noin 24 prosenttia oli törmännyt joskus unisex-sormuksiin (kuvio 3). Yli puolet olivat nähneet unisex-sormuksia koruliikkeissä tai korualan yrityksissä. Vastauksista kävi ilmi, ettei monikaan vastaajista nähnyt sormuksia mainostettavan sukupuolineutraaleina. He tekivät havaintoja sen perusteella, miltä heidän mielestään unisex-sormus näyttää. Tämän mielikuvan mukaan unisex-sormukset ovat muotoilultaan yksinkertaisia sekä koruttomia, niin sanottuja perussormuksia. Muutamit vastaajat toivat esille, että ovat nähneet tällaisia unisex-sormuksia erinäisissä kultasepäntuotteissa. Toiseksi eniten unisex-sormuksia oli nähty erilaisten mainosten ja sosiaalisten medioiden kautta. Sosiaalisista medioista tulivat eniten esille Facebook sekä Instagram mainosvirtoineen. Vastaajat toivat myös esille korualan verkkokauppoja, joissa sormuksia ei ole jaoteltu sukupuolen vaan materiaalien mukaan. Tästä esimerkkinä olivat Malmin Korupaja sekä Sormusten Herra.

KUVIO 3. Paikat, joissa vastaajat ovat nähneet unisex-sormuksia

Valtaosa vastaajista oli sitä mieltä, ettei vihkisormuksessa ole olennaista se, onko se kohdennettu naisille vai miehille (kuvio 4). Perusteluja oli monia, mutta vastausten pohjalta olennaista vihkisormuksen hankkimisessa on sormuksen ulkonäön miellyttävyys sekä sopivuus kantajalleen. Sukupuolineutraalit sormukset voisivat vastaajien mukaan myös helpottaa sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen tuntemaa painetta ja stressiä sormusostoksilla. Muutama vastaaja olikin sitä mieltä, että asiakaspalvelijoiden ei tulisi ohjata asiakkaita oletetun sukupuolen mukaan joko miesten tai naisten sormuslaudoille. Sormusten sukupuolittamisen täydellistä lopettamista kannatettiin myös, sillä se nähtiin vanhanaikaisena sekä turhana. Sukupuolijaon sijaan ehdotettiin vihkisormusten jaottelua esimerkiksi kivellisiin ja kivettömiin sormuksiin.

PITÄÄKÖ VIHKISORMUKSESTA NÄHDÄ ONKO KOHDENNETTU NAISILLE VAI MIEHILLE?

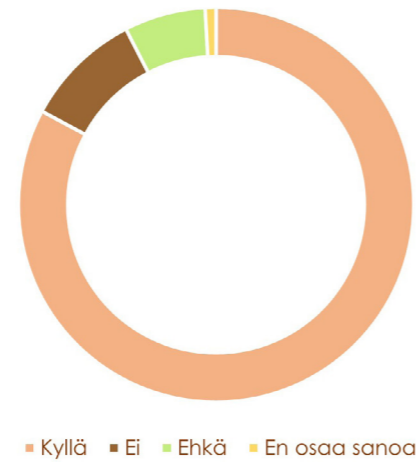
KUVIO 4. Sormusten sukupuolittaminen

Osa vastaajista huomautti, että sukupuolineutraalien sormusten lisääntyminen olisi positiivinen asia kaikille sukupuolille. Vastaajat toivat esille, että jokainen cis-nainen ei pidä perinteisen feminiinisistä sormuksista, sillä niissä on usein liikaa kimallusta ja koristelua tai ne ovat liian siroja rungoltaan. Miesten sormuksista tuotiin esille niille tyypillinen pelkistetty muotoilu, joka koettiin jopa liian koruttomana. Miesten sormuksiin kaivattiin enemmän timantteja, korukiviä ja kiinnostavampaa muotoilua. Monet vastaajat toivat myös esille sen, että mahdollisuus hankkia samanlainen sormus olisi tarpeellinen myös heteropareille.

Lähes kolme prosenttia vastaajista ei osannut vastata tai vastasi "ehkä" sormusten sukupuolittamiseen liittyvään kysymykseen. He perustelivat valintaansa sillä, että pitävät omalle sukupuolelle kohdennetuista koruista. He eivät kokeneet tietävänsä aiheesta tarpeeksi oman preferenssinsä vuoksi. Vastaajat empivät myös sitä, voisiko naiselle sopia samanlaiset sormukset kuin miehille. Jäljelle jäävä ryhmä, joka käsittää neljä prosenttia vastanneista, oli vihkisormuksien sukupuolijaottelun kannalla. He kokivat omaavansa konservatiiviset arvot, joiden mukaan naisten tulisi olla feminiinisiä ja miesten maskuliinisia. Heidän näkemyksensä mukaan miesten sormuksiin eivät sovi korukivet. Vastauksissa tuli myös esille näkemys siitä, että sukupuolia on vain kaksi, eli nainen ja mies, joiden lisänä ainoa mahdollinen sukupuoli olisi intersukupuolisuus. Eräs vastaaja toi myös esille, että hänen mielestään olisi noloa antaa miehelle naisellinen sormus.

Lähes 80 prosenttia vastanneista näki tarpeellisen sukupuolineutraalien vihkisormusten lisäämisen markkinoille (kuvio 5). Kannattajat toivat esille melko samanlaisia näkökulmia kuin sukupuoli- jaotteluun liittyvässä kysymyksessä. Vastauksissa tuli esille jälleen HLBTIQ-väestön kokemus ahdistus sekä sukupuolinormien ahtaus. Yhden vastaajan mukaan sukupuolineutraalit sormukset voisivat myös vähemmistöjen lisäksi lieventää miesten kokemaa painetta valita tyyppillisen maskuliininen sormus sekä naisten painetta valita tyyppillisen feminiininen sormus. Jokaisen ihmisen sukupuoli-identiteetti ilmenee erilaisilla tavoilla. Tämän vuoksi olisi mahdollisesti helpompaa valita sellainen vaihtoehto, joka ei painosta minkään sukupuolen suuntaan. Sukupuoli-identiteettiin liittyvien pointtien lisäksi tuotiin jälleen esille heteroparien halu hankkia samanlaiset sormukset symboloimaan rakkautta ja yhteyttä kahden ihmisen välillä.

OLISIKO MIELESTÄSI SUKUPUOLINEUTRAALEILLE VIHKISORMUKSILLE TARVETTA?

KUVIO 5. Sukupuolineutraalien sormusten tarpeellisuus

“[Stereotyyppisen] sukupuolirepresentaation kulttuurillisen pakollisuuden lieventyessä kasvaneen myös sukupuolineutraalien kulutustuotteiden kysyntä.”
-vastaaja 113

Monet vastaajat olivat sitä mieltä, että unisex-vihkisormusten tarjontaa tulisi monipuolistaa. Tämänhetkinen tarjonta koettiin turhan riisutuksi ja persoonattomaksi. Etsiessään unisex-vihkisormuksia vastaajat eivät kokeneet löytävänsä kiinnostavia, itselleen sopivia vaihtoehtoja. Yksi vastaajista painotti, että unisex-vihkisormusten monipuolistumisen myötä saisimme uusia näkökulmia häälehtiin sekä -blogeihin, joiden välityksellä olisi mahdollista murtaa sukupuolistereotyyppioita.

Vastaajat, jotka eivät olleet varmoja mielipiteestään vastaten ”ehkä”, olivat huolissaan unisex-sormusten taloudellisesta kannattavuudesta. He pohtivat, olisiko sormusten kysyntä tarpeeksi mittavaa muodostaakseen uutta markkinarakoa. Lähes 44 prosenttia tämän kategorian vastauksista oli jätetty ilman perusteluja.

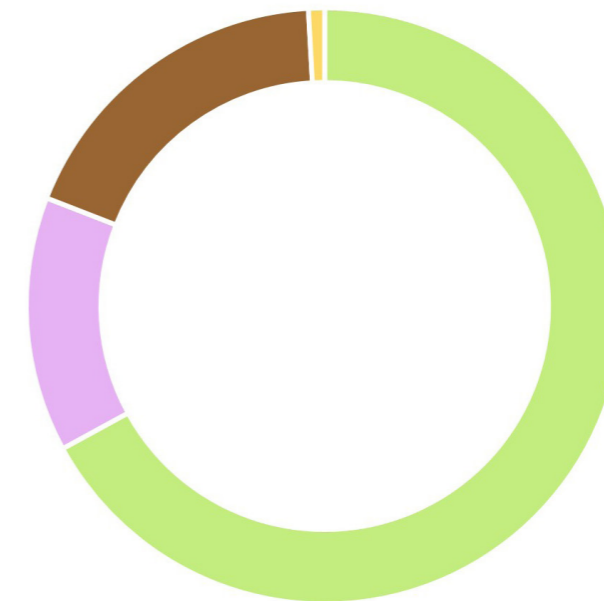

Noin yhdeksän prosenttia vastaajista näki sukupuolineutraalit sormukset tarpeettomina. Tätä oli perusteltu sillä, että kaikki vihkisormukset ovat jo sukupuolineutraaleja. Heidän mukaansa jokainen voi valita oman sormuksensa joko naisten tai miesten valikoimasta, joten uudelle kategorialle ei ole tarvetta. Muutaman vastaajan mielestä sukupuolineutraali vihkisormusmallisto on turhaa ”toitottamista” sekä ”vauhkoamista” asiasta, jota tuodaan jo valmiiksi liikaa esille. Myös perinteiset sukupuolinormit tuotiin vastauksissa uudelleen esille.

Vastaajista 65 prosenttia voisi kuvitella ostavansa tai ovat jo ostaneet unisex-vihkisormuksen (kuvio 6). Perusteluna tähän oli muun muassa sukupuolineutraali tyyli, käytännöllisyys tai halu ostaa kumppanin kanssa samanlaiset sormukset. Suuri osa vastaajista näki olennaiseksi unisex-sormuksen ulkonäön. Unisex-sormuksen tulisi olla ulkonäöllisesti puoleensavetävä sekä henkilölle ”sopiva”. Tätä vastausta on hankala analysoida, sillä jokainen tulkitsee sen eri tavalla. Se tuotiin kuitenkin esille, ettei sormuksen tarvitse olla koruton ollakseen sukupuolineutraali.

He, jotka vastasivat ”ehkä” olivat edelleen hämmentyneitä kysymyksestä, sillä heidän tulkintansa mukaan kaikki sormukset ovat jo tarpeeksi neutraaleja. Vastaajista 14 prosenttia ei nähnyt itseään ostamassa unisex-sormusta ollenkaan. Perusteluna päätökseen oli useimmiten, että henkilöä kiinnosti enemmän oman sukupuolen vihkisormusvalikoima sellaisenaan. Osa vastaajista kertoi, ettei kokenut unisex-ajatusta kuluttajalle vetovoimaisena. Yhtenä syynä mainittiin myös tarve näyttävälle sormukselle.

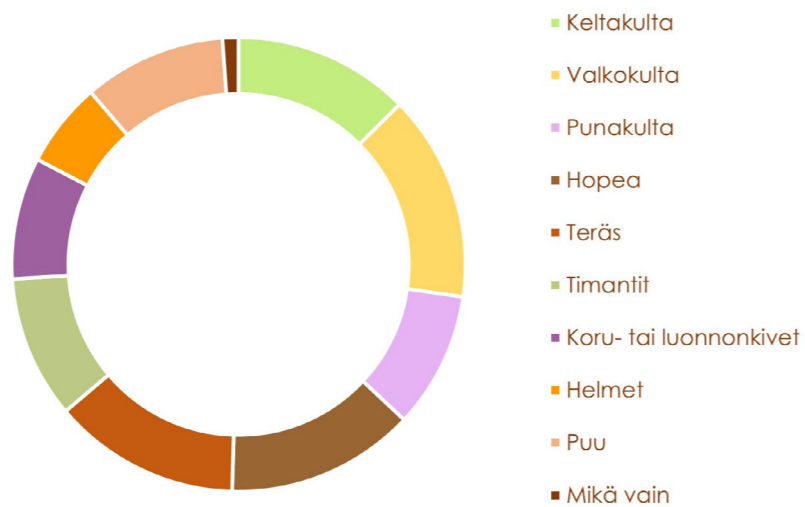
OSTAISITKO ITSE UNISEX-SORMUKSEN?

KUVIO 6. Mahdollisten asiakkaiden näkymä

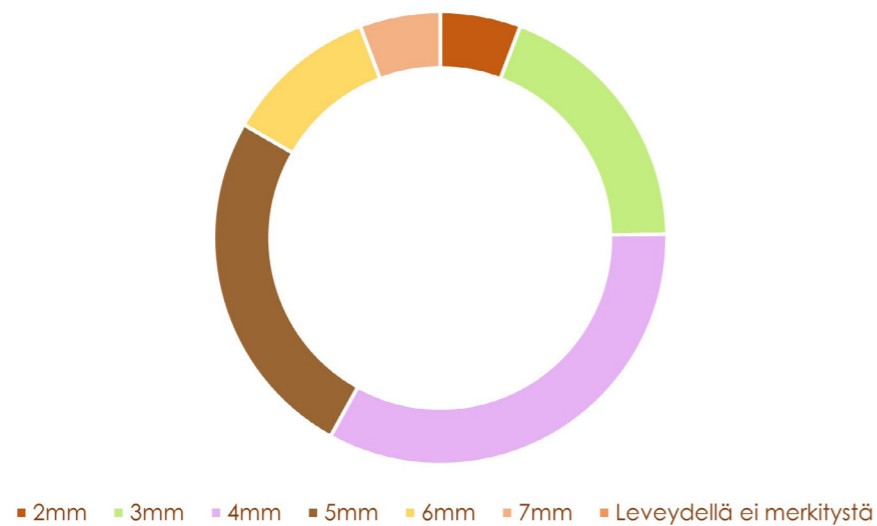

Metalleista viehättävimpinä koettiin valkokulta, hopea, teräs sekä keltakulta (kuvio 7). Vähiten ääniä saivat puu sekä punakulta. Vastaajat ehdottivat materiaaleiksi myös platinaa, zirkoniumia, tungstenia sekä titaania. Kuvitellessaan miltä unisex-sormus voisi näyttää, useampi vastaaja tuntui jäljittelevän pelkistetyn sormuksen mallia, vaikka edellisten vastausten perusteella siitä haluttaisiin samaan aikaan pyrkiä pois päin.

KUVIO 7. Materiaalien jakauma

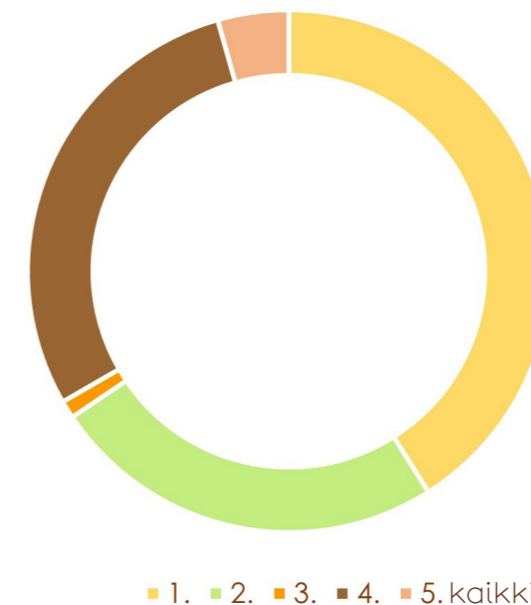
Vastaajista 10 prosenttia näki mahdolliseksi timanttien lisäämisen sukupuolineutraaleihin sormuksiin. Koru- ja luonnonkivet saivat hyvää kannatusta timanttien rinnalla keräten yhdeksän prosenttia äänistä. Helmet nähtiin vähiten sopivina unisex-vihkisormuksiin kannatusprosentilla kuusi. Sormusrungon leveydeksi suosituimmat mitat olivat 3, 4 ja 5 millimetriä (kuvio 8).

KUVIO 8. Rungon leveys

Viimeisessä kysymyksessä vastaajille esitettiin kuva, jossa oli neljä sormusta (kuvakollaasi 11). Heidän tehtävänä oli valita, mikä heidän mielestään vastaa parhaiten kuvitelmaa sukupuolineutraalista sormuksesta (kuvio 9). Eniten kannatusta sai pelkistetyin miesten tungstensormus 41 prosentilla, mikä vahvistaa väitettäni siitä, kuinka maskuliinisina unisex-sormukset geneerisesti nähdään. Toiselle sijalle pääsi neljäs vaihtoehto 29 prosentilla, joka on titaanista valmistettu sormus timanttirivillä. Kolmannelle sijalle jäi 25 prosenttia äänistä saanut sormus numero kaksi. Tämä sormus erosi muista orgaanisella muotokielellään sekä nurinkurisella timantilla. Tällä vaihtoehdolla hain erilaista näkökulmaa unisex-vihkisormukseen. Viimeiselle sijalle jäi koristeellisin kultasormus timanteilla, joka sai vain yhden prosentin äänistä. Viidentenä vastausvaihtoehtona oli kaikki sormukset, mikä keräsi neljä prosenttia vastaajien äänistä.

MITKÄ SEURAAVISTA SORMUKSISTA OVAT MIELESTÄSI ENITEN SUKUPUOLINEUTRAALEJA?

KUVIO 9. Sormuksen ulkonäön kartoitus

KUVAKOLLAASI 11. Vastaajille esitetyt sormukset (Essi Huttunen2021)

3.2 Empatiakartta työskentelyn tukena

Laadin käyttäjälähtöisen työskentelyn tueksi pääkäyttäjryhmääni kuvaavan empatiakartan (kuvakollaasi 12, s. 49). Pohjana empatiakartalle hyödynsin kyselyyni tulleita vastauksia sekä kohtaamieni käyttäjryhmääni kuuluvien ihmisten kokemuksia aiheeseen liittyen. Toin kartassa esille myös omia kokemiani haasteita seksuaalivähemmistöön kuuluvana naisena. Empatiakartan avulla halusin paneutua syvällisemmin sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen kohtaamiin haasteisiin sekä yhteiskunnallisiin ongelma-kohtiin. On olennaista ymmärtää, millaiseen keskusteluun otan osaa opinnäytetyölläni sekä sen tuloksilla. Siksi on tarpeellista olla perillä ajankohtaisista sateenkaariasioista historian lisäksi.

Pääkäyttäjryhmäkseni olen rajannut sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöt. Heidän lisäksi olen asiakaskunnassani ottanut huomioon myös henkilöt, jotka eivät mahdu perinteisiin sukupuolirooleihin tai haluavat ulkoisella olemuksellaan olla rikkomassa sukupuoliroolien luomia stereotyyppioita. Periaatteenani on huomioida ihmiset, joita sukupuoleen perustuva patriarkaatti heikentää. Patriarkaalinen yhteiskunta ei ole haitallinen ainoastaan vähemmistöille vaan myös cis-sukupuolisille heteroille. Kukaan ei voi hyvin yhteiskunnassa, jossa miehet eivät itke ja naiset nähdään imurin jatkeena.

Millaisena tällainen maailma näyttäytyy sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen edustajille? Sateenkaarioikeuksia koskevat päätökset kohtaavat tänä päivänä kansainvälisesti äänekkästä vastarintaa ja syrjintä sekä väkivalta ovat todellinen ongelma ympäri maailmaa. Esimerkiksi Turkissa estettiin Pride-marsseja useissa kaupungeissa ja tätä protestoivia ihmisiä vastaan hyökättiin vuonna 2019. (Pihlajamaa ja Tarjamo 2019.) Myös Suomessa tapahtui väkivaltainen seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kohdistunut hyökkäys Setan järjestämässä rantajuhlissa kesällä 2021 (Virranniemi 2021).

Pelottavien uutisotsikoiden ja tapahtumien lisäksi vähemmistöjen elämää sortaa myös lainsäädäntö. Vuonna 2020 Unkarissa säädettiin laki, joka estää trans- ja intersukupuolisilta ihmisiltä kokonaan sukupuolen juridisen vahvistamisen eli henkilötietojen sukupuolimerkinnän muuttamisen henkilön sukupuoli-identiteettiä vastaavaksi. Räikeä syrjintä jatkui kesällä 2021, kun Unkarin parlamentti hyväksyi sensuurilain, joka kieltää sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöistä puhumisen alaikäisille. Käytännössä tämä tarkoittaa, että seksuaalisen suuntautumisen ja sukupuolen moninaisuudesta ei saa opettaa esimerkiksi kouluissa. Tämän lisäksi laki

Oikealla:
KUVAKOLLAASI 12. Empatiakartta (Essi Huttunen 2021)

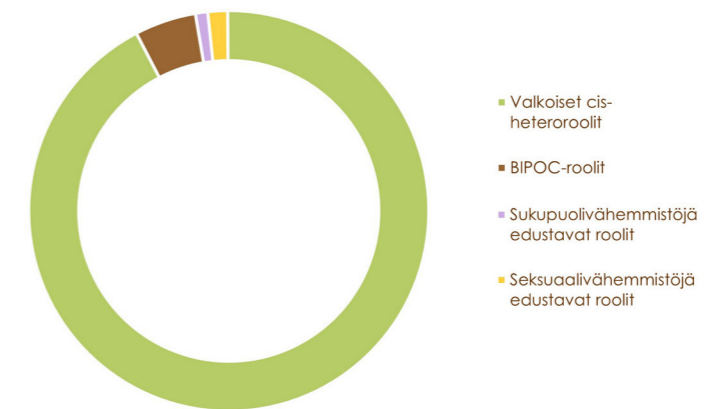
vaikuttaa myös sateenkaarimyönteiseen mainontaan ja tv-ohjelmatarjontaan. (Seta 2021.) Unkarissa samaa sukupuolta olevien avioliitto on myös perustuslaissa kielletty (Amnesty, julkaisuaika tuntematon).

Kokemukseni mukaan Suomea pidetään jonkinlaisena tasa-arvon malliesimerkinä, vaikka olemme vielä kaukana siitä. Tasa-arvoinen avioliittolaki astui Suomessa voimaan vuonna 2017, mutta translakimme on edelleen sukupuolivähemmistöjä syrjivä (Seta 2017). Sukupuolimerkin korjaamisen edellytyksenä on nykyisen translain nojalla henkilön sterilisaatio, täysi-ikäisyys sekä lääketieteellinen selvitys siitä, että henkilö kuuluu "vastakkaiseen sukupuoleen" ja elää pysyvästi tämän mukaisessa sukupuoliroolissa. Laki on vanhanaikainen sekä ihmisoikeussopimuksen vastainen. (Seta julkaisuaika tuntematon.)

Suomessa ei ole myöskään lailla kielletty niin sanottua eheyttämistä eli ei-lääketieteellistä terapiaa, jonka tarkoituksena on muuttaa henkilön sukupuoli-identiteettiä tai seksuaalista suuntautumista normien mukaisiksi (Seta 2021). Laissa ei myöskään kielletä intersukupuolisille lapsille sukupuolipiirteitä muokkaavia lääketieteellisiä toimenpiteitä, kuten leikkauksia ja hormonihoidoja. Tämä rikkoo sekä ihmisoikeuksia että lapsen kehollista koskemattomuutta. Toimenpiteitä tulisi lykätä siihen asti, kunnes lapsi pystyy ymmärtämään toimenpiteiden merkityksen ja siten antamaan tietoon perustuvan suostumuksen (Seta julkaisuaika tuntematon). Suomea ei voi luonnehtia sukupuolten välisen tasa-arvon edelläkävijäksi, jos emme tiedosta sukupuolen moninaisuutta koko komeudessaan ja ratkaise vähemmistöihin kohdistuvia kipukohtia. Tuntuu, kuin edistys oli pysähtynyt lähes kokonaan tasa-arvoisen avioliittolain jälkeen.

Sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen eurooppalaisen kattojärjestön ILGA-Europen (2021) tiedotteen mukaan monessa maassa sateenkaarioikeuksiin liittyvät lainsäädäntöhankkeet ovat pysähtyneet, eikä tälle ole syynä ainoastaan COVID-19-pandemia tai taloudelliset haasteet. Järjestö nostaa merkittäväksi syyksi sateenkaarioikeuksista käytävän keskustelun polarisaation sekä vähättelyn. Muun muassa vihakommentit, identiteetin kyseenalaistaminen sekä erilaiset mikroaggressiot ovat yhtä haitallisia kuin väkivaltaiset hyökkäyksetkin, vaikka niistä ei jää näkyviä jälkiä. Ennakkoluulot sekä tietämättömyys ovat asioita, jotka pitävät haitallisia stereotyyppioita ja toimintatapoja yllä.

Tapahtumien, tilastojen sekä uutisten lisäksi olen nostanut empatiakartassani esille sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen representaation mediassa. Media kantaa suurta vastuuta, sillä sen kautta pystytään murtamaan syrjiviä asenteita sekä tuomaan esille sukupuolienormien haitallisuutta. Tälläkin saralla meillä näyttäisi olevan vielä kehityksen varaa. *Diversiteetti suomalaisissa elokuvissa ja TV-sarjoissa 2020* on Audiovisual Producers Finlandin tilaama tilastollinen tutkimus, joka selvittää marginalisoitujen vähemmistöryhmien näkyvyyttä vuonna 2020 ensi-iltansa saaneissa fiktiivisissä elokuvissa sekä TV-sarjoissa (APFI 2021).

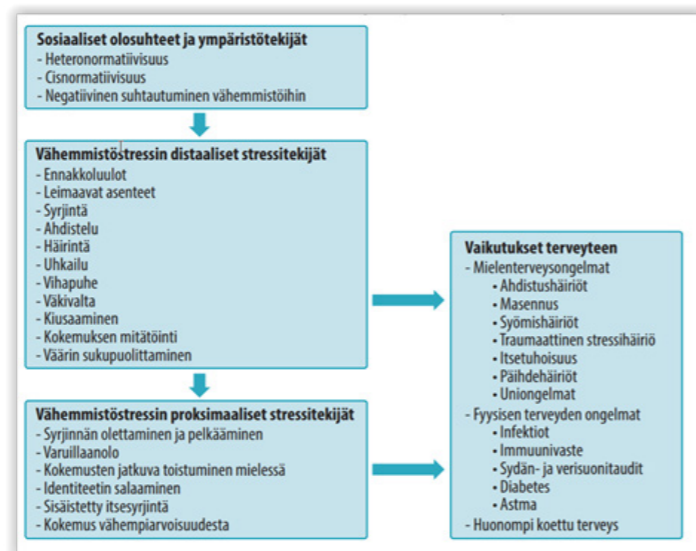
KUVIO 10. Diversiteettitilasto APFI:n tilaaman tutkimuksen pohjalta

Tutkimuksen mukaan valkoiset cis-sukupuoliset heteroseksuaalit ja vammattomat hahmot koostavat jopa 93 prosenttia kaikista hahmoista. Jäljelle jäävästä osuudesta 5 prosenttia ovat BIPOC-hahmoja, 1,6 prosenttia ovat seksuaalivähemmistöjen edustajia, 0,06 prosenttia ovat sukupuolivähemmistöjen edustajia ja 0,3 prosenttia vammaisia hahmoja (kuvio 10). Saamelaisia ja Suomen romaneita ei esiintynyt lainkaan. Tutkimuksessa selvitettiin myös, millaisia rooleja vähemmistöihin kuuluvat ihmiset saavat ja millaisia tarinoita heille kirjoitetaan. Tilaston laatijat huomasivat, että vähemmistöihminen kuvaus oli paitsi vähäistä myöskin hyvin yksitoikkoista. Näiden hahmojen funktio liittyi heidän taustaansa, sillä he olivat osa tarinaa esimerkiksi rasismikysymyksen tai identiteettinsä kautta. He eivät siis olleet läsnä vain hahmoina muiden joukossa. Ongelmakohtia löydettiin myös valkoisten cis-hahmojen dialogissa stereotyyppioita ylläpitävien vitsien muodossa. (mt.)

Ongelmallista tässä on se, että hahmojen ollessa samasta muotista veistettyjä, ei katsoja saa vähemmistöistä tarvittavan autenttista saatikka moniulotteista kuvaa. Esimerkiksi jos valkoinen cis-heterohenkilö haluaa löytää elämäntilanteeseensa sopivaa representaatiota mediasta, hän todennäköisimmin sen löytää. Tämä ei ole yhtä helppoa vähemmistöihin kuuluville ihmisille. Pinnalliset kuvaukset marginalisoiduista vähemmistöistä sekä mauttomat vitsit pitävät yllä erilaisia stereotyyppioita ja oletuksia. Tämä on uhkana etenkin, jos katsojalla ei ole lähipiirissään näihin vähemmistöihin kuuluvia ihmisiä. (Kroonisesti ärhäkkä 2021.)

Vähemmistöihin liittyviin vitseihin voi törmätä myös median ulkopuolella. Koen itse vähemmistöjä pilkkaavat vitsit hyvin loukkaavina, joten niitä kuullessani pyrin kertomaan niiden haitallisuudesta. Usein tämä keskustelu pysäytetään lauseella: "Ei nykyään saa sanoa enää mitään". Tällä tavalla pyritään hiljentämään keskustelu, jossa tuodaan esille huumoriin verhoiltu misoginia, rasismi, ableismi, homo- ja transfobia sekä muu vihapuhe. Laadukas huumori ei tarvitse kohteekseen ketään heikommissa asemassa olevaa ihmistä tai ihmisryhmää marginalisoiduista vähemmistöistä. (Ford 2016.)

Esille tuomani tilastot, tapahtumat sekä APFI:n tilaama tutkimus todistavat vääräksi kyselyssäni sekä omassa elämässäni esille tulleen väitteen siitä, että sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen asioita sekä edustajia "tungetaan joka paikkaan". Räikeät epätasa-arvot, haitalliset asenteet sekä representaation puute voivat olla hyvinkin haitallisia sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen edustajille. Olen nostanut empatiakartassa esille esimerkiksi psyykkiseen ja fyysiseen terveyteen vaikuttavan vähemmistöstressin (kuva 29).

KUVA 29. Vähemmistöstressin muodostumisen vaiheet (Onni Jaskari ja Anna Keski-Rahkonen 2021)

HLBTIQ-ihmiset altistuvat normaalin stressin lisäksi kuormitukselle, joka johtuu heidän vähemmistöasemastaan. Tätä ylimääräistä kuormitusta kutsutaan vähemmistöstressiksi. Se on luonteeltaan kroonista ja sen aiheuttajana on yhteiskunta, jolla on vahvat normit heteroseksuaalisuudesta ja cis-sukupuolisuudesta. Vähemmistöstressi aiheuttaa muun muassa pelkoa, ahdistusta sekä ulkopuolisuuden kokemuksia. On jopa todettu, että sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöihin kuuluvilla on suurempi riski sairastua sekä psyykkisesti että fyysisesti muuhun väestöön verrattuna. Nämä tunteet ja kokemukset voivat johtaa muun muassa masennukseen, syrjäytymiseen, ylikuormittavaan stressiin sekä sydän- ja verisuonisairauksiin. Pahimmillaan elämänlaatuun haitallisesti vaikuttavat tekijät voivat johtaa itsetuhoisuuteen tai jopa itsemurhaan. (Jaskari ja Keski-Rahkonen 2021).

Empatiakartassani on esillä vain murto-osa haasteista, joita sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöt joutuvat kohtaamaan jokapäiväisessä elämässään. Vaikka listaa voisi jatkaa loputtomiin, voin näiden esimerkkien pohjalta jo todeta, että vähemmistöt ovat yhä haavoittuvassa asemassa yhteiskunnassamme. On siis eriarvoisen tärkeää, että kuuntelemme toisiamme ja kunnioitamme muiden päätöksiä siitä, keitä he ovat ja kuinka he haluavat tulla puhutelluksi. Tarjotaan vaihtoehtoja niille, jotka eivät ole omaansa vielä löytäneet. Luodaan turvallisempaa ilmapiiriä niin nykyisille kuin tulevillekin sukupolville. Nostetaan HLBTIQ-yhteisön edustajia näkyville ja kuuluville. Näin voimme päästä lähemmäs aidosti tasa-arvoista yhteiskuntaa, jossa jokainen yksilö on oikeutettu saavuttamaan täyden potentiaalinsa.

3.3

Tuotteiden muotoilun ja mainonnan suhde sukupuolistereotyyppisiin

Tuotteet ovat voimakas viestintäkanava median tavoin, joten myös muotoilijoiden tulisi pohtia rooliaan sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen ongelmien ratkaisussa sekä sukupuolinormien ja -stereotyyppien purkamisessa. Irem Cakiroglu (2017) tuo konferenssipaperissaan esille muotoilijoiden tehtävän summentaa sukupuolten välisiä rajoja sekä tuotteissa näkyviä stereotyyppisiä feminiinisyydestä ja maskuliinisuudesta. Hänen mukaansa sukupuolineutraalia muotoilua voi katsoa monelta kantilta, mutta toimivin ratkaisu kaikista vaihtoehdoista olisi sukupuoleton muotoilu. Cakiroglu tuo kuitenkin esille myös tehtävän hankaluuden. Naisille kohdennetut tuotteet ovat hänen havainnointinsa mukaan muodoltaan pyöreitä sekä väreiltään usein pastellisävyisiä, kun taas miehille kohdennetut tuotteet omaavat suoraa linjoja sekä tummat värit. Kaikkien feminiinisten ja maskuliinisten piirteiden riisuminen tuotteesta voi siis olla hyvin haastavaa; pyöreiden muotojen eliminointi johtaa suoriin muotoihin, jolloin ollaan taas alkupisteessä. Hän tarjoaa ratkaisuksi pulmaan piirteiden tasapainottamista tuomalla feminiinisten ja maskuliinisten tuotteiden yhteneväisyydet näkyville, esimerkiksi neutraalin värimaaliman muodossa.

Feminiinisyys ja maskuliinisuus eivät ole liitännäisiä ihmisen sukupuoleen, sillä näitä piirteitä löytyy joissakin määrin meistä jokaisesta. Siitä syystä näkemykseni mukaan maskuliinisuus ja feminiinisyys eivät ole sukupuolineutraalin suunnittelun vihollisia, vaan ratkaisu variaation pulaan. Käyttämällä rohkeasti molempien ominaisuuksia voi lopputuloksesta saada tunteita herättävän ja mieleen painuvan kuluttajan silmissä. Tällaiset tuotteet voisivat muuttaa unisex-termin merkityksen yksitoikkoisesta monipuoliseksi. Samalla päästäisiin pureutumaan oikeaan ongelman ytimeen eli maskuliinisuuteen ja feminiinisyyteen liitettyihin haitallisiin sukupuolinormeihin ja -stereotyyppisiin.

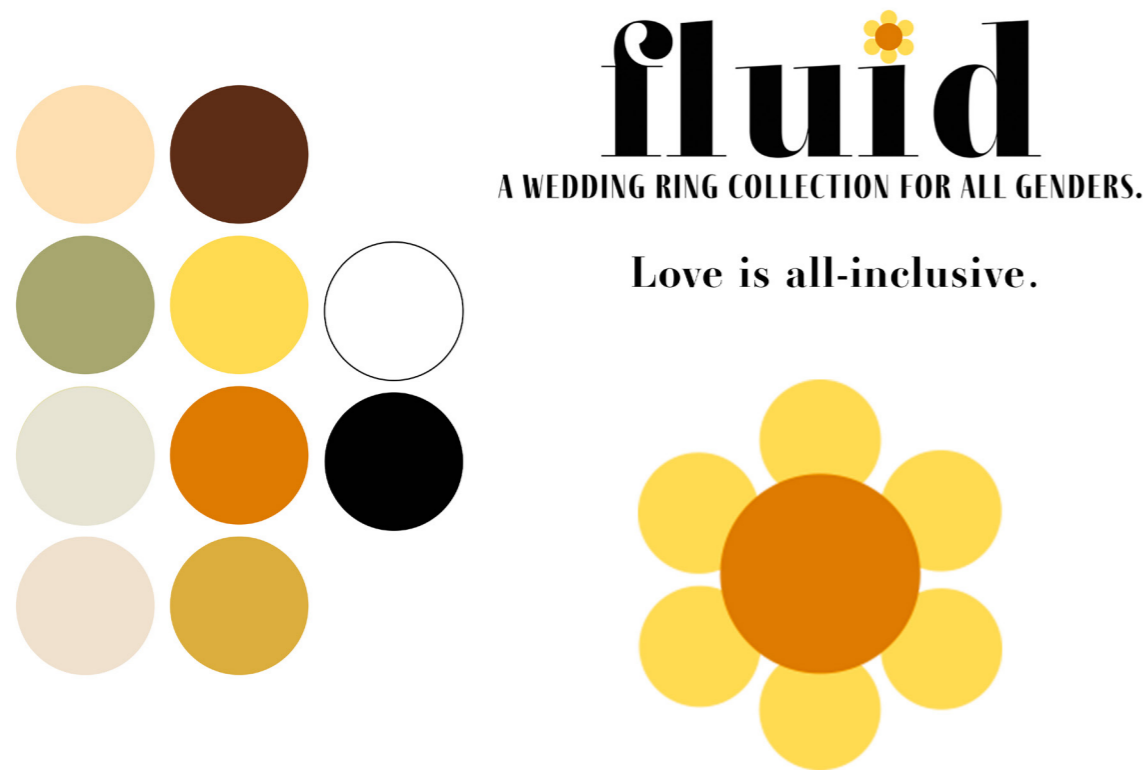
On selvää, että tuotteilla itsessään ei ole sukupuolta. Se ei silti tarkoita, etteikö niitä kohdennettaisi esimerkiksi mainonnan kautta tietyille sukupuolelle. Useimmiten kohdeyleisöt ovat jaettu vain kahteen sukupuoleen, eli miehiin ja naisiin. Näin ollen muotokielen ja värimaailman tasapainoisuuden lisäksi tulisi kiinnittää huomiota myös tuotteistamiseen liittyviin asioihin, kuten markkinointiin, pakkauksiin sekä sanavalintoihin. (Cakiroglu 2017.)

Pitäen mielessä Cakiroglun esiin tuomat huomiot, loin mallistoni pohjalle neutraalin väripaletin, jota käytän tuotekuvissa sekä malliston logossa (kuvakollaasi 13, s. 54). Väripaletti on sävy maailmaltaan lämmin perustuen 1960-luvulle tyypilliseen värimaailmaan. Olen tuonut palettiin modernia ilmettä lisäämällä mukaan myös pastellisävyjä, jotka soveltuvat hyvin tuotekuvien taustalle. Paletista löytyy myös tummempia sävyjä, joita voi käyttää esimerkiksi fonteissa.

Sukupuolineutraalia muotokieltä ajatellen malliston nimeksi muodostui "Fluid". Malliston nimellä viitataan erityisesti sukupuoli-ilmaisun liikkuvuuteen ja monimuotoisuuteen. Nimi tulee termistä "gender fluid" (suom. sukupuoli-joustava), joka on muunsukupuolisuuden alle kuuluva sukupuoli-identiteetti, jossa henkilöllä voi olla liukumaa ja liikkuvuutta sukupuoli-identiteetissä tai sen ilmaisussa (Väisänen 2021). Logoon on lisätty myös viittaus 1960-lukuun aikakaudelle tyypillisen kukan muodossa, joka toimii samalla i:n pisteenä. Logon kukka viittaa Mary Quantin luomaan päivänkakkara-symboliin, joka tunnettiin 1960-luvulla myös vapauden symbolina (Mary Quant julkaisuaika tuntematon).

Lisäsin logoon liitännäiseksi tekstin: "A wedding ring collection for all genders". Tämän tarkoituksena on selventää asiakkaalle, mistä mallistosta on kyse sekä tuoda ilmi, ettei sormuksia ole kohdennettu suunnitteluvaiheessa erityisesti millekään sukupuolelle. Jokaista sormusta yhdistää myös slogan: "Love is all-inclusive." (suom. Rakkaus on kaiken kattava.). Tällä korostetaan jokaisen oikeutta rakastaa ja tulla rakastetuksi riippumatta seksuaalisesta suuntautumisesta tai sukupuoli-identiteetistä.

KUVAKOLLAASI 13. Malliston väripaletti, logo ja slogan (Essi Huttunen 2021)

S
m
o
r
m
u
s
k
o
n
s
e
p
t
i
e
n

- 4.1 Olemassa oleva tarjonta
- 4.2 Ensimmäiset konseptit
  - 4.2.1 Le Smoking -konsepti
  - 4.2.2 Riikinkukkovallankumous-konsepti
  - 4.2.3 Space age -konsepti
  - 4.2.4 Unisex-konsepti
  - 4.2.5 Stonewall-konsepti
- 4.3 Toinen kysely - sormuskonseptien testaus
- 4.4 Valmis vihkisormusmallisto

4 Sormuskonseptien muodostuminen

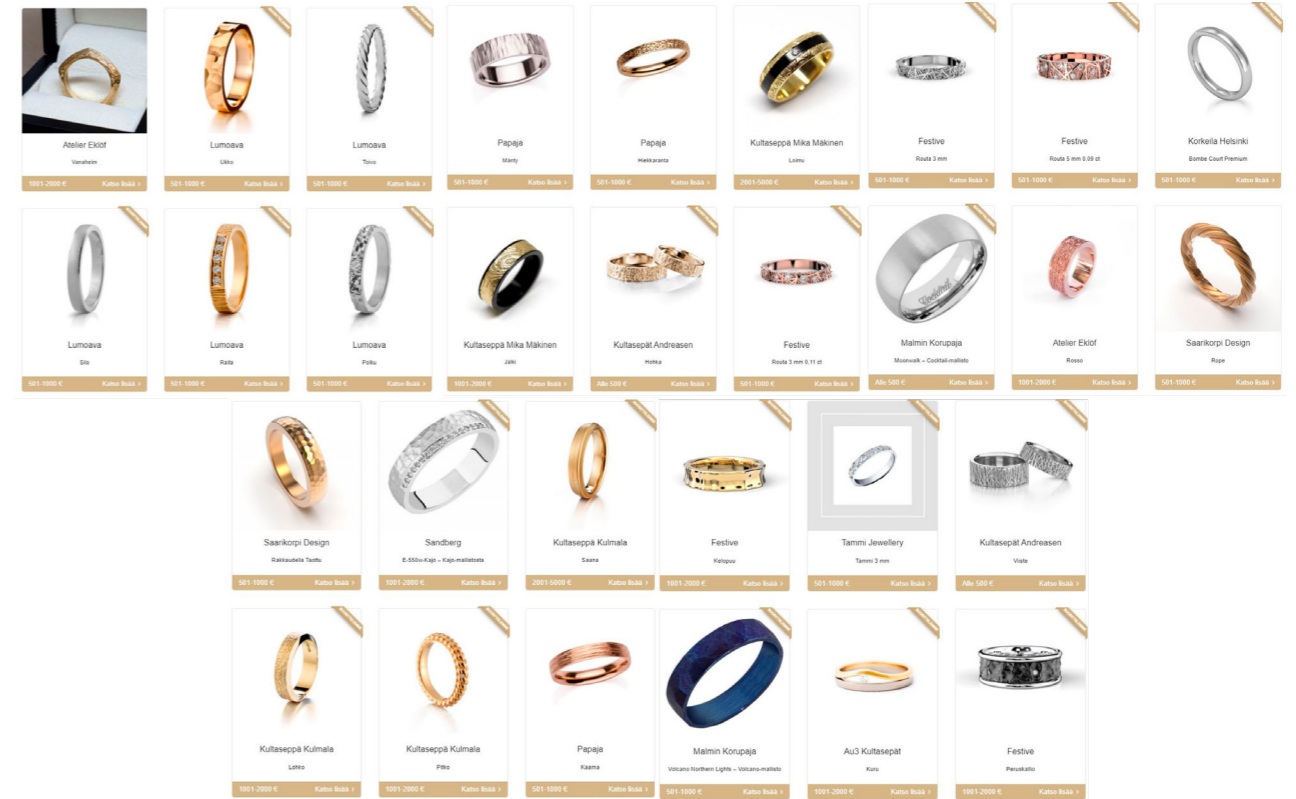
Tässä luvussa esittelen suunnittelutyöni etenemisen alkaen prosessin lähtökohdista, päättyen sormuskonseptien testaamiseen uuden käyttäjäkyselyn kautta. Käyn läpi muun muassa unisex-vihkisormusten nykyistä tarjontaa ja pohdin, millaisia sormuksia vihkisormusmarkkinat voisivat kaivata variaation lisäämistä ajatellen. Tarkastelen sormuskonseptien kehitystyön yhteydessä myös käyttäjä- ja tuotekuviin vaikuttaneita seikkoja.

4.1 Olemassa oleva tarjonta

Olemassa olevien sukupuolineutraalien sormusten havainnoimiseen käytän Häät.fi-sormuskonetta. Valitsin tämän sormuskoneen siitä syystä, että siinä on kategoriavaihtoehtona sulhasen ja morsiamen lisäksi unisex. "Sukupuolineutraali" ja "unisex" ovat määritelmien melko tulkinnanvaraisia, joten siitä syystä koin järkeväksi selvittää tarjontaa sormuskoneen avulla. Näin omat preferenssini tai mielipiteeni eivät pääsisi vaikuttamaan tuloksiini. Lisäksi sormuskone tarjoaa sormuksia monelta eri valmistajalta, joten kattaus on monipuolinen.

Sormuskoneen unisex-kategoria käsittää yhteensä 30 sormusta (kuva 31, s. 57). Näistä sormuksista viisi löytyvät myös sulhaselle-kategoriasta ja kaksi morsiamelle-kategoriasta. Jokainen sulhasenkin kategoriasta kohdennettu sormus oli kivetön. Morsiamien kategoriasta tarjotut sormukset olivat puolestaan molemmat kivellisiä. Sormukset, jotka olivat ainoastaan unisex-kategoriassa näkyvillä, käsittivät 80 prosenttia tarjonnasta. Näistä noin 71 prosenttia olivat kivettömiä.

Kaiken kaikkiaan sormukset ovat mielestäni samantyyliä keskenään. Tuloksien joukossa on muutamia erilaisia vaihtoehtoja, joissa on leikitelty materiaaleilla, pintaviimeistelyllä tai rungon mallilla. Käytetyimpiä sormusrungon malleja ovat nähtävästi tynnyri- sekä flakkamalli. Hakutulosten timanttisormukset toivat tarvittavaa hajontaa kivettömien sormusten keskelle. Muita jalo- tai korukiviä ei ole sormuksissa käytetty. Erilaisia metalleja on käytetty monipuolisesti. Esimerkiksi punakultaisten sormusten määrä yllätti itseni, sillä ensimmäisessä kyselyssäni tämä materiaali ei kerännyt huomattavaa kannatusta. Nämä sormusvaihtoehdot ovat kauniita ja tarpeellisia, mutta haluaisin nähdä unisex-sormuksissa vielä enemmän selviä tyyli- ja mallieroja.

KUVA 31. Häät.fi-sormuskoneen unisex-sormukset

Olemassa olevan tarjonnan tarkastelu antoi tarvittua suuntaa suunnittelutyöni aloittamiseen. Sain selkeämmän kuvan unisex-sormusten skaalasta sekä siitä, mitä sormusmarkkinat voisivat kaivata variaation kasvattamiseksi. Omissa sormuskonsepteissani aion luoda sormuksia, joissa on keskikiviaspekti tai muunlainen statement-elementti eli huomiopiste. Havainnoinnissani tällaista sormusta ei tullut vastaan ja koen sen tuovat lisää näyttävyyttä nykyisen sormustarjonnan rinnalle. Pyrin myös tuomaan mallistoni sormuksiin erilaisia korukiviä kirkkaiden timanttien rinnalle. Lisäksi sormusrungon aukotuksien ja muotoilun kautta tarjontaan saisi enemmän hajontaa. Tällaiset yksityiskohdat voisivat tasapainottaa nykyistä kattausta, joka näyttyy itselleni enemmän minimalistisena. Haluan omista sormuskonsepteistani ennemmin hieman yliampuvia, sillä sitä markkinat mielestäni kaipaavat lisää.

4.2 Ensimmäiset konseptit

Vihkisormusmallisto koostuu viidestä sormuskonseptista, joilla on jokaisella oma teemansa perustuen läpi käytyihin 1960-luvun muoti-ilmiöihin ja tapahtumiin. Teemoiksi valitsin naisten housupuvut, riikinkukkovallankumouksen, space age -ilmiön, unisex-muodin sekä Stonewallin mellakat. Teemat tuovat mallistoon eräänlaista punaista lankaa, joka sitoo kokonaisuuden yhteen.

Päätin tehdä kustakin sormusmallista sekä värillisen että värittömän version. Värilliset vihkisormukset jakavat paljon mielipiteitä, joten halusin tarjota jokaisesta mallista neutraalimman vaihtoehdon. Jokaisessa värittömässä sormuskonseptissa päädyin käyttämään timantteja. Timantit ovat ajaton ja klassinen valinta etenkin häpäivään, joten koin niiden sopivat värillisten mallien pariin hyvin.

Käyn läpi jokaisen sormuskonseptin teemojen mukaisessa järjestyksessä selkeyden vuoksi. Tästä syystä myös muotoiluprosessini näyttäyty selkeämpänä kuin mitä se on todellisuudessa ollut. Eri sormuskonseptien suunnittelutyöt ovat edenneet enemmänkin poukkoillen sormuksesta toiseen järjestelmällisen etenemisen sijaan. Jäädessäni jumiin johonkin seikkaan koin helpompana pitää kyseisestä konseptista taukoa. Sen jälkeen kun olin työskennellyt hetken eri sormuskonseptin parissa, jaksoin palata aiempiin ongelmakohtiin eri näkökulmasta uudella energialla. Tässä osiossa pyritään siis tuomaan esille jokaisen sormuskonseptin vaatimaa ajatteluprosessia työskentelyjärjestyksen sijaan.

4.2.1 Le Smoking -konsepti

Valitsin ensimmäiseksi teemaksi naisten housupuvut, erityisesti Yves Saint-Laurentin Le Smoking -variaatiot. Halusin keskittää teeman juuri Le Smoking -variaatioihin, sillä ne loivat aikanaan paljon kohua ja olivat muun muassa sen vuoksi hyvin vallankumouksellinen osa muotihistoriaa. Naisen pukeutuminen smokkiin tai muuhun housupukuun edustaa minulle vapautumista sekä kapinallisuutta. Lisäksi seksuaalisuuden ja sukukupuoli-identiteetin ilmaisu pukuun pukeutumalla oli vahvasti osana HLBTIQ-kulttuuria 1960-luvulla, joten koen teeman osuvaksi kohderyhmää ajatellen.

Lähdin liikkeelle pohtimalla, mitä ajatuksia Yves Saint-Laurentin Le Smoking -smokkipuku tuo mieleeni. Tarkoituksena on kiteyttää inspiraation lähteen ydin muutamaan sanaan, jotka ovat myöhemmin apuna suunnittelutyössä. Smokkipuvusta nousseet sanat olivat elegantti, selkeälinjaisuus, savu, statement, voimakas sekä ajaton. Näiden sanojen pohjalta aloin laatimaan tunnelmataulua, jotta löytämäni sanat saavat rinnalleen visuaalisia vastineita (kuvakollaasi 14, s. 59).

KUVAKOLLAASI 14. Le Smoking -tunnelmataulu

Pohtiessani sormuskonseptin ulkonäköä sekä runkoa kantavana ajatuksena oli, millainen sormus sopisi Le Smoking -smokkipuvun rinnalle. Tämän pohdinnan pohjalta mieleeni juurtui ajatus kantasormuksesta. Kantasormuksia näkee harvoin vihkisormuksina, mutta mielestäni se tekee ideasta puoleensavetävän. Se on juuri tarpeeksi harvinaista, ettei kantasormusta välttämättä osaa odottaa näkevänsä osana vihkisormusmallistoa.

Päädyin tekemään sormuskonseptien esityskuvien lisäksi myös luonnokset 3D-mallintamalla. Mallintaminen on tuntunut itselleni vieraalta koko koulu-urani ajan, minkä vuoksi se on ollut usein viimeinen vaihtoehtoni valmistustekniikoita pohtiessa. Halusin oppia hallitsemaan tämän taidon opinnäytetyöprosessin aikana, joten päädyin hakemaan erilaisia opetusvideoita sekä artikkeleita liittyen Rhinoceros-mallinnusohjelmaan. Aloitin siis työskentelyni harjoittelemalla mallintamaan kantasormuksen opetusvideon avulla (kuva 32). Kun koin osaavani mallinnustekniikan, aloin muokkaamaan sormusta sopivammaksi ajatellen mielikuvaani sormuskonseptista (liite 3).

KUVA 32. Ensimmäinen kantasormus (Essi Huttunen 2021)

Kantasormuksen taulu on erinomainen pohja statement-elementille tai kuvioinnille. Tunnelmataulussa esiintyvä kuva kattoikkunasta toi minulle ajatuksen siitä, miltä kantasormuksen kuvioelementti voisi näyttää. Muutamien kokeilujen jälkeen päädyin liittämään kantasormuksen tauluun viuhkan omaisen kohokuvioinnin.

Alkuperäisen viuhkan taitokset olivat mielestäni liian suuria (kuva 33), joten toin muotokieleen syvyyttä ja yksityiskohtaisuutta lisäämällä taitosten määrää sekä korostamalla viuhkakuvioinnin profiilia. Lisäksi viuhkakuvion keskusta siirtyi keskeltä alaviistoon rikkomaan symmetrisyyttä. Viuhkakuviointia ympäröi kehys, joka sulautuu sormusrungon muotoon saumattomasti. Kehyksen tarkoituksena oli piilottaa viuhkakuvioinnin sivuprofiili, jotta lopputulos olisi arvokkaamman ja siistimmän näköinen. Kuviota kiertävä kehys vie katsojan silmän suoraan viuhkakuvioon, joka on sormuksen vetonaula. Kehyksen pintaviimeistely on huomattavasti rosoisempi verrattuna rungon satiiniseen viimeistelyyn. Rosoisen ja kiiltävän pinnan tarkoituksena on tuoda sormukseen säihkettä ilman suuria korukiviä.

Viuhkan muotokiehen tarkastelu vie katsojan silmän rungon aukotuksien kautta sormuksessa käytettyihin kiviin. Sormuksessa käytetyt timantit ja savukvartsit ovat kooltaan pieniä, mutta tuovat kokonaisuuteen pientä säihkettä molempiin reunoihin. Sormusrungon aukotukset luovat sormusmalliin ilmavuutta, jotta sormus ei näyttäisi liiallisen raskaalta yleisolemukseltaan.

Sormusmateriaaleiksi valikoituivat alun perin keltakulta, savukvartsit sekä timantit. Sormukseen valikoitui lämmin värimaailma tunnelmakarttaan pohjautuen. Ajatus tummanpuhuvista teksteilleistä ja puukalusteista elegantissa sikarihuoneessa veivät ajatukseni savukvartseihin sekä keltakultaan. Savukvartsin nimi ja ulkonäkö viittaavat siis hyvin sormuksen inspiraatioon, Le Smoking -smokkipukuun. Tumman ruskeat savukvartsit voidaan korvata kirkkailla ja ajattomilla timanteilla asiakkaan niin halutessaan. Valitsin rungon materiaaliksi keltakullan, sillä se oli ensimmäisessä kyselyssäni yksi suosituimmista materiaaleista. Lisäksi keltakulta on ollut viime vuosina käytetyin korumetalli, jonka suosio näyttää olevan koko ajan nousussa (The Plumb Club 2021).

Myös sormuksen nimi pohjautuu Le Smoking -pukuun. Sormus kantaa nimeä "Devotion" (suom. omistautuminen), jonka tarkoituksena on kuvastaa sikaripuvun tapaa suojata alla olevia vaatteita savulta. Nimi linkittyy myös vihkisormusteemaan eli kumppanille omistautumiseen, rakkauden vaalimiseen sekä suojelemiseen. Koska malliston nimi on englanninkielinen, halusin sormusten nimien menevän sen kanssa samalla linjalla.

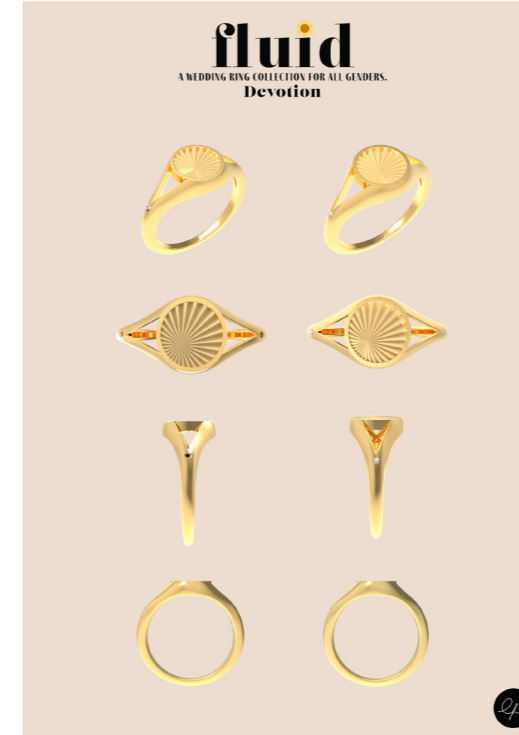

KUVA 33. Ensimmäinen viuhkamalli (Essi Huttunen 2021)

KUVA 34. Viuhkakuvio (Essi Huttunen 2021)

Käyttäjäkuvissa (kuvakollaasi 15) esiintyy naisoletettu pariskunta, jonka kautta on tarkoitus nostaa esille käyttäjäryhmääni. Molempien mallien ulkomuoto on hieman androgyyninen sekä tyylikäs, mutta vaivaton. Käyttäjäkuvuihin on tuotu mukaan versio, jossa mallit ovat sonnustautuneet mustaan ja valkoiseen pukuun. Tämä toimii paitsi vihjeenä sormusten alkuperästä myös ehdotuksena ajatellen vaihtoehtoisen hämmuodin esiintuomista erinäisissä hämmedioissa. Muissa käyttäjäkuvissa on kiteytetty sormuksen nimen sanomaa. Erityisesti alhaalla oikealla välityy kuvasta huolenpito ja halu suojata kumppania ja pitää häntä lähellä.

KUVAKOLLAASI 15. Devotion-sormuskonsepti (Essi Huttunen 2021)

4.2.2 Riikinkukkovallankumous-konsepti

Riikinkukkovallankumous myötäilee edellistä teemaa, sillä molempia yhdistää sukupuoli-ilmaisulla leikkitelevä itseilmaisuu. Lisäksi riikinkukkovallankumouksen piirteitä on näkyvillä nykypäivänä hyvin paljon, joten sormus on historiallisesta viittauksesta huolimatta hyvin ajankohtainen. Esimerkiksi Harry Stylesin esiintyminen Vogueen kanssa vuonna 2020 aiheutti paljon kohua. Styles on ensimmäinen mies, joka on esiintynyt kyseisen muotilehden kanssa ilman naismallia rinnallaan, ja lisäksi hänellä oli kansikuvassa yllään Guccin mekko (Aromaa 2020). Vuonna 2021 Styles esiintyi myös Dazed-aikakauslehdessä yllään toistaan hohdokkaampia asukokonaisuuksia (Nylander 2021). Myös näyttelijä Billy Porter on mainittava puhuttaessa nykypäivän riikinkukkotyyleistä. Molempien mainittujen henkilöiden herättämää keskustelua seurattessani ilmeni, ettei miesoletettujen feminiinistä ilmaisua ole tähän päiväänkään mennessä täysin hyväksytty. Koin siitä syystä tärkeäksi tuoda riikinkukkovallankumouksen osaksi mallistoani.

Aloitin jälleen pohtimalla, mitkä kuusi sana kuvailevat parhaiten riikinkukkovallankumousta. Valitsemani sanat olivat romanttinen, dekoratiivinen, pröystäilevä, teatraalinen, runsas sekä erottuva. Näiden sanojen pohjalta aloin laatimaan tunnelmataulua, jossa sanat yhdistyvät kuviin muodostamaan visuaalista kokonaisuutta (kuvakollaasi 16).

KUVAKOLLAASI 16. Riikinkukkovallankumous-tunnelmataulu (Essi Huttunen 2021)

Halusin rungon olevan melko paksu, mutta tuoda siihen ilmavuutta filigraanimaisella kuviolla, jota kehystää koristeelliset reunusrungot. Hahmottelin kuviota ensiksi paperille ja sen jälkeen aloin mallintamaan sitä opetusvideoiden avulla oikeaan muotoonsa. Halusin tuoda tähän sormukseen katseen vangitsevan elementin eli jonkin isomman koru- tai jalokiven (liite 3). Kokeilujen myötä päädyin lisäämään halo-kehysten ympäröimään sormuksen keskikiveä (kuva 35). Sormus ei ollut vielä niin runsas ja dramaattinen kuin olisin halunnut, joten jatkoin mallin kehittämistä lisäämällä yksityiskohtia halo-kehään, sillä se näytti silmäni keskeneräiseltä. Mallinsin siihen niin sanotun metallisen helminauhan molempiin ulkoreunoihin, joka lisäsi sormukseen toivomaani runsautta (kuva 36). Pidin lisäämäni helminauhan ulkonäöstä, joten päätin liittää saman helminauhan kiertämään myös kehystäviä sormusrunkoja. Tämä sai sormuskonseptiin näyttämään yhtenäiseltä kokonaisuudelta.

KUVA 35. Ensimmäinen halo-kokeilu (Essi Huttunen 2021)

KUVA 36. Helminauha (Essi Huttunen 2021)

Kun olin tyytyväinen sormuksen muotoiluun, aloin pohtimaan sille sopivia materiaaleja. Kokeilin monia erilaisia väriyhdistelmiä sekä vertasin metallivaihtoehtoja keskenään (liite 3). Keskuskiveksi valikoitui opaali, joka on tunnettu sen kirjavasta värileikistä. Tämä soveltui loistavasti riikinkukkovallankumous-trendiin, joka on myös tunnettu väriloistostaan sekä eloisuudestaan. Keskikiven ympäröiväksi materiaaliksi olin ajatellut alun perin helmiä, mutta päädyin lopulta fuksian sävyisiin rubiineihin. Mielestäni rubiinin väri korosti opaalia kauniisti ja satoi sormusta vielä vahvemmin teemaansa. Riikinkukkovallankumousta havainnoidessani huomasin fuksian sävyjen toistuvan moneen otteeseen. Päädyin tekemään sormuksen rungosta kokonaan keltakultaisen korostaakseni rubiinin sekä opaalin värejä ja tuodakseni sormukseen lämpöä. Neutraalissa versiossa rubiineja korvaavat jälleen kirkkaat timantit.

Sormus kantaa nimeä "Opulence" (suom. runsaus), jonka on tarkoitus kuvata riikinkukkovallankumouksen ylellisyyttä sekä yltäkylläisyyttä. Nimi on lisäksi viittaus drag queeniin nimeltä Mercedes Iman Diamond, joka nousi kuuluisuuteen Ru Paul's Drag Racen välityksellä (Drag Race Wiki julkaisuaika tuntematon). Tällä haluan viitata drag queenien, erityisesti BIPOC- drag queenien, vaikutusvaltaan Stonewallin mellakoiden aikana sekä heidän rohkeuteensa kautta historian. Drag queenit ovat myös taiteensa kautta tuoneet esille feminiinisen ilmaisun upeutta.

Käyttäjäkuvissa halusin tuoda esille sekä maskuliinisuutta että feminiinisyttä (kuvakollaasi 17). Tavoitteeni oli löytää mahdollisimman värikkäitä kuvia riikinkukkovallankumouksen korostamiseksi. Valitsin kuviin maskuliinisen ulkonäön omaavat mallit tasapainottamaan sormuksen feminiinisiä piirteitä sekä tuomaan esille alkuperäisen riikinkukkovallankumouksen edustajia. Vaikka riikinkukkovallankumous ei rajoittunut ainoastaan miehiin, oli sen paheksunta huomattavampaa miesoletetuille.

KUVAKOLLAASI 17. Oplence-konsepti (Essi Huttunen 2021)

4.2.3 Space age -konsepti

Space age -muoti lukeutui omaksi sormusteemakseen sen omintakeisen muotoilun vuoksi. Space age -muoti on tästä syystä kaikista teemoista ehkä helpoiten tunnistettavissa. Lisäksi avaruusmatkailu on puhututtanut ihmisiä myös nykypäivänä, joten aihe on ajankohtainen historiallisesta viittauksesta huolimatta. Teeman ydinsanojen pohtiminen toi esille viisi sanaa: geometrinen, poikkeava, avantgarde, linjakas ja futuristinen. Näiden pohjalta laadin jälleen tunnelmataulun työskentelyä tukemaan (kuvakollaasi 18).

KUVAKOLLAASI 18. Space age -tunnelmataulu

Space age -teema yllätti minut haastavuudellaan, sillä oletin sen olevan aiheista helpoin. En ollut tyytyväinen ensimmäisiin luonnoksiini ja koin olevani pahasti jumissa tämän konseptin kanssa. Muutamaa luonnosta myöhemmin sain kuitenkin kuvan, millaista sormusta alkaisin työstämään (liite 3). Ensimmäinen luonnos tästä sormusmallista oli todella karkea, jotta saisin varmuuden konseptin toimivuudesta (kuva 37, s.66). Pidin mallin ideasta, mutta se ei näyttänyt tarpeeksi ryhdikkäältä muun muassa pyöristetyn sormusrungon vuoksi.

Ajatukseni pohjana oli episykli eli ympyrä, jonka keskipiste on toisen ympyrän sisällä (kuva 38, s. 66). Idea tuli minulle sattumalta, kun kokeilin erilaisia asettelutapoja luonnokseeni. Space age -muodissa on havaittavassa paljon pyöreitä muotoja suunnittelijasta riippumatta, joten episykli tuntui menevän teeman kanssa yhteen hyvin. Lähdin siis jatkokehittämään ensimmäistä luonnostani pidemmälle.

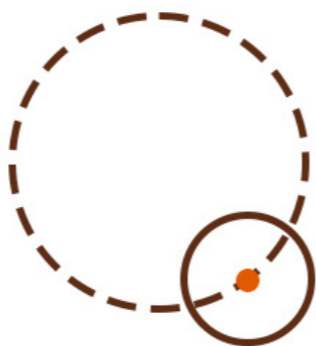
Mallinsin sormuksen rungosta aluksi kantikkaan, mutta halusin siihen enemmän yksityiskohtia (kuva 39). Päädyin lisäämään runkoon kolme pyöristettyä, suht paksua lankaa tuomaan sormuskonseptiin symmetriaa sekä tasapainottamaan episyklin epäsymmetrisyyttä (kuva 40). Tunnelmataulun portaikon innoittamana sormus sai vielä enemmän yksityiskohtia kultaisen kehän kerroksellisuudesta. Tämä sitoi koko vision yhteen ja teki sormuksesta vaikuttavan näköisen.

Sormuksen materiaaleissa päädyin yhdistelemään kelta- ja valkokultaa. Episyklin ja sormuksen rungon ollessa eri väreisiä, erottuu kuvio myös helpommin katsojan silmään. Lisäksi molemmat materiaalit saivat huomattavaa kannatusta ensimmäisessä kyselyssä. Kiviksi sormukseen valikoituivat salt & pepper -timantit. Space age -muodissa yhdisteltiin paljon mustaa ja valkoista keskenään, joten halusin tuoda sen ilmi jalokivien välityksillä. Itselleni salt & pepper -timanttien sisältämät mustat pisteet tuovat mieleeni tähtipölyn, joka leijaillee avaruudessa. Sormuksen suurempi kivi on ruusuleikattu, ja muistuttaa observatorion kattoa kupolimaisuudesta johtuen. Tällaisilla pienillä yksityiskohdilla olen pyrkinyt luomaan mielikuvaa avaruudellisesta teemasta sormuksen muotoilun lisäksi. Jotta timantit pääsevät oikeuksiinsa sekä värillisessä että värittömässä versiossa, ovat ne istutettu keltakullan sijasta valkokultaan. Tämä voi hankaloittaa sormuksen valmistamista, mutta halusin välttää keltakullan lämpimien sävyjen heijastumista timantteihin.

Futuristinen sormuskonsepti kantaa nimeä "Epicycle" (suom. episykli) muotonsa mukaisesti. Tällä on kuvattu sormuksen kantajan sekä hänen puolisonsa liittymistä toisiinsa sekä heidän yhteisen elämänsä alkua. Käyttäjäkuvissa (kuvakollaasi 18) ei ole näkyvissä samankaltaista futurismia, mutta sormus ei silti näytä joukkoon kuulumattomalta. En halunnut tuoda kuviin scifi-maailmaa, sillä halusin varmistaa, että katsoja pystyy samaistumaan kuvien malleihin. Siitä syystä otin kuviin maanläheisemmän näkökulman (kuvakollaasi 19, s. 67).

KUVA 37. Space age -luonnos (Essi Huttunen 2021)

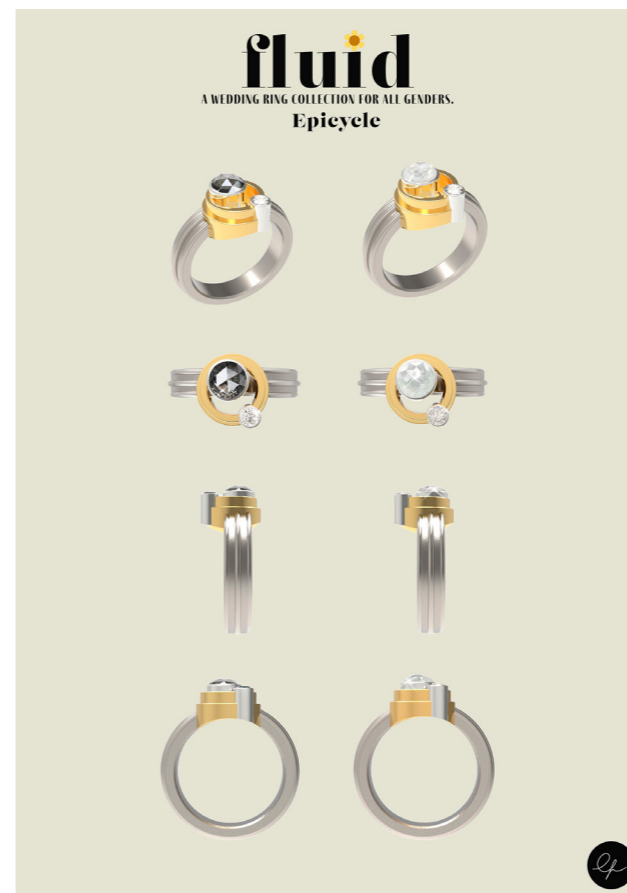
KUVA 38. Episykli (Essi Huttunen 2021)

KUVA 39. Kantikas runko (Essi Huttunen 2021)

KUVA 40. Kerrokset (Essi Huttunen 2021)

KUVAKOLLAASI 19. Epicycle-konsepti (Essi Huttunen 2021)

4.2.4 Unisex-konsepti

Unisex-muodin haasteellisuus teemana on se, ettei sillä ole yhtä selkeää elementtiä tai muotoa niin kuin muissa malliston teemoissa. Ensimmäisissä luonnoksissani on myös havaittavissa se, että konseptin punainen lanka oli hukassa. En meinannut löytää suunnitteluun kantavaa elementtiä, joka veisi mallintamista soljuvasti eteenpäin. Astuin siis ulos muotokielelliseltä alueelta ja lähdin pohtimaan, millaista tutkimani unisex-muoti on luonteeltaan. Löytämiäni sanoja olivat yhdenvertaisuus, pelkistetty, yllättävä, viehättävä sekä perusta (kuvakollaasi 20). Perustalla tarkoitan sitä, että unisex-vaatetta käytettiin usein peruselementtinä, johon pystyi yhdistämään mitä vain. Esimerkiksi farkut ovat tällainen peruselementti.

KUVAKOLLAASI 20. Unisex-tunnelmakartta

Unisex-muotoilu 1960-luvulla oli linjoiltaan hyvin pelkistettyä, mutta variaatiota vaatteisiin tuotiin erilaisilla kuviollisilla kankailla. Valitsin sormuksen kantavaksi kuvioksi spiraalin, jonka profiili on nouseva. Tässä sormuksessa runko eroaa muista malliston sormuksista, sillä sormusrunko on täysin pyöreä. Lisäksi sormusrunko ei ole erillinen osa, joka kiinnittyy keskuskoristeeseen tai keskikiveen. Sen sijaan runko on jatkumoa spiraalista. Sormuksessa on yhteensä kolme runko-osaa, joista keskimäinen liittyy spiraalin sivuihin. Kolmas runko tuo sormukseen ryhdikkyyttä ja näyttävyyttä. Mallinsin sormukseen kolme kiveä, joista yksi on keskikivenä spiraalin keskustassa ja kaksi muuta keskimäisessä sormusrungossa kehystämässä spiraalikuviota. Kokeilin myös versiota, jossa reunakivet jätettiin pois, mutta sormus näytti turhan riisutulta ilman niitä (kuva 41, s.69).

Sormus on rungoltaan hyvin selkeälinjainen, joten päätin tuoda siihen mielenkiintoista vaihtelevuutta yhdistämällä keltakultaa sekä valkokultaa. Hyödynsin valkokultaa keskimäisen rungon lisäksi myös kivi-istutuksissa. Erityisesti kirkkaat timantit pääsevät tällä tavoin loistamaan kirkkaammin. Lisäksi valkokultaan istutetut timantit näyttävät usein hieman isommilta kuin mitä ne oikeasti ovat. Värikköiseen sormusversioon halusin tuoda 1960-luvun unisex-muodin lämmintä väripalettia. Päädyin valitsemaan keskuskiveksi pyöröhiotun tiikerinsilmän sen täyteläisen värimaailman vuoksi. Tiikerinsilmää kehystävät reunakivet ovat ruskeat timantit, jotka korostavat keskikiven ja keltakullan lämpöä.

KUVA 41. Spiraali ilman reunakiviä (Essi Huttunen 2021)

Unisex-teeman sormus kantaa nimeä "Entagled" (suom. kietoutunut). Nimellä osoitetaan sekä sormuksen spiraalimuotoa että puolison syliin kietoutumista. Sormuksen muotokielellä on otettu viitteitä 1960-luvun unisex-muodin selkeistä linjoista sekä yksinkertaisesta, mutta kiinnostavasta muotoilusta. Halusin viestiä käyttäjäkuvalla samaa eleganttia ja selkeää vaikutelmaa, joten päädyin valitsemaan kuvasarjan, jossa tällainen tunnelma välittyy (kuvakollaasi 20).

KUVAKOLLAASI 21. Entagled-konsepti (Essi Huttunen 2021)

4.2.5 Stonewall-konsepti

Stonewallin mellakat olivat teemana hankala ideoinnin kohde. Kuinka saa tiivistettyä näin merkittävän tapahtumasarjan yhteen sormukseen? Tiesin alusta saakka, että haluan liittää sormukseen sateenkaarilipun väripaletin kuvamaan HLBTIQ-yhteisöä, mutta itse sormusrungon muotokieli aiheutti harmaita hiuksia. Tämä konsepti erosi muista, sillä en käyttänyt ideoinnissa apuna tunnelmakarttaa. Teema käsittelee historiallista tapahtumaa, jossa monet HLBTIQ-ihmiset joutuivat pelkäämään henkensä edestä puolustaakseen omia ihmisoikeuksiaan. En siitä syystä kokenut tunnelmakartan olevan hyödyllinen tai sopiva apuväline tässä sormuskonseptissa.

Tunnelmakartan sijaan lähdin liikkeelle pohtimalla, kuinka sateenkaarilipun väripaletin saisi liitettyä sormusrunkoon. Harkitsin väripaletin tuomista osaksi sormusta jalokiviasetelman muodossa (kuvat 42 ja 43). Huomasin kuitenkin pian luonnoksia tehdessäni, ettei teema välittyisi mitenkään sormuksen värittömässä versiossa. Päädyin muuttamaan suunnitelmaani sormuksen rungon osalta. Aloin selvittämään Stonewallin mellakoiden vuosipäivänä järjestetyn Pride-kulkueen kävelyreittiä. Löysin kartan, jossa havainnollistetaan 1970 vuoden lisäksi myös muiden Pride-kulkueiden reittejä läpi historian (kuva 44, s. 71). Jäljensin ensimmäisen pride-kulkueen reitin kartan pohjalta mallinnusohjelmaan, jossa aloin kehittämään sormusideaani (kuva 45, s. 71).

Minulla ei ollut mielessäni ennalta suunniteltua asetelmaa, johon laittaisin mallintamani kulkureitin. Päädyin kokeilemaan erilaisia ratkaisuja vaihtelemalla palkkien asentoja sekä etäisyyksiä toisistaan. Jatkoin tätä niin kauan, kunnes koin asetelman olevan tasapainoinen. Mallinsin asetelman reunoille sormusrungot rajaamaan syntynyttä kuviota samoin kuin olin tehnyt Oplence-sormuksessa. Reunojen on tarkoitus paitsi kehystää sormusta, myös estää käyttäjän vaatetusta jäämästä kiinni kuvion ulokkeisiin.

Materiaaleiksi valikoitui jälleen keltakullan ja valkokullan yhdistelmä. Kokeilin myös versiota, jossa sormus oli täysin valkokultainen, mutta sormukseen valitut lämminsävyiset jalokivet tarvitsivat rinnalleen myös keltakultaa. Sateenkaarilipun väriyksen sisältyä myös kylmiä sävyjä, joten täysin keltakultainen sormusrunko ei samasta syystä imarrellut väriiloistoa. Metallien yhdistelmä myötäilee sekä kylmiä

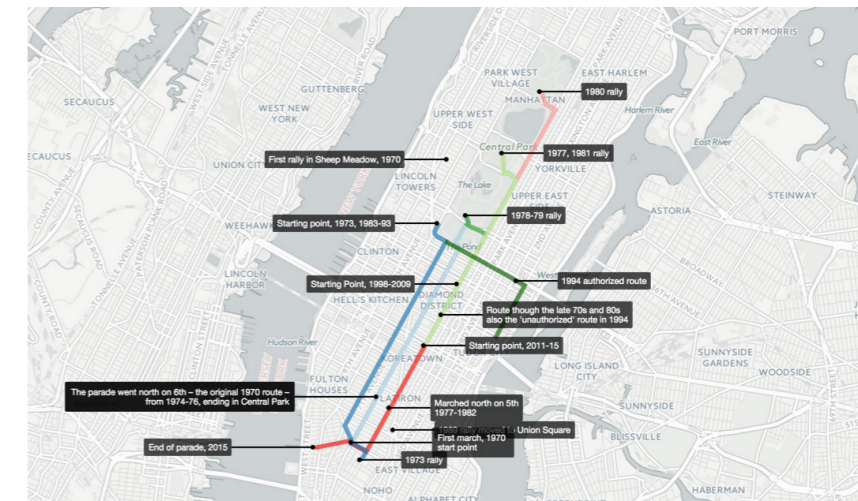
KUVA 42. Kiviasetelma (Essi Huttunen 2021)

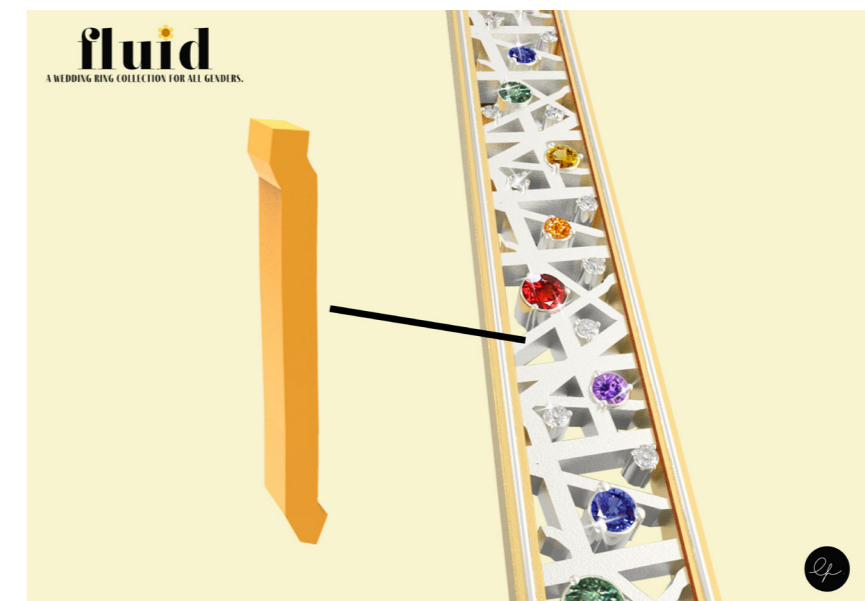
KUVA 43. Sateenkaarilippu-sormus (Essi Huttunen 2021)

että lämpimiä vivahteita, mikä ratkaisi edeltävän ongelman. Jalokiviksi valikoituivat eri väriset timantit ja safiirit sekä rubiinit. Myös värillisessä sormusversiossa on käytetty kirkkaita timantteja tuomaan säihkettä ja tasapainoa väriiloiston keskelle.

Stonewall-teeman sormus kantaa luonnollisesti nimeä "Pride" (suom. ylpeys). Nimellä kuvastetaan ylpeyttä ja rohkeutta olla oma itsensä yhteiskunnan ongelmakohtien keskellä. Sormus on kunnianosoitus Stonewallin mellakoiden edustajille sekä HLBTIQ-yhteisön jäsenille kuvastaen tietä, jonka yhteisömme on kulkenut ja tulee kulkemaan. Käyttäjäkuviin malleiksi valikoitui henkilöt, joiden tyyli on havaittavissa sekä feminiinisiä että maskuliinisia piirteitä. Mallit kuvastavat koko malliston taustalla ollutta ideaa, ja kuvissa käytetty punainen huomiöväri korostaa sormuksen värimaailmaa kauniisti (kuvakollaasi 21, s. 72).

KUVA 44. Pride kulkueet eri vuosina (Jeff Ferzoco 2015)

KUVA 45. Havainnollistava kuva (Essi Huttunen 2021)

4.3 Toinen kysely - sormuskonseptien testaus

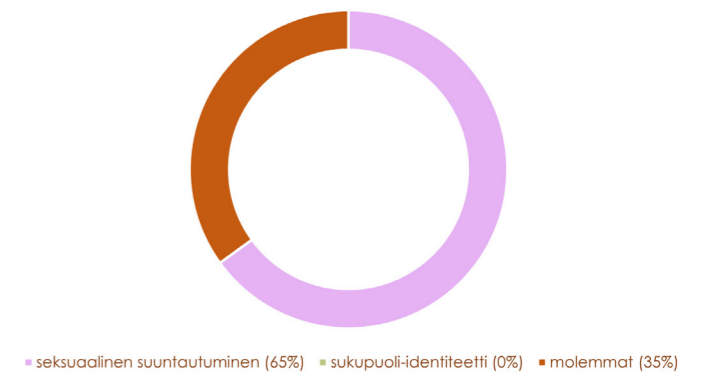

KUVAKOLLAASI 22. Stonewall-konsepti (Essi Huttunen 2021)

Toisen kyselyn (liite 2) tarkoituksena oli testata sormuskonseptit kohderyhmällä, jotta saisin niistä palautetta sekä mahdollisia muutosehdotuksia. Kysely julkaistiin 15.11.2021 Instagram- ja Facebook-seinilläni. Lisäksi muutamat ihmiset jakoivat kyselyä eteenpäin omissa sosiaalisissa medioissaan. Tavoitteenani oli saada 20 vastaajaa HLBTIQ-yhteisön sisältä, ja tämä tavoite täyttyi 18.11.2021. Kyselyyn vastattiin anonyymisti Google Forms -palvelun kautta, joten vastaajia ei mainita nimellä.

Kysely koostui 15 kysymyksestä, joista viisi oli monivalintakysymyksiä ja loput avoimia kysymyksiä. Ensimmäisessä kysymyksessä pyydettiin vastaajaa kertomaan, kuuluuko hän sukupuolivähemmistöön, seksuaalivähemmistöön vai molempiin. Tällä kysymyksellä pyrin karsimaan kyselyyn eksyneet vastaajat, jotka eivät kuulu sukupuoli- tai seksuaalivähemmistöihin. Lisäksi halusin tietää, kuinka vastaajakunta jakautuu näille akseleille. Seuraavaksi esiteltiin jokainen teema tiivistetysti, jotta jokaiselle vastaajalle olisi selvää, mitä sormusten on tarkoitus kuvastaa. Halusin myös tietää, kuinka tuttuja käsittelemäni 1960-luvun ilmiöt ovat vastaajille. Jokaisen teeman lyhyttä esittelyä seurasi sormuskonseptin tuotokuva sekä yksi käyttäjäkuvista. Kuvien ohessa vastaajilta kysyttiin, onko kuvan sormuksessa toteutunut vaikutelma sukupuolineutraalista muotoilusta. Vastauksiin pyydettiin myös lyhyet perustelut. Lopuksi kysyin vielä erikseen mallistoon liittyviä kysymyksiä, kuten sopivatko teemat sormuskonseptien kanssa yhteen, onko vastaajien mielestä tarpeellista tarjota kuluttajille kaksi väri vaihtoehtoa sekä mitä parannettavaa mallistossa vielä olisi. Viimeiseen kysymykseen sai jättää vapaaehtoisia kommentteja, joita vastaajat saivat tuoda esille.

Vastaajista suurin osa kuului sekä seksuaali- että sukupuolivähemmistöön (kuvio 11). Tämä vastaajakunta käsitti jopa 65 prosenttia vastanneista. Loput 35 prosenttia ilmaisivat kuuluvansa ainoastaan seksuaalivähemmistöön. Tämä siis tarkoittaa, ettei kukaan vastanneista kuulunut ainoastaan sukupuolivähemmistöön. En koe tämän aiheuttavan minkäänlaista haittaa kyselyni tuloksiin, sillä jokainen vastanneista tunsi kuuluvansa jotakin kautta sateenkaariyhteisöön ja täten myös kohderyhmääni.

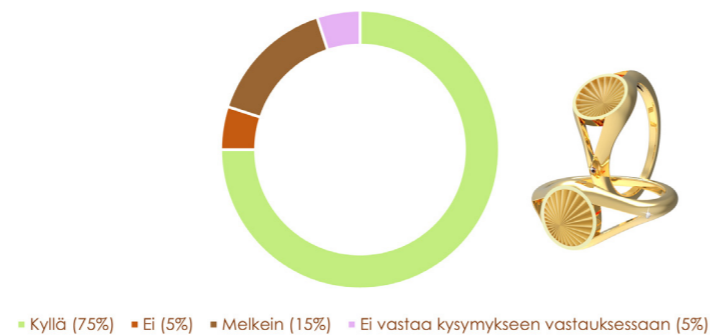
KUVIO 11. Vastaajien jakautuminen

Seuraavaksi vastaajille esiteltiin ensimmäinen teema, joka oli naisten housupukuihin liittyvä ilmiö, erityisesti Le Smoking -smokkipuku. Tämä teema oli ennestään tuttu vain 30 prosentille vastaajista. Teeman esittelyn jälkeen vastaajille esiteltiin Devotion-tuotokuva sekä käyttäjäkuva. Kuvien ohella kysyttiin, kuinka onnistuneeksi vastaaja koki sormuskokonaisuuden. Vastaajista 75 prosenttia koki sormuskonseptin onnistuneen kuvaamaan sukupuolineutraalia muotoilua (kuvio 12). Nämä vastaajat kokivat, että sormuksen muotoilu on ajaton ja siro, mutta tarpeeksi jämää. Sormusta kuvailtiin myös huomiota herättäväksi sekä voimakkaaksi. Erityisesti geometrisestä keskusaspektista ja sormuksen aukotuksesta pidettiin. Vastaajat eivät kuitenkaan täysin ymmärtäneet sormuksen nimen ideaa ehdottaen, että sen voisi muuttaa koskemaan esimerkiksi kapinallisuutta.

Vastaajista 15 prosenttia koki sormuskonseptin olevan lähes onnistunut kuvaamaan sukupuolineutraalia muotoilua. Heidän mielestään sormus taipui hieman liikaa feminiiniseen suuntaan esimerkiksi aukotuksien vuoksi, jotka aiemman kategorian vastaajat kokivat sormuksen vahvuudeksi. Yksi vastaajista oli sitä mieltä, että sormus ei ole onnistunut, vaan on selvästi naiselle kohdistettu. Lisäksi eräs vastaaja oli luultavasti ymmärtänyt sormusmalliston idean väärin, sillä hän ei vastannut kysytyyn kysymykseen. Sen sijaan hän ilmaisi, että sormuksen pitäisi kuvata naisten välistä rakkautta Le Smoking -puvun sijaan. Malliston ei ole tarkoitus kohdistua mitään tiettyä sukupuoli-identiteettiä tai seksuaalivähemmistöä ajatellen. Tarkoituksena on ottaa huomioon sukupuolen ja seksuaalisuuden moninaisuus mahdollisimman kattavasti. Olenkin ottanut inspiraatiota 1960-luvun muodista sekä tapahtumista vastaajan näkemyksen sijaan.

Seuraavaksi vastaajille esiteltiin riikinkukkovallankumous-teemaa. Kysyttäessä aiheen tunnettavuudesta, jakautuivat vastaukset puoliksi molempiin suuntiin. Teeman aihe oli siis vastaajille tutumpi verrattaessa ensimmäiseen teemaan. Vastaajista 70 prosenttia oli sitä mieltä, että sormuskonsepti on onnistunut kuvaamaan sukupuolineutraalia muotoilua (kuvio 13, s.75). He kuvailivat sormusta muun muassa "kuninkaalliseksi" sekä "rohkeaksi". Näiden vastaajien mielestä sormus oli onnistunut tasapainottamaan feminiinisiä sekä maskuliinisia elementtejä muotokielessään ja tätä kautta kiteyttämään riikinkukkovallankumouksen ominaisuuksia sormuksen

ONKO KUVAN SORMUKSESSA MIELESTÄSI TOTEUTUNUT VAIKUTELMA SUKUPUOLINEUTRAALISTA MUOTOILUSTA? PERUSTELE LYHYESTI.

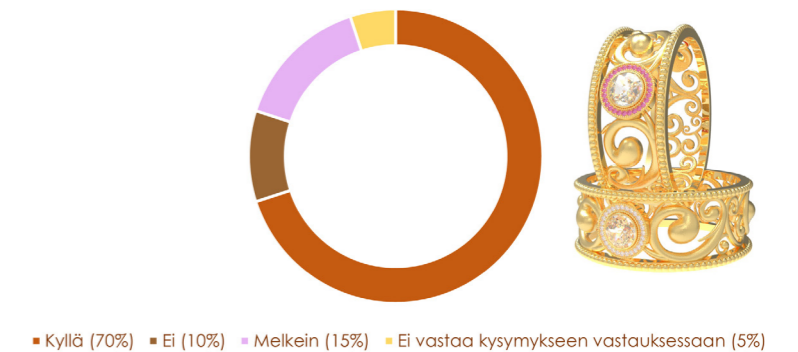

KUVIO 12. Devotion-konseptin onnistuminen

muotoon. Erityisesti sormukseen luotu negatiivinen tila tasapainotti vastaajien mukaan muutoin paksua ja jämää sormusta. Lisäksi vastaajat kokivat sormuksen nimen osuvaksi.

Kaksi vastaajaa oli sitä mieltä, että sormus on tyypillisen feminiininen eikä siksi onnistunut kuvaus sukupuolineutraalista muotoilusta. Toinen heistä kertoi tämän johtuvan erityisesti jalo- ja korukivistä sekä koristeellisuudesta, mutta toinen vastaaja ei perustellut näkemystään. Osasin odottaa tällaisia vastauksia riikinkukkovallankumouksen feminiinisten vaikutteiden vuoksi. Havaintojeni mukaan riikinkukkovallankumousta määrittäviä asioita ovat nimenomaan koristeellisuus sekä hohdokkuus feminiinisten piirteiden välityksellä, joten en koe sormuksen olevan epäonnistunut näistä syistä.

ONKO KUVAN SORMUKSESSA MIELESTÄSI TOTEUTUNUT VAIKUTELMA SUKUPUOLINEUTRAALISTA MUOTOILUSTA? PERUSTELE LYHYESTI.

KUVIO 13. Opulence-konseptin onnistuminen

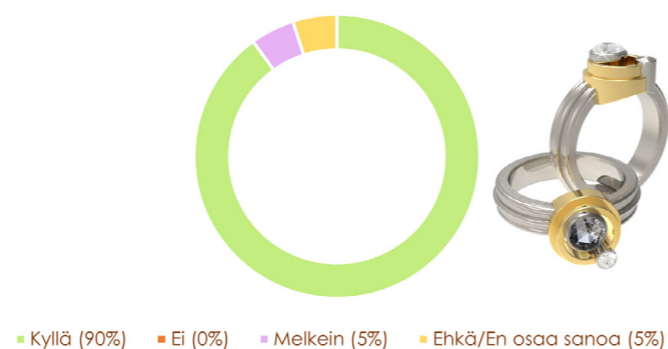
Vastaajista 15 prosenttia oli sitä mieltä, että sormus oli lähes onnistunut kuvaamaan sukupuolineutraalia muotoilua. Osan mielestä sormus omasi kyllä paljon feminiinisiä piirteitä, mutta käyttäjäkuvan mallivalinnat tasapainottivat näitä ominaisuuksia. Yksi vastaajista koki sormuksen olevan sukupuoli-ilmallisella leikkitelevä. Hän koki, että sormus sopisi enemmän drag queenin tai -kingin sormeen. Pohdin, onko sormuksen drag-kulttuuriin kohdistuvalla viittauksella jotain vaikutusta tähän mielikuvaan. Eräs vastaaja koki, että sormuksessa käytetty keskikivi ja sitä ympäröivä halokehä olivat liian isoja ja siitä syystä sormus ei ollut täysin onnistunut tehtävässään.

Yksi vastaajista ei jälleen vastannut kysymykseen, vaan toi esille oman näkemyksensä sormuksen inspiraatiosta. Hänen mukaansa sormus viittaa suoraan mlm-henkilöihin eli miehiin, jotka rakastavat miehiä. Ilmaisinkin jo aiemmin sormusmalliston teemojen lähtökohdat, joten en pureudu siihen uudelleen. Haluan kuitenkin tuoda esille, ettei riikinkukkovallankumoukseen osallistuneet ainoastaan homomiehet, joten sormuksen teema ei ole liitännäinen seksuaalisuuteen.

Seuraavana esittelyssä oli space age -teema, joka oli ennestään tuttu vain 35 prosentille vastaajista. Teema oli siis lähes yhtä tuntematon vastaajille kuin Le Smoking -teema. Space age -teeman sormus oli kyselyn tulosten mukaan kaikista konsepteista onnistunein. Jopa 90 prosenttia vastaajista koki sormuksen onnistuneen kuvaamaan sukupuolineutraalia muotoilua (kuvio 14, s. 76). Lisäksi vastaajat kokivat teeman näkyvän sormuksen materiaalivalinnoissa hyvin. Muotoja

kuvailtiin selkeiksi ja vankkoiksi sekä kokonaisuutta ajattomaksi. Eräs vastaaja toi esille sen, että sormuksen värimaailma tuo esiin neutraaleja mielikuvia. Lisäksi sormuksessa pidettiin siitä, että timantit eivät tuoneet siihen feminiinisiä piirteitä. Sormuksen runkoa pidettiin vankkana, mutta siitä huolimatta sitä kommentoivat tämän kategorian vastaajat eivät nähneet sormusta liian raskaana.

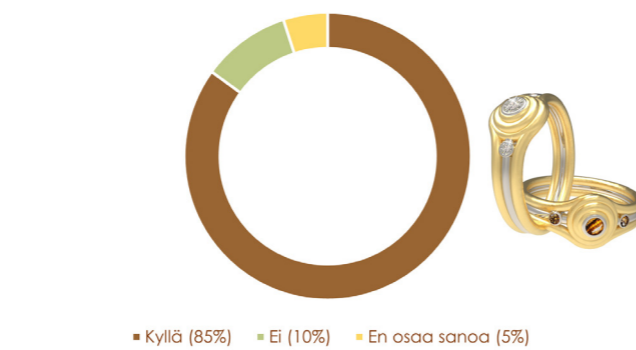
ONKO KUVAN SORMUKSESSA MIELESTÄSI TOTEUTUNUT VAIKUTELMA SUKUPUOLINEUTRAALISTA MUOTOILUSTA? PERUSTELE LYHYESTI.

KUVIO 14. Epicycle-konseptin onnistuminen

Loput vastaajat kokivat, että sormus on melkein onnistunut kuvamaan sukupuolineutraalia muotoilua. He eivät valitettavasti perustelleet mielipidettään. Kukaan vastaaja ei ollut suoraan sitä mieltä, että sormuskonsepti olisi epäonnistunut. Sen sijaan yksi vastaaja toi kyselyssä esille, ettei sormuksilla ole sukupuolta, joten hän koki kyselyni hämmentävänä. Hänen mukaansa jokainen sormus on sukupuolineutraali. Olenkin käsitellyt tätä aihetta opinnäytetyössäni ja todennut myös, ettei tuotteilla ole sukupuolta. Siitä huolimatta tämä ei tarkoita, etteikö tuotteita kohdennettaisi esimerkiksi mainonnan luomien mielikuvien kautta tietyille sukupuolelle, yleensä cis-naisille tai -miehille. Jos nyky-yhteiskunnassa ei kohdennettaisi mitään tuotetta sukupuolen perusteella tietyille ihmisryhmälle, ei olisi olemassa miesten ja naisten osastoja tai pinkkiveroa. Sanna Hyrkön (2019) määritelmän mukaan pinkkiverolla tarkoitetaan sitä, että samanlaista tuotetta markkinoidaan eri käyttäjäryhmille eri hinnoilla. Useimmiten miehille kohdennetut tuotteet ovat edullisempia kuin naisille kohdennetut vastaavanlaiset tuotteet. Tästä syystä esimerkiksi sukupuolineutraalina markkinoitu muotoilu on tarpeellista.

ONKO KUVAN SORMUKSESSA MIELESTÄSI TOTEUTUNUT VAIKUTELMA SUKUPUOLINEUTRAALISTA MUOTOILUSTA? PERUSTELE LYHYESTI.

KUVIO 15. Entagled-konseptin onnistuminen

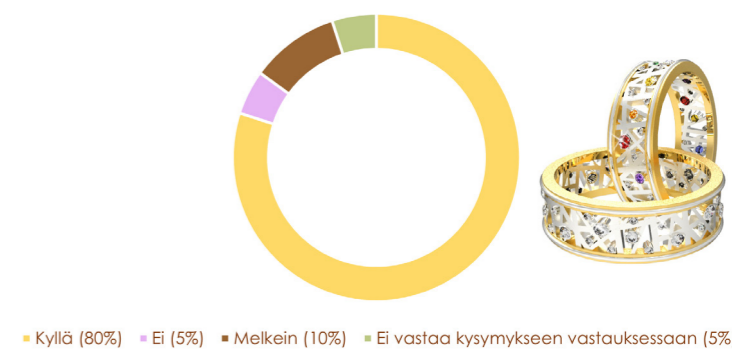
Seuraavana käsiteltävänä teemana oli unisex-muoti, joka oli ennestään tuttu jopa 90 prosentille vastaajista. Vastaajista 85 prosenttia oli sitä mieltä, että sormuskonsepti on onnistunut esimerkki sukupuolineutraalista muotoilusta (kuvio 15). Jälleen vastaajat toivat esille sormuksen ajattoman muotoilun. Erään vastaajan mukaan sukupuolineutraalin vaikutelman luo sormuksen selkeä runko ja kivillä tuotu koristeellisuus. Vastauksissa

korostui näkemys, että sormus luo onnistuneesti mielikuvia 1960-luvusta ja sen unisex-ilmioistä erityisesti värimaailman kautta. Lisäksi kullan ja valkokullan yhdistelmä koettiin onnistuneeksi. Kirkastimanttisesta sormusversiosta pidettiin myös. Eräs vastaajista luonnehti sormusta seuraavasti: "Sormuksen muoto tuo mieleeni fantasiamaailmojen kuninkaiden sormukset, mutta en silti näe sen olevan suunniteltu vain miehille. Varsinkin kirkas timantti tekee sormuksesta neutraalin.". Tämä kommentti erosi muista selkeästi mielenkiintoisen näkökulman vuoksi.

Kaksi vastaajaa oli sitä mieltä, että sormus on liian feminiininen eikä siksi onnistunut tehtävässään. Kumpikaan heistä ei perustellut vastaustaan, joten en saanut selkeää kuvaa siitä, mikä sormuskonseptissa näyttäytyi heille liiallisen feminiinisenä. Vastaaja, joka edellisessä kysymyksessä otti esille tuotteiden sukupuolettomuuden, toi tätä pointtia uudelleen esille eikä siksi osannut sanoa onko sormuskonsepti onnistunut. Hänen vastauksessaan pohdittiin, miltä sukupuolikohdennettu sormus puolestaan näyttäisi.

Seuraavana teemana esiteltiin Stonewallin mellakat. Tapahtuma oli ennestään tuttu 90 prosentille, eli oli teemoista tunnetuin unisex-ilmion rinnalla. Vastaajista 80 prosenttia ajatteli sormuksen edustavan sukupuolineutraalia muotoilua (kuvio 16). Erityisesti sormuskonseptin takana oleva ajatus vuoden 1970 pride-kulkueen reitin hyödyntämisestä keräsi kehuja, ja sitä luonnehdittiin jopa nerokkaaksi. Moni tämän kategorian vastaaja piti myös sateenkaarilipun rinnastamisesta jalokivien väripalettiin. Tämä sormuskonsepti oli monen vastaajan henkilökohtainen suosikki koko mallistosta.

ONKO KUVAN SORMUKSESSA MIELESTÄSI TOTEUTUNUT VAIKUTELMA SUKUPUOLINEUTRAALISTA MUOTOILUSTA? PERUSTELE LYHYESTI.

KUVIO 16. Pride-konseptin onnistuminen

Kaksi vastaajaa oli sitä mieltä, että sormuskonsepti on melkein onnistunut kuvaus sukupuolineutraalista muotoilusta. Toinen heistä koki sormuksen sopivan vain seksuaalivähemmistöihin kuuluville henkilöille, mutta ei esimerkiksi heteroparille. Ymmärrän hänen näkökulmaansa, mutta en tosin ottanut heteropareja myöskään osaksi pääkohderyhmääni, sillä heille kohdennettuja sormuksia on markkinoilla jo merkittävästi. Toinen tämän kategorian vastaaja koki sormuksen myös feminiinisenä, mutta voisi silti nähdä sormuksen esimerkiksi muunsukupuolisella henkilöllä.

Yksi vastaajista koki, ettei sormuskonsepti ollut onnistunut tehtävässään. Hänen mukaansa sormuksen värilliset jalokivet tekivät sormuksesta liian feminiinisen. Yksi vastaajista vastasi jälleen hieman kysymyksen vierestä. Hän ilmaisi vastauksessaan, että sormuksen kantava teema on jälleen queer-historia eikä sukupuoli. En oikein ymmärtänyt mitä tällä vastauksella tarkoitettiin, sillä missään sormuksessa ei ole ollut kantavana teemana sukupuoli. Jokaisessa konseptissa oli teemana historiallinen ilmiö tai tapahtuma, ja tässä se oli HLBTIQ-yhteisön historiallinen tapahtumasarja.

Seuraavassa kysymyksessä otettiin selvää, oliko vastaajien mielestä teemojen ja sormusten välillä nähtävillä yhdistäviä tekijöitä. Vastaajat kokivat, että teemat olivat välittyneet sormuksiin varsinkin, kun tukena oli jokaisesta teemasta esittelyteksti ja -kuva. Eräs vastaajista otti esille, ettei osaisi luultavasti yhdistää sormuksia HLBTIQ-yhteisöön. Tämä ei ollutkaan varsinaisesti missään sormuksessa tarkoitus Pride-konsepti poisluettuna. Sormusten inspiraatio lähti 1960-luvulta, kuten olen maininnut. Pääkohderyhmäksi olin valikoinut HLBTIQ-yhteisön edustajat ja tätä oli tarkoitus tuoda esille visuaalisessa materiaalissa kuten käyttäjäkuvin, eikä niinkään itse sormuksissa.

Vastaajista 80 prosenttia oli sitä mieltä, että väritön ja värillinen sormusvaihtoehto kannattaa tarjota. Heidän mukaansa makuja on erilaisia, joten vaihtoehtojen lisääminen on hyvä idea tätä ajatellen. Kahden vastaajan mukaan vaihtoehtojen tarjoaminen ei olisi tarpeellista. Toinen heistä toi esille, että teemat välittyvät värillisissä sormuksissa paremmin. Toinen vastaaja ei nähnyt väritöntä versiota tarpeellisena, koska näkee kaikki värit sukupuolineutraaleina. Tarkoituksenani ei ole ollut tehdä värittömiä versioita sen vuoksi, että ne olisivat jotenkin sukupuolineutraalimpia vaan lisätäkseni vaihtoehtoja. Niin kuin moni vastaaja totesikin, tyylejä on niin paljon erilaisia eivätkä kaikki koe värikästä vihkisormusta omakseen. Kaksi vastaaja pohti kahden väri vaihtoehdon rinnastettavuutta kahteen binääriin. He toivat kuitenkin esille, että jokainen pari ei välttämättä halua samanväristä sormusta tai samanlaisia sormuksia ollenkaan.

Kysyessäni mitä parannettavaa mallistossa olisi, toi moni vastaaja esille, että toivoisi sormuksiin enemmän väri vaihtoehtoja. Esimerkiksi puna- ja valkokultaisia versioita pyydettiin Devotion-sormuksesta. Lisäksi kaksi vastaajaa toivat esille sormusmateriaalien eettisyyden. Malliston sormukset ovat vasta sormuskonsepteja, eli ne eivät sellaisenaan menisi vielä myyntiin, jos siihen päädyttäisiin. Edessä olisi vielä paljon pohdintaa esimerkiksi juuri eettisyyskysymyksen ympärillä.

Eräs vastaaja kertoi kokevansa, että yritän mainostaa opinnäytetyölläni, kuinka tietynlaisia sormuksia saa pitää vain miehet tai naiset. Koin kommentin yllättävänä, sillä missään vaiheessa en ole tuonut tällaista näkökulmaa keskusteluun. Kuten olen jo tuonut esille, tarkoituksenani on tuoda sormusmarkkinoille lisää vaihtoehtoja olemassa olevien sormusten rinnalle. Olen myös erikseen painottanut, että jokainen saa ostaa mieleisensä sormuksen välittämättä sukupuolinormeista.

Olen kuitenkin sitä mieltä, ettei jokainen löydä itselleen täydellistä sormusta nykyisestä valikoimasta. Tämä huolenaihe on myös tullut esille omassa lähipiirissäni henkilöiltä, jotka kuuluvat myös HLBTIQ-yhteisöön. On mielestäni väärin sysätä heidän tunteensa sivuun sanomalla, että kaikki sormukset ovat jo valmiiksi sukupuolineutraaleja. Vaihtoehtojen kirjo on kuitenkin positiivinen asia jokaiselle sukupuoli-identiteetistä ja seksuaalisesta suuntautumisesta riippumatta.

Sama vastaaja toi myös vastauksessaan esille, että mallistossani on "pinkkipesun makua". Setan (2020) mukaan pinkkipesu tarkoittaa yrityksen pyrkimystä kasvattaa liiketoimintaa tai kiillottaa imagoansa käyttämällä sateenkaariteemoja esimerkiksi mainonnassa ilman, että yritys tukee muulla toiminnallaan sukupuoli- tai seksuaalivähemmistöjä. Tämä kommentti menee jo enemmän henkilökohtaisuuksien puolelle, sillä siinä kyseenalaistetaan persoonaani, moraalejani sekä motiivejani opinnäytetyöni aiheen takana. Tarkoituksenani ei ole missään vaiheessa ollut oman imagoni kiillottaminen, joten on hyvin harmillista, että vastaaja kokee asian niin. Olen ollut kiinnostunut HLBTIQ-asioista jo pitkään, etenkin, kun ymmärsin kuuluvani seksuaalivähemmistöön. Minulle on aina ollut tärkeää nostaa esille sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen epätasa-arvoista asemaa yhteiskunnassa, ja se on myös pyrkimykseni opinnäytetyöni takana. Teen ensisijaisesti opinnäytetyötäni yhteisömme jäseniä varten. Muu saamani palaute oli positiivispainotteista ja monet vastaajat totesivat minun tekevän tärkeää työtä sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen eteen. Eräs vastaaja toi esille myös, kuinka hienoa on, että joku keskittyy ainoastaan HLBTIQ-yhteisön jäseniin.

4.4 Valmis vihkisormusmallisto

Kyselyn pohjalta en koe tarvetta muuttaa sormusten muotokieltä, mutta halusin lisätä muutamiin malleihin punakultaisia ja valkokultaisia vaihtoehtoja saamani palautteen vuoksi. Lisäsin punakultaisen sekä valkokultaisen version Devotion-konseptiin. Epicycle- ja Pride-konsepteihin tein keltakultaisen ja valkokultaisen yhdistelmän lisäksi myös valkokultaisen ja punakultaisen yhdistelmän.

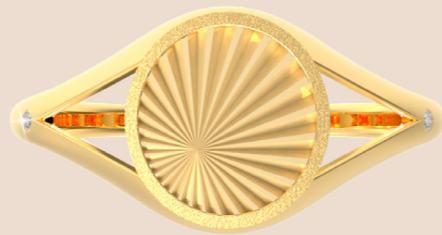
Sormuskonseptien nimet olivat ymmärrettävissä kaikissa konsepteissa paitsi Devotion-sormuksessa. Moni kyselyyn vastannut henkilö piti nimeä hieman kaukaa haettuna, vaikka sillä oli hyvä tarkoitus. Vastauksissa esiintyi monesti ehdotus nimen liittämistä kapinallisuuteen, jotta se sopisi vielä paremmin teemaan. Aloin pohtimaan nimen muuttamista, mutta aikatauluni rajallisuuden vuoksi jouduin pysymään alkuperäisessä nimessä. Haluan ehtiä miettimään sormukselle sopivaa nimeä syvällisemmin sen sijaan, että yrittäisin kiireessä vaihtaa sen johonkin toiseen vailla merkityspää. Devotion-sormuksen nimen muuttamista voisi siis pohtia uudelleen, mikäli sormuksia aletaan jatkokehittämään.

fluid

A WEDDING RING COLLECTION FOR ALL GENDERS.
Devotion

fluid

A WEDDING RING COLLECTION FOR ALL GENDERS.

Love is all-inclusive.

fluid

A WEDDING RING COLLECTION FOR ALL GENDERS.

Love is all-inclusive.

fluid
A WEDDING RING COLLECTION FOR ALL GENDERS.
Love is all-inclusive.

fluid

A WEDDING RING COLLECTION FOR ALL GENDERS.

Love is all-inclusive.

fluid

A WEDDING RING COLLECTION FOR ALL GENDERS.

Opulence

fluid

A WEDDING RING COLLECTION FOR ALL GENDERS.

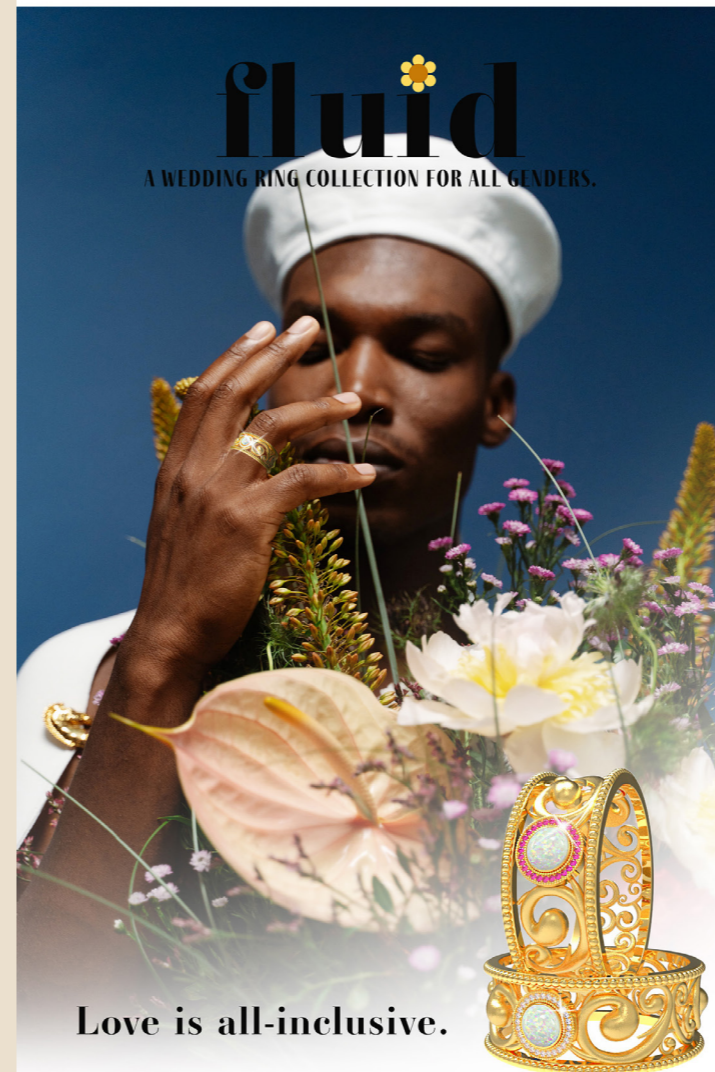
Love is all-inclusive.

fluid

A WEDDING RING COLLECTION FOR ALL GENDERS.

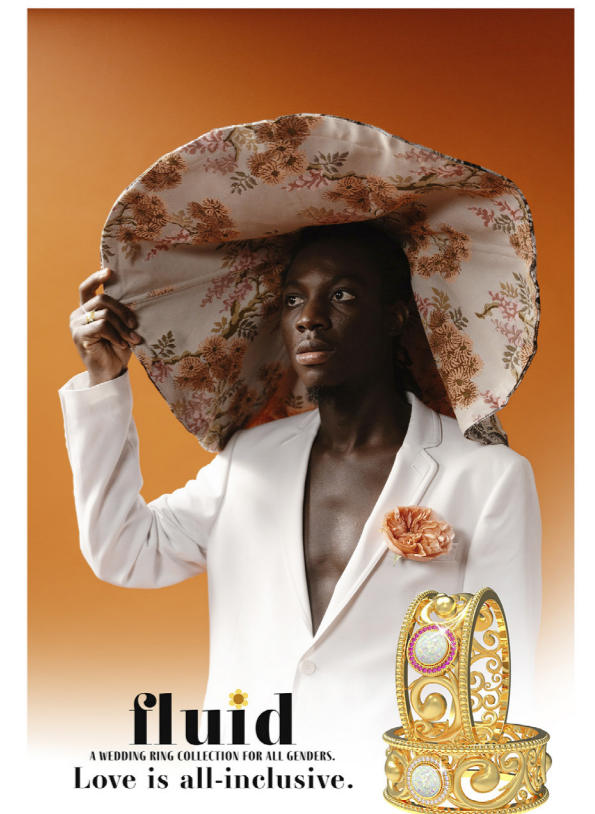
Love is all-inclusive.

fluid

A WEDDING RING COLLECTION FOR ALL GENDERS.

Love is all-inclusive.

fluid

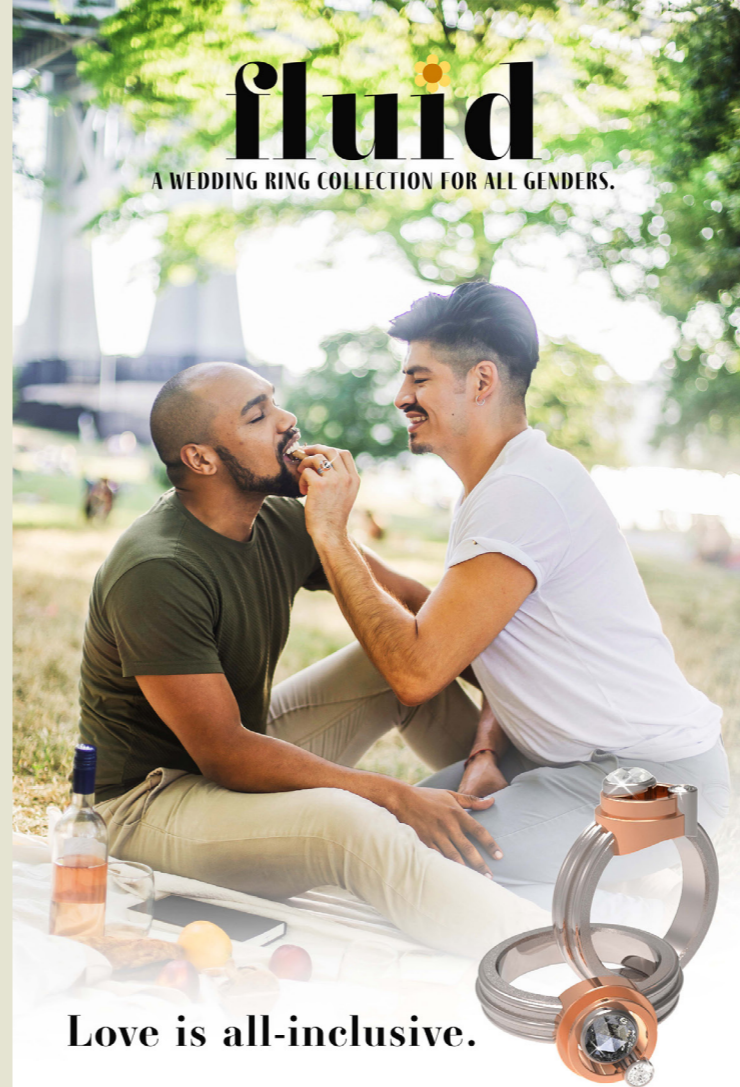
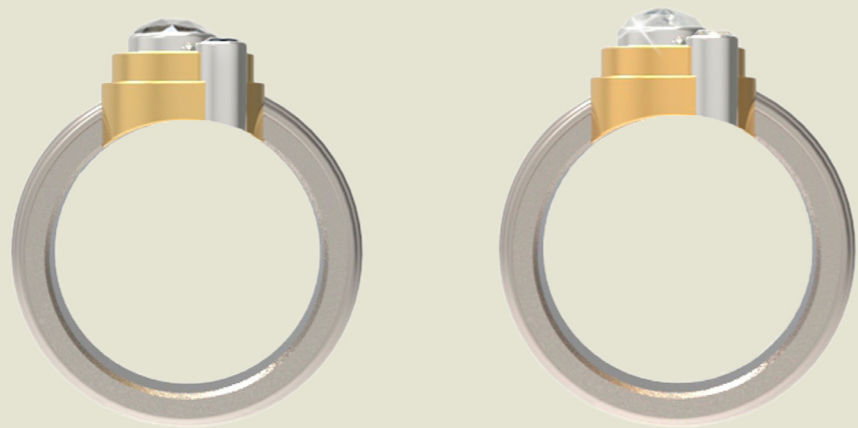
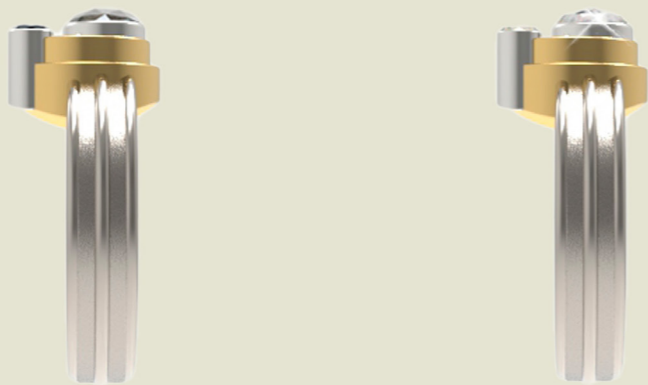
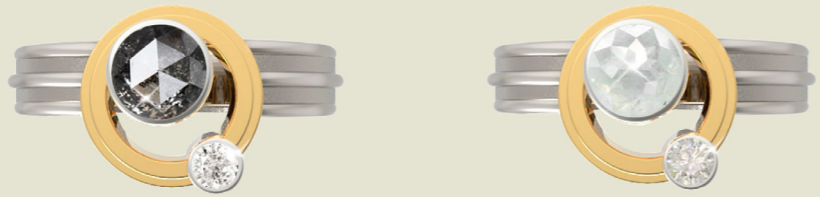
A WEDDING RING COLLECTION FOR ALL GENDERS.

Love is all-inclusive.

fluid

A WEDDING RING COLLECTION FOR ALL GENDERS.

Epicycle

Love is all-inclusive.

Love is all-inclusive.

fluid
A WEDDING RING COLLECTION FOR ALL GENDERS.
Love is all-inclusive.

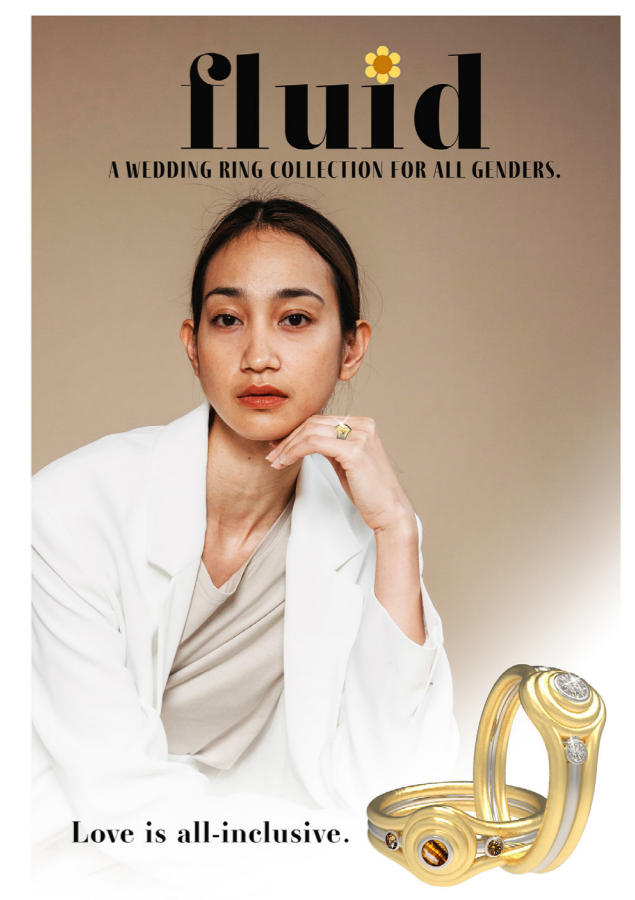
Love is all-inclusive.

fluid

A WEDDING RING COLLECTION FOR ALL GENDERS.

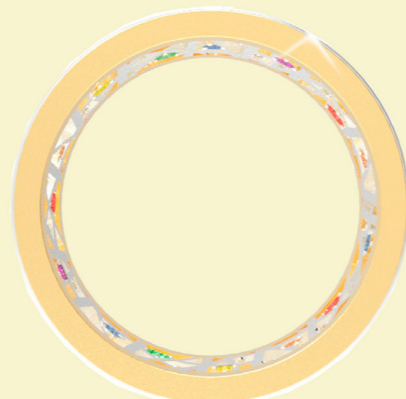
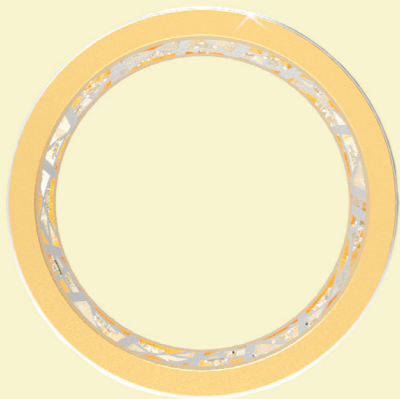
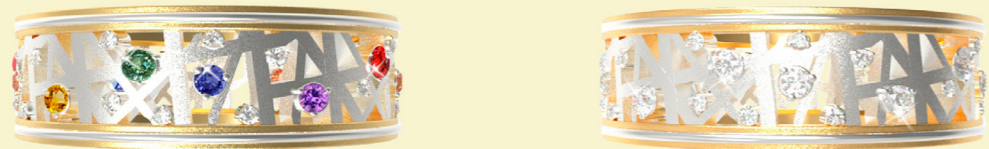
Entagled

fluid

A WEDDING RING COLLECTION FOR ALL GENDERS.

Pride

fluid

A WEDDING RING COLLECTION FOR ALL GENDERS.

Love is all-inclusive.

fluid

A WEDDING RING COLLECTION FOR ALL GENDERS.

Love is all-inclusive.

fluid

A WEDDING RING COLLECTION FOR ALL GENDERS.

Love is all-inclusive.

fluid

A WEDDING RING COLLECTION FOR ALL GENDERS.

Love is all-inclusive.

P
o
h
d
i
n
t
a

- 5.1 Tavoitteet ja tulokset
- 5.2 Oma työskentely ja kehitys
- 5.3 Työn rajoitukset
- 5.4 Tuloksien hyödyntäminen ja jatkokehittäminen
- 5.5 Viimeiset ajatukset

5 Pohdinta

Tässä luvussa tarkastelen opinnäytetyötäni sekä omaa työskentelyäni opinnäytetyöprosessin aikana. Arvioin seuraavissa osioissa tavoitteideni täyttymistä, syntyneitä tuloksia, työskentelytapojani, kehitystäni, työn rajoitteita sekä tulevaisuuden mahdollisuuksia. Tarkoituksena on nostaa esille näkökulmia opinnäytetyön kirjoitusprosessin ajalta sekä sen jälkeen.

5.1 Tavoitteet ja tulokset

Opinnäytetyöni päätavoitteena oli suunnitella sukupuolineutraali vihkisormusmallistokonsepti, johon sisältyy yhteensä viisi sormusta. Sormuskonseptien inspiraationa toimivat tekemäni havainnot 1960-luvun androgyynisestä ja unisex-muodista sekä tapahtumista. Kohderyhmäkseni valikoitui sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen edustajat, sillä he ovat todella epätasa-arvoisessa asemassa yhteiskunnassamme ja sitä kautta myös häämarkkinoilla. Sormusten on määrä kyseenalaistaa perinteisiä sukupuolinormeja, herättää keskustelua aiheen ympärillä sekä tuoda vaihtoehtoista näkökulmaa unisex-vihkisormusmarkkinoille. Mainittu tavoitteeni viidestä sormuksesta toteutui ja toisen kyselyn (liite 2) vastauksien perusteella onnistuin myös tuomaan erilaista näkökulmaa siihen, miltä unisex-sormus voisi näyttää. Vastauksissa tuotiin myös esille sukupuolineutraalin suunnittelun haastavuus, mutta suurin osa vastaajista ajatteli minun onnistuneen tässä tehtävässä siitä huolimatta. Vastaajat toivat myös esille sen, että 1960-luvun teemat ovat peilautuneet hyvin sormuskonsepteihin.

Sisäistettyjä sukupuolinormeja ja -stereotyyppioita voi esiintyä jokaisella, joten ne olivat huomattavissa molempien kyselyjen vastauksissa joissakin määrin. Opinnäytetyöni vaikutusta keskusteluun, liittyen sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen kokemuksiin haasteisiin vihkisormusmarkkinoilla, on hankalaa arvioida ennen työn julkaisemista. Sormuskonseptieni saama vastaanotto kuitenkin enteilee tässä tavoitteessa onnistumista, sillä suurin osa palautteesta oli positiivista. Aihettani kehitettiin mielenkiintoiseksi, ajankohtaiseksi sekä tärkeäksi ja sain kiitosta kohderyhmävalinnastani HLBTIQ-yhteisön sisältä sekä sen ulkopuolelta. On kuitenkin otettava huomioon tämän aihealueen yhteiskunnallisen keskustelun sekä sukupuolinormien ja -stereotyyppien laajuus. Muutosta tapahtuu asteittain ja työtä on tehtävä sen eteen vielä merkittävästi, joten en odota opinnäytetyöni poistavan näitä haitallisia rakenteita kokonaan. Opinnäytetyöni kautta ennemminkin murretaan näitä rakenteita hiljalleen, tuomalla esille tärkeitä yksityiskohtia, joihin ei aina edes kiinnitetä huomiota. Etenkin muotoilun kentällä tulisi mielestäni keskustella enemmän muotoilun vaikutuksesta sukupuolinormeihin ja stereotyyppioihin.

5.2 Oma työskentely ja kehitys

Opinnäytetyöprosessini alkoi marraskuussa vuonna 2020. Työskentelyyni toi haastetta COVID-19-viruksen myötä tulleiden rajoitusten lisäksi oma jaksaminen. Alun perin opinnäytetyöni oli tarkoitus valmistua seuraavan vuoden toukokuuhun mennessä, mutta maaliskuussa alkanut harjoittelu sekä oman mielialani radikaali lasku hidastivat työni kulkua merkittävästi. Poikkeusajan tuoma eristyneisyys oli luultavasti osasyynä kokemaani mielialan laskuun. Opinnäytetyöni jäikin tauolle kevään ajaksi, kunnes sain suoritettua harjoittelujakson loppuun. Käsittelemäni aihealue oli niin laaja, etten olisi ehtinyt hahmottamaan sitä kokonaisuudessaan alkuperäisen aikatauluni vaatimassa tahdissa. Lisäksi tavoite viidestä sormuskonseptista tuntui liiankin kunnianhimoiselta aikatauluni puitteissa. Päädyin siis siirtämään työni valmistumisajankohtaa vuoden 2021 loppuun.

Työskentelyni on ollut hyvin aaltomaista, enkä luonnehtisi sitä kovinkaan tasaiseksi. Koin vielä epäonnistumisen tunteita opinnäytetyöni valmistumisen siirtämisestä, joten työn jatkaminen tuntui erityisen vaikealta. Omaan pitkän masennushistorian, jonka luonteeseen on kuulunut jaksoittaiset pahenemisvaiheet. Näitä vaiheita esiintyy erityisesti suurien elämäntapahtumien aikana, ja opinnäytetyöprosessi täytti tämän vaatimuksen. Opinnäytetyön eri vaiheet tuntuivat valtavilta kynnyksiltä, joiden yli kiipeäminen vei huomattavasti voimavarojani. Lähes jokaisen kynnyksen ylittämistä seurasi hetkellinen lamaantuminen, jonka vuoksi seuraavan kynnyksen tavoittelu tuntui jopa ahdistavalta. Prosessiini sisältyi tästä syystä vaiheita, joiden aikana pyrin sekä tietoisesti että tiedostamattani välttelemään työni jatkamista. Tarkastellessani koko prosessin aikajanaa, on selvästi huomattavissa asioiden kasaantuminen projektin loppupäähän. Siitä huolimatta olen päässyt jokaisen kynnyksen yli, mikä luo minuun toivoa sekä itseluottamusta. Voin todeta, että saan asiat vietyä loppuun asti eikä minun tarvitse hävetä siihen tarvittua lisäaikaa.

En ole tehnyt elämäni aikana näin perinpohjaista tutkimusta, joten esimerkiksi aihealueen rajaaminen sekä työni kannalta turhien lähteiden poistaminen tuottivat vaikeuksia. Olen persoonaltani hyvin perfektionistinen, jonka seurauksena olen tarkka työskentelijä, niin hyvässä kuin pahassa. Tietoa käsittelemistäni aihealueista löytyisi loputtomiin, joten minun täytyi todella keskittyä kaikista olennaisimpiin asioihin. Minulle oli hankalaa sisäistää, ettei kaikkea tietoa tarvitse käydä läpi yksityiskohtia myöten. Opinnäytetyön sivumäärä vaikuttaa ensisilmäyksellä isolta, mutta tarkastaessani tekstin osuuden, oli sivuja yhteensä alle 40. Hankaluuksista huolimatta opin siis rajaamaan aihealuetani niin tiiviiksi, kuin se oli tällä hetkellä mahdollista. Kävin työtäni varten läpi muodin historian 1900-luvun alusta 1980-luvun loppuun, josta se lopulta tiivistyi monen mutkan kautta oman työni kannalta merkittävimpään vuosikymmeneen: 1960-lukuun. Muodin historian lisäksi koin haastavana rajata sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöihin liittyvät aihealueet. Sateenkaariasiat ovat minulle todella tärkeitä ja henkilökohtaisia, joten näkökenttäni

oli ajoittain sumea. Minulle oli vaikeaa erottaa, mikä tieto oli henkilökohtaisesti tärkeää minulle ja mikä tieto olisi merkittävää opinnäytetyötäni ajatellen. Koin myös paljon ahdistusta siitä, saisinko sanottua aiheesta kaiken tarvittavan. Olen päätenyt pohdinnassani siihen, että minun on mahdotonta tiivistää kaikki tärkeät HLBTIQ-asiat muutamaan lukuun. Lisäksi tieto tulee vielä muuttumaan ja kehittymään tulevaisuudessa. Vastaus aiempaan kysymykseeni on siis "ei". En ole saanut sanottua kaikkea mitä haluan, mutta se ei haittaa. Olen päässyt opinnäytetyössäni hyvin alkuun ottamalla osaa keskusteluun, joka jatkuu myös opinnäytetyöni ulkopuolella. Olen ymmärtänyt, etten pysty olemaan aina täydellinen ja kaikkietävä, joten myös minä opin näistä asioista jatkuvasti lisää. Kokonaisuutta tarkastellessa koen, että olen oppinut sekä karsimaan opinnäytetyöni kannalta turhaa tietoa tiedonhaussaani että tarkastelemaan jäljelle jäävää tietopohjaa objektiivisemmin.

Tämän opinnäytetyön myötä olen huomannut myös huiman kehityksen työskentelytekniikoissani. Rhinoceros-mallinnusohjelma oli ennen opinnäytetyötäni minulle melko vieras. Jouduin opettelemaan kaiken itsenäisesti lähes alusta saakka, mikä on tuonut prosessiin haastetta. En olisi koskaan uskonut, että kokisin nykyistä itsevarmuutta 3D-mallintamisen suhteen. Oppimiani asioita soveltamalla hallitsen mallintamisessa esiintyviä haasteita aivan uudella tavalla. Graafinen suunnittelu on ollut mallintamisen lisäksi kehityksen kohteena opinnäytetyöni aikana, vaikka se oli minulle ennestään hieman tutumpaa. Käytin opinnäytetyön visuaaliseen maailmaan paljon aikaa, ja osaamiseni hienosäätö on nähtävissä myös lopputuloksessa. Työni jälkeä kommentoitiin myös toisen kyselyn vastauksissa ammattimaiseksi ja kauniiksi. Mielestäni sain opinnäytetyöni graafisesta sisällöstä yhtenäisen ja selkeän.

Olen oppinut työni aikana luottamaan omaan työskentelyyni ja ongelmanratkaisukykyyni. En ole jäänyt jumiin hankaliin asioihin pitkiksi ajoiksi vaan olen pystynyt joustamaan ja vaihtamaan näkökulmaa. Olen aiemmin muotoiluprosessissani kokenut jumitilanteet hyvin hankaliksi, sillä olen halunnut edetä työskentelyssäni yksi asia kerrallaan. Opinnäytetyöni myötä olen huomannut, että näin suuren projektin eteneminen ei ole lineaarista, vaan siihen sisältyy takapakkeja. Nämä takapakit eivät suinkaan ole negatiivisia asioita, sillä ne synnyttävät uusia polkuja sekä ratkaisuja. Kun otin etäisyyttä ongelmakohtaan keskittymällä välillä johonkin muuhun asiaan, huomasin, että jaksoin palata ongelman äärelle uudella energialla ja paremmalla asenteella. Oman perfektionismini kohtaaminen ja asenteideni muuttaminen on prosessi, joka jatkuu vielä opinnäytetyöni jälkeen elämäni eri osa-alueilla. Oman työn kriittinen tarkastelu on tärkeää, mutta sille täytyy myös osata antaa arvoa.

5.3 Työn rajoitukset

”Sukupuolineutraali” on terminä hyvin tulkinnan varainen ja jokainen henkilö voi kokea sen eri tavalla. Siihen voi vaikuttaa sisäisten tekijöiden, kuten ajatusmaailman, lisäksi myös ulkopuoliset tekijät, kuten ympärillä olevien ihmisten mielipiteet. Opinnäytetyöni myötä huomasin, että termi herättää paljon erilaisia tunteita ja ennakoasenteita. Perinteisten sukupuolinormien mukaiset arvot omaavat ihmiset toivat esille termin herättämiä negatiivisia tunteita, mutta yllätyksekseni niitä heräsi myös HLBTIQ-yhteisön sisällä. Paikoittain keskustelu oli melko latautunutta ja mielipiteet jakautuivat laajalle pinta-alalle. Tämä sai minut pohtimaan, olisiko mallistolleni jotain toista, kuvaavampaa termiä. Toisaalta pohdin myös, olisiko tarpeellisempaa pyrkiä purkamaan termiin liitettyjä haitallisia asenteita ja mielikuvia. Pystyttäisiinkö tätä kautta purkamaan feminiinisyyteen ja maskuliinisuuteen liittyviä vanhanaikaisia näkemyksiä?

Unisex-sormusten variaatiopulaan on otettu kantaa vasta hiljattain, johon on luultavasti osaltaan vaikuttanut kasvava keskustelu sukupuolen ja seksuaalisuuden moninaisuudesta. Ensimmäisessä kyselyssäni ilmeni, että kuluttajat toivovat koristeellisempia vaihtoehtoja nykyisten unisex-sormusten rinnalle. Siitä huolimatta kysyttäessä heidän määritelmäänsä unisex-sormuksesta, oli vastausten antama tulos yksinkertaista sormusta jäljittelevä. Esimerkiksi timantit koettiin enemmistön mukaan sopiviksi ainoastaan naisille kohdennettuihin koruihin. Yksin työskentelemisen vaarana voi olla omien mielipiteiden ja näkökulmien tiedostamaton suosiminen. Joissakin määrin koin omien mielipiteideni suosimisen myös tarpeellisena ajatellen unisex-sormusten variaation kasvattamista. Mielestäni on tärkeää tuoda jalo- ja korukiviä sukupuolineutraaleihin sormuksiin, jotta saadaan murrettua haitallisia sukupuolistereotyyppioita sekä kartutettua normeista poikkeavan sukupuoli-ilmaisun mahdollisuuksia. Pyrin siitä huolimatta tuomaan mukaan ulkopuolisten henkilöiden rakentavaa kritiikkiä näyttämällä opinnäytetyötäni opiskelijakollegoilleni sekä muille tutuilleni. Myös kyselyiden kautta tullut palaute on ollut suuntaa antavaa, ja olen pyrkinyt ottamaan sen huomioon suunnittelutyössäni. Siitä huolimatta joukkoon mahtuu ihmisiä, jotka kokevat tuloksena syntyneet sormukset liian feminiinisinä. Liittyvätkö nämä mielipiteet sisäistettyihin mielikuviin maskuliinisuudesta ja feminiinisyydestä vai olenko liittänyt sormuksiin liikaa omia näkemyksiäni? Tämä on kysymys mitä tulisi pohtia, jos alan jatkokehittämään sormuskonsepteja.

Kyselyjen heikkoutena oli se, että molemmat olivat sähköisessä muodossa täytettäviä lomakkeita. Kun vastaajat täyttävät kyselyn itsenäisesti, on vaarana, että kysymykset ymmärretään väärin tai niihin ei vastata kokonaisuudessaan. Kyselyssäni oli paljon avoimia kysymyksiä, joihin vastaajien tuli perustella ja avata mielipiteitään. Tämä antoi tilaa vastata aiheen vierestä tai jättää perustelut vastauksesta pois. Toisaalta, jos olisin laittanut nämä kysymykset monivalintamuotoon, en olisi saanut vastauksille minkäänlaisia perusteluja. Koska kyselyt täytettiin sähköisesti, en saanut

5.4 Tuloksien hyödyntäminen ja jatkokehittäminen

mahdollisuutta esimerkiksi korjata syntyneitä väärinymmärryksiä. En pystynyt myöskään esittämään lisäkysymyksiä tai ottamaan selvää, olinko itse ymmärtänyt vastaajan tarkoituspäätä väärin. Jos aikaraja ei olisi tullut vastaan, olisin toteuttanut vähintään jälkimmäisen kyselyn haastattelumuotoisena. Asiattomien vastausten määrä olisi myös luultavasti pienempi, jos henkilö ei vastaisi kysymyksiin anonyymisti internetin välityksellä. Lähempi työskentely sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöihin kuuluvien henkilöiden kanssa voisi myös tuoda enemmän uusia näkökulmia mallistomuotoiluun ja sen nykyisiin puutteisiin.

Opinnäytetyöni ottaa kantaa ajankohtaisiin keskusteluaiheisiin liittyen sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöihin sekä sukupuoli-ilmaisuuksiin. Työni tuo myös esille unisex-muotoilun haastavuuden. Prosessin aikana on tullut hyvin selväksi sukupuolineutraalin muotoilun määrittämisen hankaluus. Näitä aiheita käsittelevä tietopohja opinnäytetyössäni elää koko ajan, sillä tieto muuttuu ja kehittyy jatkuvasti. Jos mallistoa alkaisi jatkokehittämään, tulisi tämä seikka ottaa huomioon ja pyrkiä pysymään ajan tasalla.

Muotihistoriaan liittyvä tietopohja puolestaan pysyy luultavasti suunnilleen samana. Sitä voi siis hyödyntää tulevaisuudessa pohdittaessa 1960-luvun kulttuuristen tapahtumien vaikutusta muotiin, erityisesti normeista poikkeavaan ilmaisuun. Sen pohjalta voi myös alkaa havainnoimaan näiden tekijöiden vaikutusta 1960-luvun jälkeisten vuosikymmenten kulttuuriin muutoksiin. Opinnäytetyöni antaa erilaista näkökulmaa muotihistorian tarkastelemiseen tuomalla esiin ilmiöitä, joista ei puhuta riittävästi muotihistoriaan liittyvässä kirjallisuudessa. Tulevaisuudessa voisi myös tarkastella muiden vuosikymmenten ilmiöitä ja suunnitella niiden pohjalta uusia mallistokonsepteja.

En koe, että opinnäytetyöni tuloksena syntyneet sormukset ovat valmiita sellaisenaan valmistukseen. Sormusmalleissa on vielä viimeistelyn varaa niin muotokielellisesti kuin materiaalivalintoja ajatellen. Toisessa kyselyssä tuli selkeästi esille, kuinka tärkeää eettisyys ja vastuullisuus ovat kohderyhmälleni. Nämä arvot ovat tärkeitä myös minulle, joten materiaaleihin ja valmistukseen liittyvät seikat ansaitsevat erillisen tutkimuksen, jotta niihin ehtii paneutumaan huolellisesti. Lisäksi valmistustekniikoita tulisi pohtia enemmän ja selvittää, kuinka ne tulisivat vaikuttamaan sormusten materiaaleihin ja ulkonäköön. Sormuskonseptit antoivat minulle kuitenkin paljon pohdittavaa tulevaisuuteeni nähden. Sain tietooni toisen kyselyn julkaisemisen jälkeen, että monet jälleenmyyjät ovat osoittaneet kiinnostusta vihkisormusmallistoani kohtaan.

Jos päädyn valmistamaan vihkisormuksia konseptieni pohjalta, haluan panostaa myös malliston visuaaliseen puoleen. Muun muassa markkinoinnissa voisi rekrytoida

malleja HLBTIQ-yhteisön sisältä, jotta pystyttäisiin takaamaan mahdollisimman laaja-alainen representaatio. Kuvapankkien tarjonta on rajallista, joten en saanut konseptien visuaaliseen sisältöön esimerkiksi vammaisia ihmisiä.

Lisäksi mielestäni sormusten teemat eivät välittyneet täysin nykyisissä käyttäjäkuviissa samaisten kuvapankkien tarjonnan rajallisuuden vuoksi. Jos brändikuvaukset järjestäisi itse, voisi kuvissa tuoda esille enemmän 1960-luvun teemoja vaatetuksen, meikin sekä somisteiden avulla. Sormusten teemojen taustoja voisi tuoda esille myös esimerkiksi tuotetarinoiden kautta. Sormusrasioiden ja muiden pakkausmateriaalien myötä sormusmalliston yhtenevyyttä saisi kuluttajan näkyville myös myyntitilanteissa. Niitä voisi myös käyttää somisteena aiemmin mainituissa brändikuvauksissa tai esimerkiksi sosiaalisen median sisällön tuottamisessa. Tekemällä yhteistyötä HLBTIQ-yhteisön edustajien kanssa mallistoon liittyen, pystyttäisiin jakamaan tietoisuutta marginalisoituihin vähemmistöihin liittyvistä ajankohtaisista asioista sekä antamaan näkyvyyttä henkilöille, jotka saavat sitä vähiten yhteiskunnassamme.

5.5 Viimeiset ajatukset

Oli mielenkiintoista nähdä reaktioiden kirjo liittyen opinnäytetyöhöni. Eriävät mielipiteet toivat esille huolta, jota ihmiset kokevat sukupuolineutraalin muotoilun ympärillä. Voin spekuloida tämän pelon liittyvän mielikuvaan, jossa sukupuolineutraalit vaihtoehdot korvaavat nykyisen tarjonnan. Mielikuvaan, jossa heidän seksuaalinen suuntautumisensa sekä sukupuoli-identiteettinsä pyritään pyyhkimään pois tai piilottamaan. Jos olen oikeassa pelon lähtökohdista, ovat he lyhyen hetken ajan kokeneet murto-osan, miltä tuntuu kuulua sukupuoli- tai seksuaalivähemmistöön.

Uudet vaihtoehdot ja tuoreet näkökulmat eivät ole rikkaus ainoastaan vähemmistöille, vaan myös sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöt voivat hyötyä niistä. Opinnäytetyölläni ei pyritä pyyhkimään pois perinteistä maskuliinisuutta tai feminiinisyyttä, vaan tarkoituksena on tuoda liukumavaraa piirteiden ilmaisuun. Tätä liukumavaraa ei ole pakko itse hyödyntää, jos ei koe sitä tarpeelliseksi. Sen tarjoamat mahdollisuudet täytyy kuitenkin sallia niille, jotka niitä tarvitsevat. Erilaisuus ei ole yksilössä, vaan kahden tai useamman yksilön välillä. Tunnistaessamme tämän, voi "erilaisuus" lakata olemasta synonyymi "eriarvoisuudelle".

LÄHTEET

- Aapala, Kirsti 2002. Lapintakki ja kaftaani. Verkkojulkaisu. Kotimaisten kielten keskus. https://www.kotus.fi/nyt/kolumnit_artikkelit_ja_esitelmat/kielikuna_%281996_2010%29/lapintakki_ja_kaftaani. Viitattu 19.2.2021.
- Amnesty International julkaisuaika tuntematon. Unkarin oikeusvaltio koetuksella. Verkkojulkaisu. <https://www.amnesty.fi/unkarin-oikeusvaltio-koetuksella/>. Viitattu 6.11.2021.
- Anorak 2015. Hung On You: A Look Around the 1960s Chelsea Boutique. Verkkojulkaisu. Flashbak. <https://flashbak.com/hung-on-you-a-look-around-the-1960s-chelsea-boutique-40348/>. Viitattu 17.9.2021.
- Aromaa, Jonni 2020. Harry Styles mekossa oli Amerikalle liikaa – muodin professori kummastelee: "Miehet ovat pukeutuneet aina mekkoihin". Verkkojulkaisu. Yle. <https://yle.fi/uutiset/3-11655541>. Viitattu 19.11.2021.
- Audiovisual Producers Finland 2021. Diversiteetti suomalaisissa elokuvissa ja tv-sarjoissa 2020 -tilasto julkistettu. Tilasto. Julkaistu 8.10.2021. <https://apfi.fi/ajankohtaista/diversiteetti-suomalaisissa-elokuvissa-ja-tv-sarjoissa-2020-tilasto-julkistettu/>. Viitattu 7.11.2021.
- Bling, Mona, Toiviainen, Miiko & Kivistö, Kasper 2021. Kuka näkyy, keitä näytetään? Transihmisten läsnäolo mediassa ja kulttuurissa. Kroonisesti ärhäkkä. Podcast. Spotify-musiikkipalvelu. Julkaistu 19.10.2021. <https://open.spotify.com/episode/2w22mvc3xDxEwbUyvXHPm1>. Viitattu 7.11.2021.
- Brennan-Martin, Sarah 2021. Cultural Appropriation. Verkkojulkaisu. Museum at the Fashion Institute of Technology. <https://exhibitions.fitnyc.edu/roaring-20s-and-swinging-60s/cultural-appropriation/>. Viitattu 14.7.2021.
- Cakiroglu, Irem 2017. Genders of Products: Creating Genderless Design. Verkkojulkaisu. Senses & Sensibility '17: Design Beyond Borders and Rhizomes. Funchal, Madeira Island. https://www.researchgate.net/publication/321309974_Genders_of_Products_Creating_Genderless_Design. Viitattu 8.11.2021.
- Caligor, Livia 2020. Desertion of the Feminine: How Rudi Gernreich Reshaped 1960s Womenswear. Verkkojulkaisu. Cliché Mag. <https://www.clichemag.com/fashion/desertion-of-the-feminine-how-rudi-gerneich-reshaped-1960s-womenswear/>. Viitattu 6.8.2021.
- Cambridge Dictionary julkaisuaika tuntematon. Boudoir. Verkkojulkaisu. <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/boudoir>. Viitattu 17.11.2021.
- Carnaby julkaisuaika tuntematon. History. Verkkojulkaisu. <https://www.carnaby.co.uk/history/>. Viitattu 16.9.2021.
- Dictionary.com julkaisuaika tuntematon. Unisex. Verkkojulkaisu. <https://www.dictionary.com/browse/unisex>. Viitattu 2.8.2021.

Finder julkaisuaika tuntematon. Häät-lehti & Häät.fi. Verkkojulkaisu. <https://www.finder.fi/Lehdet+ja+uutispalvelut/H%C3%A4%C3%A4t-lehti+%26+H%C3%A4%C3%A4t+fi/Helsinki/yhteystiedot/130910>. Viitattu 17.11.2021.

Ford, Thomas 2016. Psychology behind the unfunny consequences of jokes that denigrate. Verkkojulkaisu. The Conversation. <https://theconversation.com/psychology-behind-the-unfunny-consequences-of-jokes-that-denigrate-63855>. Viitattu 30.11.2021

Gregory, Georgina 2002. Masculinity, Sexuality and the Visual Culture of Glam Rock. Pdf-tiedosto. <https://core.ac.uk/download/pdf/42137082.pdf>. Viitattu 19.2.2021.

Haben, Amy 2015. Rock Stars Wearing Granny Takes A Trip!. Verkkojulkaisu. Please Kill Me. <https://pleasekillme.com/rock-stars-wearing-granny-takes-a-trip/>. Viitattu 16.9.2021.

Ilga-Europe 2021. Time for a reboot on LGBTI rights in Europe as Rainbow Map reveals a disturbing stand-still. Tiedote. Julkaistu 17.5.2021. <https://www.ilga-europe.org/resources/news/latest-news/time-reboot-lgbti-rights-europe-rainbow-map-reveals-disturbing-stand>. Viitattu 7.11.2021.

Jacobs, Julia 2019. Two Transgender Activists Are Getting a Monument in New York. Verkkojulkaisu. The New York Times. <https://www.nytimes.com/2019/05/29/arts/transgender-monument-stonewall.html>. Viitattu 26.10.2021.

Jaskari, Onni & Keski-Rahkonen Anna 2021. Vähemmistöstressi uhkana seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen terveydelle. Verkkojulkaisu. Aikakausikirja Duodecim. <https://www.duodecimlehti.fi/duo16384>. Viitattu 7.11.2021.

Kangasvieri, Fanni 2019. Miksi sama höylä maksaa kolme euroa vaaleanpunaisena ja 1,5 euroa sinisenä? S-ryhmä ja Kesko perustelevat hinnoittelua "vaihtelevilla ominaisuuksilla". Verkkojulkaisu. Yle. Päivitetty 4.8.2019. <https://yle.fi/uutiset/3-10899843>. Viitattu 21.11.2021.

Kaverma, Ella 2019. "Syntyi pikku prinsessa ja ponteva poika" – sukupuoliroolit ja stereotypiat istuvat sitkeästi. Verkkojulkaisu. Demokraatti. Päivitetty 19.3.2019. <https://demokraatti.fi/syntyi-pikku-prinsessa-ja-ponteva-poika-sukupuoliroolit-ja-stereotypiat-istuvat-sitkeasti>. Viitattu 2.8.2021.

Kroonisesti ärhäkkä 2021. Naisvihan pyramidi. Instagram-päivitys, 25.3.2021. <https://www.instagram.com/p/CM1k8Gmhmf/>. Viitattu 24.11.2021.

Kroonisesti ärhäkkä 2021. Representaatio. Instagram-päivitys, 20.10.2021. <https://www.instagram.com/p/CVPoRotNFMc/>. Viitattu 24.11.2021.

Lightblue, Damiano 2019. P.R.I.D.E. - A very GAY documentary. Dokumentti. Youtube-videopalvelu. Julkaistu 29.7.2019. <https://www.youtube.com/watch?v=aWT6N4k21QQ>. Viitattu 15.1.2021.

Lowbrow, Yeoman 2017. The Nightmare That Was "His & Her" Fashions. Verkkojulkaisu. Flashbak. <https://flashbak.com/the-nightmare-that-was-his-her-fashions-371711/>. Viitattu 11.2.2021.

Marcus, Eric, Aaron, Joe & Boyfrank, Manuel 2018. Reed Erickson. Making Gay History. Podcast. Julkaistu 27.12.2018. <https://makinggayhistory.com/podcast/reed-erickson/>. Viitattu 5.2.2021.

Mary Quant julkaisuaika tuntematon. About the Mary Quant Brand. Verkkojulkaisu. <https://www.maryquant.co.uk/company/profile.html>. Viitattu 30.11.2021.

Messukeskus 2020. Vuoden Kaunein Sormus 2020 -finalistit leikittelevät väreillä ja muodoilla. STT-info. <https://www.sttinfo.fi/tiedote/vuoden-kaunein-sormus-2020-finalistit-leikittelevat-vareilla-ja-muodoilla?publisherId=1811&releaseId=69890345>. Viitattu 1.10.2020.

Musée Yves Saint Laurent Paris julkaisuaika tuntematon. First Safari Jacket. Verkkojulkaisu. <https://museeyslparis.com/en/biography/premiere-saharienne-pe?theme=fashion>. Viitattu 6.8.2021.

Musée Yves Saint Laurent Paris julkaisuaika tuntematon. First Tuxedo. Verkkojulkaisu. <https://museeyslparis.com/en/biography/premier-smoking>. Viitattu 6.8.2021.

Musée Yves Saint Laurent Paris julkaisuaikakohta tuntematon. First Pea Coat. Verkkojulkaisu. <https://museeyslparis.com/en/biography/premier-caban?theme=fashion>. Viitattu 6.8.2021.

Muurinen, Anna 2020. Marimekon täydellisen tasaraidan tarina – Kuosi syntyi suunnittelija Annika Rimalan omalla riskillä, sillä Armi Ratia ei siitä innostunut. Verkkojulkaisu. Seura. <https://seura.fi/ilmiot/tarinat/marimekon-taydellisen-tasaraidan-tarina/>. Viitattu 20.9.2021.

Niskanen, Niina 2018. Elävää Kuvaa: Prinsessa Ruusunen. Blogi. Fairy Chamber. <https://www.fairychamber.com/blogi/prinsessa-ruusunen>. Viitattu 17.11.2021.

Nygren, Jussi 2016. Montako sukupuolta on?. Verkkojulkaisu. Yle. Päivitetty 26.10.2016. <https://yle.fi/aihe/artikkeli/2016/10/26/montako-sukupuolta>. Viitattu 4.2.2021. ,

Nylander, Lynette 2021. Harry Styles talks Pleasing: a brand built on small joys. Verkkojulkaisu. Dazed Magazine. <https://www.dazeddigital.com/music/article/54765/1/harry-styles-pleasing-brand-cover-2021-interview>. Viitattu 19.11.2021.

Paajanen, Heini & Perttula, Eliisa 2015. Kouluikäisen seksuaaliterveyskasvatusmateriaali historiasta tulevaisuuteen : materiaalien käyttö terveydenhoitajan työssä. Opinnäytetyö. Hoitotyön koulutusohjelma, terveydenhoitaja. Metropolian Ammattikorkeakoulu. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2015081814040>. Viitattu 2.8.2021.

Paoletti, Jo B. 2015. Sex and Unisex : Fashion, Feminism, and the Sexual Revolution. Indiana University Press.

Pihlajamaa, Matti & Tarjamo, Kerttu 2019. Kansainväliset sateenkaarioikeudet tarvitsevat yhä puolustajiaan. Setan blogi. Julkaistu 10.12.2019. <https://seta.fi/2019/12/10/kansainvaliset-sateenkaarioikeudet-tarvitsevat-yha-puolustajiaan/>. Viitattu 19.8.2021.

Roma, Arora 2012. Nehru jacket in top global style trends. Verkkajulkaisu. The Hindustan Times. Päivitetty 17.1.2012. <https://www.hindustantimes.com/fashion-and-trends/nehru-jacket-in-top-global-style-trends/story-s7IU7bDIkbDZLNDII9MFmN.html>. Viitattu 19.2.2021.

Sateenkaarihistorian ystävät ry julkaisuaika tuntematon. Suomen sateenkaarihistorian aikajana. Verkkajulkaisu. <https://sateenkaarihistoria.fi/aikajana/>. Viitattu 5.2.2021.

Seeling, Charlotte 1999. Muoti: suunnittelijoiden vuosisata 1900-1999. Suom. Riitta Huovila. Köln: Könemann.

Seta ry 2020. Sateenkaariteemat videomainonnassa: 5 huomioitavaa asiaa. Verkkajulkaisu. Setan blogi. Julkaistu 30.6.2020. <https://seta.fi/2020/06/30/videomainontablogi2020/>. Viitattu 21.11.2021.

Seta ry 2020. Translaki. Verkkajulkaisu. <https://seta.fi/ihmisoikeudet/tasa-arvo-ja-yhdenvertaisuus/translaki/>. Viitattu 6.11.2021.

Seta ry 2021. Seta vaatii EU:lta toimia Unkarin kehityksen pysäyttämiseksi. Verkkajulkaisu. https://seta.fi/2021/06/16/unkari_2021/. Viitattu 6.11.2021.

Seta ry 2021. Suomi sijoittuu 6. sijalle eurooppalaisessa sateenkaarioikeuksien vertailussa. Verkkajulkaisu. STT-info. <https://www.sttinfo.fi/tiedote/suomi-sijoittuu-6-sijalle-eurooppalaisessa-sateenkaarioikeuksien-vertailussa?publisherId=69817783&releaseId=69909374>. Viitattu 7.11.2021.

Seta ry julkaisuaika tuntematon Avioliittolaki. Verkkajulkaisu. <https://seta.fi/ihmisoikeudet/tasa-arvo-ja-yhdenvertaisuus/avioliittolaki/>. Viitattu 6.11.2021.

Seta ry julkaisuaika tuntematon. Intersukupuolisuus. Verkkajulkaisu. <https://seta.fi/sateenkaaritieto/sukupuolen-moninaisuus/intersukupuolisuus/>. Viitattu 12.1.2021.

Seta ry julkaisuaika tuntematon. Sukupuolen moninaisuus. Verkkajulkaisu. <https://seta.fi/sateenkaaritieto/sukupuolen-moninaisuus/>. Viitattu 2.1.2021.

Stevenson, N.J. 2012. Muodin vuosikymmenet : 1800-luvulta nykypäivään. Suom. Laura ja Olga Jänisniemi. Helsinki: Tammi.

Stonewall - Paving the Way to Gay Pride 2020. Elokuva. Ohjaus Mathilde Fassin. Yle Areena-verkkopalvelu. <https://areena.yle.fi/1-50484356>. Viitattu 7.9.2020.

Sukupuolen moninaisuuden osaamiskeskus. Sukupuolen moninaisuuden sanasto. Verkkajulkaisu. Päivitetty 24.3.2021. <https://sukupuolenosaamiskeskus.fi/sukupuoli/sukupuolen-moninaisuus/sukupuolen-moninaisuuden-sanasto/>. Viitattu 24.11.2021.

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2021. Tasa-arvosanasto. Verkkajulkaisu. Päivitetty 9.11.2021. <https://thl.fi/fi/web/sukupuolten-tasa-arvo/sukupuoli/tasa-arvosanasto#heteronormatiivisuus>. Viitattu 24.11.2021.

Teya 2018. The History Of Lesbian Fashion. Video. Youtube-videopalvelu. Julkaistu 4.4.2018. <https://www.youtube.com/watch?v=zvKCMYlvt1E>. Viitattu 15.1.2021.

The Fashionisto 2019. Men in Vogue: Men Who Covered American Vogue. Verkkajulkaisu. <https://www.thefashionisto.com/vogue-covers-men-who-covered-american-vogue/>. Viitattu 12.9.2021.

The Plumb Club 2021. Gold Jewelry Trends to Shine in 2021. Verkkajulkaisu. <https://plumbclub.com/trend/gold-jewelry-trends-to-shine-in-2021/>. Viitattu 19.11.2021.

Tiiri, Sari T. 2020. Ableismi. Verkkajulkaisu. Kielibaari. <https://www.kielibaari.fi/ableismi/>. Viitattu 24.11.2021.

Turunen Arja 2019. Säädystä ja miesmäistä: naisten housut ja sukupuolikäsitysten muutos 1900-luvulla. Teoksessa Arja Turunen, Anna Niiranen ja Laura Ekholm (toim.) Säädystä ja säädystä : pukeutumisen historiaa renessanssista 2000-luvulle. Helsinki : Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, 276-307.

Victoria and Albert Museum julkaisuaika tuntematon. The peacock revolution: 1960s UK menswear. Verkkajulkaisu. <https://www.vam.ac.uk/articles/the-peacock-revolution-1960s-menswear>. Viitattu 13.1.2021.

Virranniemi, Greta 2021. Väkivaltainen hyökkäys katkaisi Setan rantajuhlat Jyväskylässä: Hyökkääjä puri, potki ja hakkasi osallistujia – "Ei pelota, vihalle ei saa antaa tilaa", toteaa puheenjohtaja. Verkkajulkaisu. Yle. Päivitetty 5.7.2021. <https://yle.fi/uutiset/3-12008611>. Viitattu 19.8.2021.

Väisänen, Mikko 2021. Seksuaalisen suuntautumisen, sukupuoli-identiteetin ja seksin sanastoa. Verkkajulkaisu. Pirkanmaan Seta ry. <https://www.pirkanmaanseta.fi/seksuaalisen-suuntautumisen-sukupuoli-identiteetin-ja-seksin-sanastoa/>. Viitattu 17.11.2021.

Wells, Emily 2019. Rudi Gernreich: Fearless Fashion Renegade and Los Angeles Icon. Verkkajulkaisu. Perfect Mag. <https://mag.perfectnumber.co/rudi-gerneich-fearless-fashion-renegade-and-los-angeles-icon/>. Viitattu 9.8.2021.

Yhdenvertaisuus.fi julkaisuaika tuntematon. Antirasistinen sanasto. Verkkajulkaisu. <https://yhdenvertaisuus.fi/sanasto>. Viitattu 24.11.2021.

Yhdenvertaisuus.fi julkaisuaika tuntematon. Mikä on rangaistavaa vihapuhetta internetissä?. Verkkajulkaisu. <https://yhdenvertaisuus.fi/vihapuhe>. Viitattu 24.11.2021.

KUVALUETTELO

KUVA 1. Shvets, Anna 2020. Men Holding Hands. Digikuva. Pexels. <https://www.pexels.com/photo/men-holding-hands-4611741/>. Viitattu 26.10.2021.

KUVA 2. Polviander, Lotta 2019. Pari Häät-lehdestä. Digikuva. <https://issuu.com/home/read/d4fgidt25bq>. Viitattu 9.9.2021.

KUVA 3. Töyrylä, Teemu 2020. Vuoden Kaunein Sormus 2020-kilpailun finalistit. Digikuva. <https://www.haat.fi/artikkeli/aanesta-vuoden-kaunein-sormus-2020>. Viitattu 9.9.2021.

KUVA 4. Shvets, Anna 2020. Hand With Gay Pride Body Paint giving a High Five. Digikuva. Pexels. <https://www.pexels.com/photo/hand-with-gay-pride-body-paint-giving-a-high-five-4557459/>. Viitattu 26.10.2021.

KUVA 5. Brettmann Archive 1969. Demonstrators remove their bras during an anti-bra protest outside a San Francisco department store. Digikuva. <https://www.buzzfeednews.com/article/gabrielsanchez/this-is-what-the-sexual-revolution-looked-like-in-the-1960s>. Viitattu 9.9.2021.

KUVA 6. Organon & Co 1964. Ehkäisy pillerimainos. Digikuva. <https://www.laakarilehti.fi/liitossa/liitto-toimii/laakaran-suomi-100-53-e-pilleri-ndash-vapautta-ja-sivuvaikutuksia/>. Viitattu 12.9.2021.

KUVA 7. NY Daily News Archive 1969. The Stonewall riots. Digikuva. <https://www.history.com/this-day-in-history/the-stonewall-riot>. Viitattu 12.9.2021.

KUVA 8. Fenton, David 1969. A group of women march under a "women's liberation" banner and in support of the Black Panther Party in New Haven. Digikuva. <https://www.buzzfeednews.com/article/gabrielsanchez/this-is-what-the-sexual-revolution-looked-like-in-the-1960s>. Viitattu 12.9.2021.

KUVA 9. Hulton Archive 1963. the March in Washington on August 28, 1963. Digikuva. <https://www.scientificamerican.com/article/from-civil-rights-to-black-lives-matter1/>. Viitattu 12.9.2021.

KUVA 10. Frères Séeberger 1962. First Pea Coat. Digikuva. <https://museeyslparis.com/en/biography/premier-caban>. Viitattu 2.9.2021.

KUVA 11. Larsen, Gunnar 1969. Pantsuit worn by Dominique. Digikuva. <https://museeyslparis.com/en/biography/premiere-saharienne-pe?theme=fashion>. Viitattu 2.9.2021.

KUVA 12. David, Heather 2009. Carnaby Street London-postcard, 1969. Digikuva. <https://www.flickr.com/photos/14696209@N02/3817356931/in/photostream/>. Viitattu 20.9.2021.

KUVA 13. I Was Lord Kitchener's Valet 2020. Portobello Road. Digikuva. <https://www.facebook.com/306878393053313/photos/a.308666072874545/720377998370015/>. Viitattu 20.9.2021.

KUVA 14. Graves, David julkaisuaika tuntematon. Granny Takes a Trip. Digikuva. <https://www.newyorker.com/magazine/1994/11/07/heavy-threads>. Viitattu 20.9.2021.

KUVA 15. Habans, Patrice ja Francois Gagnon 1966. The Hung On You boutique In London, UK, February 22, 1966. Digikuva. <https://isabelcostasixties.tumblr.com/post/179450322Granny-Takes-a-Trip536/the-hung-on-you-boutique-in-london-uk-february>. Viitattu 20.9.2021.

KUVA 16. Campbells Loft 2012. Digikuva. Michael Fish putiikissaan. <https://m.facebook.com/CampbellsLoft/photos/a.156800607703702/408697342514026/?type=3&eid=ARAR9s4zuJs5LADYAFK8MA3ReVIUGHpxyHGgG21vzZlhMEsG-52hL2uUflfGYSypqTckgg7uYHmNeqCn>. Viitattu 20.9.2021.

KUVA 17. Stevenson, N. 2012 Kaftaaniin pukeutunut mies Woodstockissa 1969. Valokuva. Muodin vuosikymmenet 1800-luvulta nykypäivään. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi. Viitattu 20.9.2021.

KUVA 18. The Met Museum julkaisuaika tuntematon. Caftan. Digikuva. <https://collectionapi.metmuseum.org/api/collection/v1/iiif/119451/295871/main-image>. Viitattu 20.9.2021.

KUVA 19. Barbieri, Gianpaolo 1967. Valentino Collection Haute Couture Printemps / Eté 1967. Digikuva. <https://fi.pinterest.com/pin/738942251362058419/>. Viitattu 20.9.2021.

KUVA 20. Chapman, Harold 1967. Yves Saint-Laurent Collection Haute Couture Printemps / Eté 1967. Digikuva. <https://fi.pinterest.com/pin/738942251359845013/>. Viitattu 20.9.2021.

KUVA 21. Parlophone Music Sweden 1968. Magical Mystery Tour. Digikuva. <https://www.thebeatles.com/magical-mystery-tour>. Viitattu 20.9.2021.

KUVA 22. RKO Radio Pictures 1952. Monroe with Keith Andes in Clash by Night (1952). Digikuva. <https://www.elle.com/culture/g28150/denim-through-the-years/?slide=3>. Viitattu 28.9.2021.

KUVA 23. Hulton Archive 1968. Advertising for Levi's jeans trousers 1968. Digikuva. <https://www.elle.com/culture/g28150/denim-through-the-years/?slide=20>. Viitattu 28.9.2021.

KUVA 24. Lehtikuva, Marimekko Lookbook 1974. Marimekko tasaraita. Digikuva. <https://www.mtvuutiset.fi/artikkeli/kuvat-marimekon-varikas-historia-muistatko-nama-suomi-muodin-klassikot/4777716>. Viitattu 28.9.2021.

KUVA 25. Claxton, William 1964. Peggy Moffitt in Rudi Gernreich Topless Swimsuit. Digikuva. <http://lacmaonfire.blogspot.com/2019/07/rudi-gerneich-and-monokini.html>. Viitattu 28.9.2021.

KUVA 26. Fray, Bruno julkaisuaika tuntematon. André Courrèges Collection Haute Couture Automne/Hiver 1969–70. Digikuva. <https://fi.pinterest.com/pin/522276888046402622/>. Viitattu 5.10.2021.

KUVA 27. Le Tellier, Philippe 1967. Paris Match magazine, October 1967. Digikuva. <https://flashbak.com/psychedelic-fashion-in-london-october-1967-396832/>. Viitattu 6.10.2021.

KUVA 28. Tankilevitch, Polina 2021. Woman in White Long Sleeve Shirt Sitting on Chair. Digikuva. Pexels. <https://www.pexels.com/photo/man-love-people-woman-8556140/>. Viitattu 8.10.2021.

KUVA 29. Jaskari, Onni & Keski-Rahkonen, Anna 2021. Vähemmistöstressin muodostumisen vaiheet, jotka perustuvat Meyerin vähemmistöstressin malliin. Digikuva. <https://www.duodecimlehti.fi/duo16384>. Viitattu 2.11.2021.

KUVA 30. Cup of Couple 2020. Muistikirja. Digikuva. Pexels. <https://www.pexels.com/fi-fi/kuva/kirkas-mies-muistikirja-toimisto-6177572/>. Viitattu 17.11.2021.

KUVA 31. Häät.fi julkaisuaika tuntematon. Sormuskoneen hakutulokset. Digikuva. <https://tuotteet.haat.fi/fi/sormuskone/?3243=1&hae=Hae&order=>. Viitattu 17.11.2021.

KUVA 32. Huttunen, Essi 2021. Ensimmäinen kantasormus. Digikuva. Kuopio: tekijän kokoelmat.

KUVA 33. Huttunen, Essi 2021. Ensimmäinen viuhkamalli. Digikuva. Kuopio: tekijän kokoelmat.

KUVA 34. Huttunen, Essi 2021. Kaksi versiota. Digikuva. Kuopio: tekijän kokoelmat.

KUVA 35. Huttunen, Essi 2021. Sivukivi. Digikuva. Kuopio: tekijän kokoelmat.

KUVA 36. Huttunen, Essi 2021. Helmisormus. Digikuva. Kuopio: tekijän kokoelmat.

KUVA 37. Huttunen, Essi 2021. Ensimmäinen halo-kokeilu. Digikuva. Kuopio: tekijän kokoelmat.

KUVA 38. Huttunen, Essi 2021. Pallonauha. Digikuva. Kuopio: tekijän kokoelmat.

KUVA 39. Huttunen, Essi 2021. Space age-luonnos. Digikuva. Kuopio: tekijän kokoelmat.

KUVA 40. Huttunen, Essi 2021. Episykli. Digikuva. Kuopio: tekijän kokoelmat.

KUVA 41. Huttunen, Essi 2021. Kantikas runko. Digikuva. Kuopio: tekijän kokoelmat.

KUVA 42. Huttunen, Essi 2021. Kerrokset. Digikuva. Kuopio: tekijän kokoelmat.

KUVA 43. Huttunen, Essi 2021. Sateenkaarilippu-sormus. Digikuva. Kuopio: tekijän kokoelmat.

KUVA 44 Ferzoco, Jeff 2015. Here's a different view of the parade route history. Kartta. <https://observer.com/2015/06/interactive-map-gay-pride-march-has-evolved-over-45-year-history/>. Viitattu 13.11.2021.

KUVA 45. Huttunen, Essi 2021. Havainnollistava kuva. Digikuva. Kuopio: tekijän kokoelmat.

KUVA 46. Padriñán, Miguel Á. 2018. White Bubble Illustration. Digikuva. Pexels. <https://www.pexels.com/photo/white-bubble-illustration-1111372/>. Viitattu 24.11.2021.

KUVAKOLLAASILUETTELO

KUVAKOLLAASI 1. Huttunen, Essi 2021. Kansilehti. Kuopio: tekijän kokoelmat.

Cottonbro 2020. Video. Pexels. <https://www.pexels.com/fi-fi/video/kasivarsi-kasi-varjo-nimeton-4659827/>. Viitattu 2.11.2021.

KUVAKOLLAASI 2. Huttunen, Essi 2021. HLBTIQ-vaikuttajia. Kuopio: tekijän kokoelmat.

ONE Archives at the USC Libraries 1950–59. Reed Erickson with leopard. Digikuva. <https://www.digitaltransgenderarchive.net/files/8g84mm284>. Viitattu 12.9.2021.

Sutcliffe, Justin 1994. Sylvia Rivera. Digikuva. <https://www.britannica.com/biography/Sylvia-Rivera/images-videos>. Viitattu 12.9.2021.

Netflix julkaisuaika tuntematon. Marsha P. Johnson. Digikuva. <https://www.them.us/story/new-statue-marsha-p-johnson-fighting-whitewashing-lgbtq-history>. Viitattu 5.11.2021.

KUVAKOLLAASI 3. Huttunen, Essi 2021. Le Smoking -variaatioita. Kuopio: tekijän kokoelmat.

Bailey, David 1967. Yves Saint-Laurent Collection Haute Couture Printemps/Été 1967. Digikuva. <https://fi.pinterest.com/pin/522276888046147666/>. Viitattu 13.9.2021.

Pataa, Gérard 1966. First tuxedo, worn by Ulla. Digikuva. <https://fi.pinterest.com/pin/738942251359863876/>. Viitattu 13.9.2021.

Périer, Jean-Marie 1967. Yves Saint-Laurent Collection Haute Couture Printemps/Été 1967. Digikuva. <https://fi.pinterest.com/pin/522276888046147667/>. Viitattu 13.9.2021.

Newton, Helmut 1966–67. Yves Saint-Laurent Collection Haute Couture Automne/Hiver 1966–67. Digikuva. <https://fi.pinterest.com/pin/738942251366879131/>. Viitattu 13.9.2021.

KUVAKOLLAASI 4. Huttunen, Essi 2021. Yves Saint-Laurentin androgynisistä luomuksia. Kuopio: tekijän kokoelmat.

French John 1963–64. Yves Saint-Laurent Collection Haute Couture Automne/Hiver 1963–64. Digikuva. <https://fi.pinterest.com/pin/738942251360223982/>. Viitattu 13.9.2021.

Hispard, Marc 1966. Yves Saint-Laurent Collection Haute Couture Printemps/Été 1966. Digikuva. <https://fi.pinterest.com/pin/738942251359905691/>. Viitattu 13.9.2021.

Newton, Helmut 1966. Yves Saint-Laurent Collection Haute Couture Printemps/Été 1966. Digikuva. <https://fi.pinterest.com/pin/738942251359920515/>. Viitattu 13.9.2021.

Laporte, Dominique 1968–69. Pierre Balmain Collection Haute Couture Automne/Hiver 1968–69. Digikuva. <https://fi.pinterest.com/pin/738942251366042844/>. Viitattu 13.9.2021.

Bertrand, Patrick 1967–68. Yves Saint-Laurent Collection Haute Couture Automne/Hiver 1967–68. Digikuva. <https://fi.pinterest.com/pin/738942251359782891/>. Viitattu 13.9.2021.

Caine, Peter 1968. Yves Saint-Laurent Collection Haute Couture Printemps/Été 1968. Digikuva. <https://fi.pinterest.com/pin/522276888046209564/>. Viitattu 13.9.2021.

Guégan, Jean-Louis 1968–96. Yves Saint-Laurent Collection Haute Couture Automne/Hiver 1968–69. Digikuva. <https://fi.pinterest.com/pin/738942251359693967/>. Viitattu 13.9.2021.

Réservés, Droits 1969–70. Collection Haute Couture Automne/Hiver 1969–70. Digikuva. <https://fi.pinterest.com/pin/522276888046209264/>. Viitattu 13.9.2021.

Sieff, Jean-Loup 1969–70. Collection Haute Couture Automne/Hiver 1969–70. Digikuva. <https://fi.pinterest.com/pin/522276888046209265/>. Viitattu 13.9.2021.

KUVAKOLLAASI 5. Huttunen, Essi 2021. Muiden suunnittelijoiden androgynisistä luomuksia. Kuopio: tekijän kokoelmat.

Penn, Irving 1967. Vogue, September 15, 1967. Digikuva. <https://fi.pinterest.com/pin/58195020170309731/>. Viitattu 13.9.2021.

Claxton, William 1967. Peggy Moffitt modeling George Sand pantsuit designed by Rudi Gernreich. Digikuva. https://i-d.vice.com/en_uk/article/gy4dpj/this-exhibit-celebrates-rudi-gerneichs-fearless-fashion. Viitattu 13.9.2021.

Jean Widmer 1967–68. Givenchy Collection Haute Couture Automne/Hiver 1967–68. Digikuva. <https://fi.pinterest.com/pin/522276888046149048/>. Viitattu 13.9.2021.

Guégan, Jean-Louis 1967–68. Emanuel Ungaro Collection Haute Couture Automne/Hiver 1967–68. Digikuva. <https://fi.pinterest.com/pin/522276888046149084/>. Viitattu 13.9.2021.

Laporte, Dominique 1968–69. Pierre Balmain Collection Haute Couture Automne/Hiver 1968–69. Digikuva. <https://fi.pinterest.com/pin/738942251366042844/>. Viitattu 13.9.2021.

Delahaye, Jacques 1968. Paris Collections, 1968. Digikuva. <https://fi.pinterest.com/pin/522276888046149133/>. Viitattu 13.9.2021.

Ohm, Claude 1969. Jeanne Lanvin Collection Haute Couture Printemps Eté 1969. Digikuva. <https://fi.pinterest.com/pin/522276888046148956/>. Viitattu 13.9.2021.
Guégan, Jean-Louis 1969–70. Nina Ricci Collection Haute Couture Automne/Hiver 1969–70. Digikuva. <https://fi.pinterest.com/pin/522276888046149170/>. Viitattu 13.9.2021.

Petazzi, Franco 1969–70. Federico Forquet Collection Haute Couture Automne/Hiver 1969–70. Digikuva. <https://fi.pinterest.com/pin/522276888046149202/>. Viitattu 13.9.2021.

KUVAKOLLAASI 6. Huttunen, Essi 2021. Riikinkukkumuotia. Kuopio: tekijän kokoelmat.

Pictorial Press Ltd 1967. The Jimi Hendrix Experience. Digikuva. <https://psychedelic-sixties.tumblr.com/post/164576214892/the-jimi-hendrix-experience>. Viitattu 20.11.2021.

Klein, Roger 1967. Nigel Weymouth, Rufus Dawson, Jess Down and Amanda Lear. Digikuva. <https://agnautacouture.com/2012/12/16/granny-takes-a-trip-a-boutique-everybody-wanted-to-be-seen-in/>. Viitattu 21.9.2021.

Mankowitz, Gered 1967. Brian Jones. Digikuva. <http://dandyinaspic.blogspot.com/2011/09/brian-jones-1960s-peacock-style-icon.html?m=1>. Viitattu 21.9.2021.

Lichfield, Patrick 1968. Mr. Fish. Digikuva. <https://cultureoffashiongroupthree.wordpress.com/2016/11/07/michael-fish-and-the-peacock-revolution/>. Viitattu 20.9.2021.

Retna Ltd USA 1966-68. Cream. Digikuva. <https://www.dailymail.co.uk/tvshowbiz/article-1284129/Witch-doctors-poison-plots-young-internet-bride--downfall-Britains-greatest-drummer.html>. Viitattu 22.9.2021.

Whitaker, Bob 1967. Mick Jagger. Digikuva. <https://flashbak.com/hung-on-you-a-look-around-the-1960s-chelsea-boutique-40348/>. Viitattu 20.9.2021.

Rolls Press/Getty Images 1968. Jimi Hendrix. Digikuva. <https://www.crfashionbook.com/mens/g25321233/jimi-hendrixs-most-memorable-style-moments-birthday/?slide=5>. Viitattu 22.9.2021.

Rex Features 1969. Mick Jagger. Digikuva. <https://www.marieclaire.co.uk/entertainment/people/mick-jagger-turns-70-and-this-is-how-we-re-going-to-celebrate-115069>. Viitattu 22.9.2021.

Niemeier, Petra 1967. Jimi Hendrix. Digikuva. <https://www.crfashionbook.com/mens/g25321233/jimi-hendrixs-most-memorable-style-moments-birthday/?slide=4#>. Viitattu 22.9.2021.

KUVAKOLLAASI 7. Huttunen, Essi 2021. Nehru-pukuja, -paitoja sekä -takkeja. Kuopio: tekijän kokoelmat.

Pictorial Press Ltd. 1966. Hippie couple. Digikuva. <https://shewhoworshipscarlin.tumblr.com/post/637040730512228353/hippie-couple-1966>. Viitattu 23.9.2021.

A Dandy in Aspic 2019. Rupert Lycett-Green in a Blades suit that must have given old tailors of Savile Row heart attacks, 1967. Digikuva. <http://dandyinaspic.blogspot.com/2011/10/blades-and-savile-rows-reaction-to.html>. Viitattu 23.9.2021.

Blacktie Guide 1968. Counterculture Black Tie Tuxedo 1960s – 1970s. Digikuva. http://www.blacktieguide.com/History/1965-1974/1968_AS_ad_Nehru_sweetened.jpg. Viitattu 23.9.2021.

Stevenson, N. 2012. Tvillihousupuku. Muodin vuosikymmenet 1800-luvulta nykypäivään. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi. Viitattu 23.9.2021.

Keystone-France/Gamma-Keystone 1950–59. A Portrait Of Nehru In London Around 1950. Digikuva. <https://www.history.com/topics/india/jawaharlal-nehru>. Viitattu 23.9.2021.

Saturday Evening Post 1968. Digikuva. https://www.pinterest.es/pin/AaNlZU4tH7icnzEK9ZE678wyvnyw7x5yy0HDYrl2vZjb_wf90isDhrl/. Viitattu 23.9.2021.

Fashion History Museum 1968. Gold velvet Nehru suit, 1968, by Brioni, Italian. Digikuva. <https://fi.pinterest.com/pin/AZOu0CSbJ373occlgN9AldWQapLowKIFdk3PcOawhS18YMqddsAA4/>. Viitattu 23.9.2021.

Apple Films Ltd 1967. The Beatles, Blue Jay Way. Digikuva. <https://fi.pinterest.com/pin/522276888046297250/>. Viitattu 23.9.2021.

The Advertising Archives 1968. Groshire/Austin Leeds ad, 1968. Digikuva. <https://oldadvertising.blogspot.com/2009/06/groshireaustin-leeds-ad-1968.html>. Viitattu 23.9.2021.

KUVAKOLLAASI 8. Huttunen, Essi 2021. His and hers-tyylejä kuvastoista sekä mainoksista. Kuopio: tekijän kokoelmat.

Cloe's Closet julkaisuajankohta tuntematon. Digikuva. https://fi.pinterest.com/pin/AQ6sqZj0R8ebJA_0Vi76VpHENLLAO0zj12yiN4yCPqybf8cm5U17Qhc/. Viitattu 5.10.2021.

Ray, Bill 1968. Jane Birkin and french pop composer, Gervase. Digikuva. <https://fi.pinterest.com/pin/58195020160687077/>. Viitattu 5.10.2021.

Sears 1969. Digikuva. http://www.voicesofeastanglia.com/2012/07/exciting-world-of-fashion-sears-1969-catalogue.html?utm_source=feedburner&utm_medium=feed&utm_campaign=Feed%3A%20VoicesOfEastAnglia%20%28Voices%20Of%20East%20Anglia%29&utm_content=Google%20Reader. Viitattu 5.10.2021.

Vintage Dancer 2019. 1969 Flower Power Hippie Clothes. Digikuva. <https://vintagedancer.com/1960s/1960s-mens-fashion/>. Viitattu 5.10.2021.

Westlake Woolens, Bernat nro 122 1960–69. Digikuva. <http://starshopvintage.com/vintage-mens-knitting-crochet-patterns/westlake-woollens-1960s-knitting-patterns>. Viitattu 5.10.2021.

Lancaster, Reg 1969. Digikuva. <https://www.elle.com/fashion/g32602452/60s-fashion-trends/?slide=46>. Viitattu 5.10.2021.

Sears 1969. Digikuva. http://www.voicesofeastanglia.com/2012/07/exciting-world-of-fashion-sears-1969-catalogue.html?utm_source=feedburner&utm_medium=feed&utm_campaign=Feed%3A%20VoicesOfEastAnglia%20%28Voices%20Of%20East%20Anglia%29&utm_content=Google%20Reader. Viitattu 5.10.2021.

Toronto Life 1969. Digikuva. https://torontoist.com/2007/06/vintage_toronto_19/. Viitattu 5.10.2021.

Sears 1969. Digikuva. http://www.voicesofeastanglia.com/2012/07/exciting-world-of-fashion-sears-1969-catalogue.html?utm_source=feedburner&utm_medium=feed&utm_campaign=Feed%3A%20VoicesOfEastAnglia%20%28Voices%20Of%20East%20Anglia%29&utm_content=Google%20Reader. Viitattu 5.10.2021.

KUVAKOLLAASI 9. Huttunen, Essi 2021. Unisex-tyylejä huppumuodin maailmasta. Kuopio: tekijän kokoelmat.

The Met 1966. WILD: Fashion Untamed. Digikuva. <https://www.metmuseum.org/exhibitions/listings/2004/wild/photo-gallery>. Viitattu 5.10.2021.

Bianchini, Roland 1967–68. Grès Collection Haute Couture Automne/Hiver 1967–68. Digikuva. <https://www.pinterest.fr/pin/738942251366797079/>. Viitattu 5.10.2021.

Vogue Italia 1968. Novembre 1968. Digikuva. <https://www.pinterest.fr/pin/522276888046360805/>. Viitattu 5.10.2021.

Bianchini, Roland 1969–70. Emanuel Ungaro Collection Haute Couture Automne/Hiver 1969–70. Digikuva. <https://www.pinterest.fr/pin/522276888046149115/>. Viitattu 5.10.2021.

Tikhomiroff, Nicolas 1969. Serge Gainsbourg and Jane Birkin wearing silver Cerruti creations. Digikuva. <https://www.magnumphotos.com/arts-culture/nicolas-tikhomiroff-portraits/>. Viitattu 5.10.2021.

Bianchini, Roland 1969–70. Emanuel Ungaro Collection Haute Couture Automne/Hiver 1969–70. Digikuva. <https://www.pinterest.fr/pin/522276888046211505/>. Viitattu 5.10.2021.

Tikhomiroff, Nicolas 1969. The singer Serge Gainsbourg and Jane Birkin wearing Cerruti at their apartment. Digikuva. <https://www.magnumphotos.com/arts-culture/nicolas-tikhomiroff-portraits/>. Viitattu 5.10.2021.

Elle 1969. Septembre 1969. Digikuva. http://www.doucementlematin.com/archives/category/ah_c_est_elle..._vintage_/index-24.html. Viitattu 5.10.2021.

Fujii, Hideki 1970. Rudi Gernreich unisex caftans. Digikuva. <https://survivorbb.reputation.com/viewtopic.php?f=220&t=3569&start=20>. Viitattu 5.10.2021.

KUVAKOLLAASI 10. Huttunen, Essi 2021. Space Age -muotia. Kuopio: tekijän kokoelmat.

French, John 1960–69. Pattie Boyd (b.1944) with white patent leather helmet with eye holes. Digikuva. https://www.1stdibs.com/art/photography/portrait-photography/john-french-space-age-fashion-oversize-limited-edition-victoria-albert-museum/id-a_6867842/. Viitattu 6.10.2021.

Vogue UK 1966. October 1966. Digikuva. <https://fi.pinterest.com/pin/522276888046534255/>. Viitattu 6.10.2021.

Peccinotti, Harri 1969. Emanuel Ungaro P/E 1969. Digikuva. <https://fi.pinterest.com/pin/522276888046401775/>. Viitattu 6.10.2021.

Evening Standard 1969. A model wearing Pierre Cardin in 1969. Digikuva. <https://www.thecut.com/2020/12/remembering-pierre-cardin-with-30-incredible-fashion-moments.html>. Viitattu 6.10.2021.

Stevenson, N 2012. Oliver Goldsmithin aurinkolaseja. Valokuva. Muodin vuosikymmenet 1800-luvulta nykypäivään. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi. Viitattu 6.10.2021.

Fray, Bruno julkaisuaika tuntematon. Pierre Cardin A/H 1967–68. Digikuva. <https://fi.pinterest.com/pin/522276888046147670/>. Viitattu 6.10.2021.

Victoria and Albert Museum julkaisuaika tuntematon. Cosmos. Digikuva. <https://collections.vam.ac.uk/item/O17496/cosmos-mans-ensemble-cardin-pierre/>. Viitattu 6.10.2021.

Montgomery, David 1966. Model wearing a coat by Betsey Johnson for Vogue, April 1966. Digikuva. <https://theswinginsixties.tumblr.com/post/37977968420/photography-phone-music-books-fashion-clothes-shopping-r>. Viitattu 6.10.2021.

Périer, Jean-Marie 1968. Françoise Hardy in a Paco Rabanne jumpsuit May 1968. Digikuva. https://www.photo12.com/en/image/jmp11a00_123. Viitattu 6.10.2021.

KUVAKOLLAASI 11. Huttunen, Essi 2021. Vastaajille esitetyt sormukset. Kuopio: tekijän kokoelmat.

Tungsten World julkaisuaika tuntematon. Digikuva. <https://www.tungstenworld.com/8mm-Brushed-Tungsten-Carbide-Mens-Wedding-Band>. Viitattu 17.12.2020.

Birk, Kelvin 2015. Freeform ring in 18ct yellow gold with a 0.25ct inverted diamond. Digikuva. <https://www.pinterest.es/pin/299841287684057260/>. Viitattu 17.12.2020.

By Adora julkaisuaika tuntematon. Diamond Cluster Ring | 14k Solid Gold Wide Wedding Band set with Diamonds | Woman Wide Wedding Ring | Cluster Diamonds Wedding Band. Digikuva. https://www.etsy.com/listing/655112432/diamond-cluster-ring-14k-solid-gold-wide?show_sold_out_detail=1. Viitattu 17.12.2020.

Metal Masters Co. julkaisuaika tuntematon. Black Titanium Men's Eternity Wedding Band Ring with Cubic Zirconia CZ, Comfort Fit 8mm. Digikuva. <https://metalmastersco.com/collections/wedding-bands-for-men/products/tir-1279>. Viitattu 17.12.2020.

KUVAKOLLAASI 12. Huttunen, Essi 2021. Empatiakartta. Kuopio: tekijän kokoelmat.

Wilkinson, Susan 2020. Digikuva. Unsplash. <https://unsplash.com/photos/WOpn4JUJk9c>. Viitattu 2.11.2021.

Diskant, Nadezhda 2020. Woman with bright makeup on face. Digikuva. Pexels. <https://www.pexels.com/photo/woman-with-bright-makeup-on-face-5878758/>. Viitattu 2.11.2021.

Cottonbro 2021. Photo of a Woman's Nose and Lips. Digikuva. Pexels. <https://www.pexels.com/photo/photo-of-a-woman-s-nose-and-lips-6491479/>. Viitattu 2.11.2021.

Mack, Ben 2021. Woman hidden face behind opened book. Digikuva. Pexels. <https://www.pexels.com/photo/woman-hidden-face-behind-opened-book-6775232/>. Viitattu 2.11.2021.

Monstera 2021. A Woman Smelling Flowers. Video. Pexels. <https://www.pexels.com/video/a-woman-smelling-flowers-7729238/>. Viitattu 2.11.2021.

KUVAKOLLAASI 13. Huttunen, Essi 2021. Malliston väripaletti, logo ja slogan. Kuopio: tekijän kokoelmat.

KUVAKOLLAASI 14. Huttunen, Essi 2021. Le Smoking -tunnelmataulu. Kuopio: tekijän kokoelmat.

Gravia, Giulia 2019. Woman in a suit. Digikuva. Unsplash. <https://unsplash.com/photos/V8AYjsGGw6c>. Viitattu 2.9.2021.

Burrow, Jill 2021. Toxic cigarette smoke in dark room. Digikuva. Pexels. <https://www.pexels.com/photo/toxic-cigarette-smoke-in-dark-room-6681864/>. Viitattu 2.9.2021.

Desipris, George 2018. Tiger. Digikuva. Pexels. <https://www.pexels.com/fi-fi/kuva/elain-silmat-turkki-vaarallinen-792381/>. Viitattu 2.9.2021.

Cottonbro 2021. Clear Glass Perfume Bottle Beside Clear Glass Cup on Table. Digikuva. Pexels. <https://www.pexels.com/photo/food-wood-coffee-dark-9207415/>. Viitattu 2.9.2021.

Meinhardt, Laura 2020. Abstract. Digikuva. Pexels. <https://www.pexels.com/fi-fi/kuva/taide-kuvio-abstrakti-viivat-3678799/>. Viitattu 2.9.2021.

KUVAKOLLAASI 15. Huttunen, Essi 2021. Devotion-sormuskonsepti. Kuopio: tekijän kokoelmat.

Shuraev, Yaroslav 2020. Digikuva. Pexels. <https://www.pexels.com/fi-fi/kuva/kirkas-meri-maisema-luonto-5980151/>. Viitattu 14.11.2021.

Shuraev, Yaroslav 2020. Digikuva. Pexels. <https://www.pexels.com/fi-fi/kuva/meri-luonto-muoti-mies-5980022/>. Viitattu 14.11.2021.

Shuraev, Yaroslav 2020. Digikuva. Pexels. <https://www.pexels.com/fi-fi/kuva/meri-luonto-muoti-pari-5978912/>. Viitattu 14.11.2021.

Shuraev, Yaroslav 2020. Digikuva. Pexels. <https://www.pexels.com/fi-fi/kuva/ranta-hiekka-pilvinen-naiset-5979559/>. Viitattu 14.11.2021.

KUVAKOLLAASI 16. Huttunen, Essi. Riikinkukkovallankumous-tunnelmataulu. Kuopio: tekijän kokoelmat.

Cottonbro 2020. Woman in White Long Sleeve Shirt Sitting Beside Man in Black Suit. Digikuva. Pexels. <https://www.pexels.com/photo/woman-in-white-long-sleeve-shirt-sitting-beside-man-in-black-suit-5028409/>. Viitattu 3.9.2021.

Gonullu, Meruyert 2020. Bright cushions on market in street. Digikuva. Pexels. <https://www.pexels.com/photo/bright-cushions-on-market-in-street-6243732/>. Viitattu 3.9.2021.

Apana, Braxton 2021. Luggage. Digikuva. Pexels. <https://unsplash.com/photos/2Y4KrTv1kvU>. Viitattu 3.9.2021.

Nilov, Mikhail 2021. Pink Textile in Close Up Photography. Digikuva. Pexels. <https://www.pexels.com/photo/pink-textile-in-close-up-photography-7676882/>. Viitattu 3.9.2021.

Marinkovic, Ena 2020. Interior Design Of A Building. Digikuva. Pexels. <https://www.pexels.com/photo/interior-design-of-a-building-3697742/>. Viitattu 3.9.2021.
Cottonbro 2020. Gold and Black Beaded Bracelet. Digikuva. Pexels. <https://www.pexels.com/photo/gold-and-black-beaded-bracelet-4974342/>. Viitattu 3.9.2021.

KUVAKOLLAASI 17. Huttunen, Essi 2021. Opulence-konsepti. Kuopio: tekijän kokoelmat.

Rosaco julkaisuaika tuntematon. Digikuva. <https://shop.roseco.com/p-2561-genuine-australian-round-opal.aspx>. Viitattu 15.11.2021.

Cottonbro 2021. Digikuva. Pexels. <https://www.pexels.com/fi-fi/kuva/muoti-mies-ihmiset-naine-9954028/>. Viitattu 15.11.2021.

Cottonbro 2021. Digikuva. Pexels. <https://www.pexels.com/fi-fi/kuva/muoti-mies-ihmiset-kukat-9954970/>. Viitattu 15.11.2021.

Cottonbro 2021. Digikuva. Pexels. <https://www.pexels.com/fi-fi/kuva/muoti-mies-rakkaus-ihmiset-9953169/>. Viitattu 15.11.2021.

Cottonbro 2021. Digikuva. Pexels. <https://www.pexels.com/fi-fi/kuva/muoti-mies-aurinkolasit-ihmiset-9956560/>. Viitattu 15.11.2021.

KUVAKOLLAASI 18. Huttunen, Essi 2021. Space age -tunnelmataulu. Kuopio: tekijän kokoelmat.

Nelson, Matt 2017. Eclipse. Digikuva. Unsplash. <https://unsplash.com/photos/bx4WS8mh3w>. Viitattu 10.10.2021.

Kolder, Sam 2019. Silhouette of Mountain Under Starry Night. Digikuva. Pexels. <https://www.pexels.com/photo/silhouette-of-mountain-under-starry-night-2387877/>. Viitattu 10.10.2021.

Cottonbro 2020. Man in Black Jacket Standing Beside Man in Black Jacket. Digikuva. Pexels. <https://www.pexels.com/photo/man-in-black-jacket-standing-beside-man-in-black-jacket-4904534/>. Viitattu 10.10.2021.

Pixabay 2016. Apollo. Digikuva. Pexels. <https://www.pexels.com/fi-fi/kuva/apollo-apolloperhonen-astronautti-avaruus-41162/>. Viitattu 10.10.2021.

Guerrero, Pablo 2018. To the Moon. Digikuva. Unsplash. <https://unsplash.com/photos/pGXUwHZQ5eI>. Viitattu 10.10.2021

Olichon, Adrien 2019. Black and White Stairs Vector Art. Digikuva. Pexels. <https://www.pexels.com/photo/black-and-white-stairs-vector-art-2736150/>. Viitattu 10.10.2021.

KUVAKOLLAASI 19. Huttunen, Essi 2021. Epicycle-konsepti. Kuopio: tekijän kokoelmat.

Sibyanto, Ketut 2020. Digikuvat. Pexels. <https://www.pexels.com/fi-fi/kuva/pari-rakkaus-ihmiset-miehet-4746175/>. Viitattu 14.11.2021.

Sibyanto, Ketut 2020. Digikuvat. Pexels. <https://www.pexels.com/fi-fi/kuva/pari-rakkaus-ihmiset-piknik-4746125/>. Viitattu 14.11.2021.

Sibyanto, Ketut 2020. Digikuvat. Pexels. <https://www.pexels.com/fi-fi/kuva/pari-rakkaus-ihmiset-miehet-4746197/>. Viitattu 14.11.2021.

Sibyanto, Ketut 2020. Digikuvat. Pexels. <https://www.pexels.com/fi-fi/kuva/pari-rakkaus-ihmiset-kavely-4746190/>. Viitattu 14.11.2021.

RocksDiamond julkaisuaika tuntematon. Digikuva. https://www.etsy.com/listing/1090361761/rose-cut-salt-and-pepper-diamond-for?ga_order=most_relevant&ga_search_type=all&ga_view_type=gallery&ga_search_query=salt+and+pepper+diamond+rosecut&ref=sr_gallery-4-23&organic_search_click=1&frs=1. Viitattu 14.11.2021.

Dwarkeshgem julkaisuaika tuntematon. Digikuva. https://www.etsy.com/listing/880829353/753-ct-58-x-30-mm-natural-loose-diamond?ref=search_recently_viewed-1&pro=1&frs=1. Viitattu 14.11.2021.

Diamond Buzz 2021. Digikuva. <https://diamondbuzz.blog/salt-and-pepper-diamonds-buying-guide/>. Viitattu 14.11.2020.

CkCrystalgems julkaisuaika tuntematon. Digikuva. https://www.etsy.com/listing/858421730/056ct-49-mm-natural-loose-diamondwhite?ref=search_recently_viewed-3. Viitattu 14.11.2021.

KUVAKOLLAASI 20. Huttunen, Essi 2021. Unisex-tunnelmakartta. Kuopio: tekijän kokoelmat.

Santos, Vitória 2019. Frau Hält Ihren Kopf. Digikuva. Pexels. <https://www.pexels.com/de-de/foto/frau-halt-ihren-kopf-2842761/>. Viitattu 1.11.2021.

gdtography 2018. White Textile. Digikuva. Pexels. <https://www.pexels.com/photo/white-textile-911738/>. Viitattu 1.11.2021.

Lach, Ron 2021. People. Digikuva. Pexels. <https://www.pexels.com/fi-fi/kuva/mies-rakkaus-ihmiset-naine-9256871>. Viitattu 1.11.2021.

Adarve, Ali 2020. Shell. Digikuva. Pexels. <https://www.pexels.com/fi-fi/kuva/puu-ranta-hiekka-kesa-5495921/>. Viitattu 1.11.2021.

Lach, Ron 2021. Boy in Skirt. Digikuva. Pexels. <https://www.pexels.com/fi-fi/kuva/muoti-mies-ihmiset-naine-8346048/>. Viitattu 1.11.2021.

Santos, Vitória 2019. Woman. Digikuva. Pexels. <https://www.pexels.com/fi-fi/kuva/muoti-henkilo-aurinkolasit-naine-2863899/>. Viitattu 1.11.2021.

KUVAKOLLAASI 21. Huttunen, Essi 2021. Entagled-konsepti. Kuopio: tekijän kokoelmat.

Kim, Sasha 2021. Digikuva. Pexels. <https://www.pexels.com/fi-fi/kuva/mies-rakkaus-ihmiset-naine-8483843/>. Viitattu 15.11.2021.

Kim, Sasha 2021. Digikuva. Pexels. <https://www.pexels.com/fi-fi/kuva/mies-rakkaus-ihmiset-naine-8483757/>. Viitattu 15.11.2021.

Kim, Sasha 2021. Digikuva. Pexels. <https://www.pexels.com/fi-fi/kuva/muoti-ihmiset-naine-rentoutuminen-8483825/>. Viitattu 15.11.2021.

Kim, Sasha 2021. Digikuva. Pexels. <https://www.pexels.com/fi-fi/kuva/muoti-mies-rakkaus-ihmiset-8483834/>. Viitattu 15.11.2021.

Khangemandcrafts julkaisuaika tuntematon. Digikuva. https://www.etsy.com/listing/1014550402/natural-tiger-eye-cabochon-tiger-eye?ga_order=most_relevant&ga_search_type=all&ga_view_type=gallery&ga_search_query=tigers+eye+loose+flat&ref=sr_gallery-5-5&organic_search_click=1&pro=1. Viitattu 15.11.2021.

KUVAKOLLAASI 22. Huttunen, Essi 2021. Stonewall-konsepti. Kuopio: tekijän kokoelmat.

Tankilevitch, Polina 2021. Digikuva. Pexels. <https://www.pexels.com/fi-fi/kuva/muoti-mies-rakkaus-ihmiset-7391122/>. Viitattu 14.11.2021.

Tankilevitch, Polina 2021. Digikuva. Pexels. <https://www.pexels.com/fi-fi/kuva/muoti-mies-rakkaus-ihmiset-7390992/>. Viitattu 14.11.2021.

Tankilevitch, Polina 2021. Digikuva. Pexels. <https://www.pexels.com/fi-fi/kuva/muoti-rakkaus-naine-ystavat-7391162/>. Viitattu 14.11.2021.

Tankilevitch, Polina 2021. Digikuva. Pexels. <https://www.pexels.com/fi-fi/kuva/mies-rakkaus-ihmiset-naine-7391129/>. Viitattu 14.11.2021.

KUVAKOLLAASI 23. Huttunen, Essi 2021. Valmis Devotion-konsepti. Kuopio: tekijän kokoelmat.

Shuraev, Yaroslav 2020. Digikuva. Pexels. <https://www.pexels.com/fi-fi/kuva/kirkas-meri-maisema-luonto-5980151/>. Viitattu 14.11.2021.

Shuraev, Yaroslav 2020. Digikuva. Pexels. <https://www.pexels.com/fi-fi/kuva/meri-luonto-muoti-mies-5980022/>. Viitattu 14.11.2021.

Shuraev, Yaroslav 2020. Digikuva. Pexels. <https://www.pexels.com/fi-fi/kuva/meri-luonto-muoti-pari-5978912/>. Viitattu 14.11.2021.

Shuraev, Yaroslav 2020. Digikuva. Pexels. <https://www.pexels.com/fi-fi/kuva/ranta-hiekka-pilvinen-naiset-5979559/>. Viitattu 14.11.2021.

KUVAKOLLAASI 24. Huttunen, Essi 2021. Valmis Opulence-konsepti. Kuopio: tekijän kokoelmat.

Rosaco julkaisuaika tuntematon. Digikuva. <https://shop.roseco.com/p-2561-genuine-australian-round-opal.aspx>. Viitattu 15.11.2021.

Cottonbro 2021. Digikuva. Pexels. <https://www.pexels.com/fi-fi/kuva/muoti-mies-ihmiset-naine-9954028/>. Viitattu 15.11.2021.

Cottonbro 2021. Digikuva. Pexels. <https://www.pexels.com/fi-fi/kuva/muoti-mies-ihmiset-kukat-9954970/>. Viitattu 15.11.2021.

Cottonbro 2021. Digikuva. Pexels. <https://www.pexels.com/fi-fi/kuva/muoti-mies-rakkaus-ihmiset-9953169/>. Viitattu 15.11.2021.

Cottonbro 2021. Digikuva. Pexels. <https://www.pexels.com/fi-fi/kuva/muoti-mies-aurinkolasit-ihmiset-9956560/>. Viitattu 15.11.2021.

KUVAKOLLAASI 25. Huttunen, Essi 2021. Valmis Epicycle-konsepti. Kuopio: tekijän kokoelmat.

Sibyanto, Ketut 2020. Digikuvat. Pexels. <https://www.pexels.com/fi-fi/kuva/pari-rakkaus-ihmiset-miehet-4746175/>. Viitattu 14.11.2021.

Sibyanto, Ketut 2020. Digikuvat. Pexels. <https://www.pexels.com/fi-fi/kuva/pari-rakkaus-ihmiset-piknik-4746125/>. Viitattu 14.11.2021.

Sibyanto, Ketut 2020. Digikuvat. Pexels. <https://www.pexels.com/fi-fi/kuva/pari-rakkaus-ihmiset-miehet-4746197/>. Viitattu 14.11.2021.

Sibyanto, Ketut 2020. Digikuvat. Pexels. <https://www.pexels.com/fi-fi/kuva/pari-rakkaus-ihmiset-kavely-4746190/>. Viitattu 14.11.2021.

RocksDiamond julkaisuaika tuntematon. Digikuva. https://www.etsy.com/listing/1090361761/rose-cut-salt-and-pepper-diamond-for?ga_order=most_relevant&ga_search_type=all&ga_view_type=gallery&ga_search_query=salt+and+pepper+diamond+rosecut&ref=sr_gallery-4-23&organic_search_click=1&frs=1. Viitattu 14.11.2021.

Dwarkeshgem julkaisuaika tuntematon. Digikuva. https://www.etsy.com/listing/880829353/753-ct-58-x-30-mm-natural-loose-diamond?ref=search_recently_viewed-1&pro=1&frs=1. Viitattu 14.11.2021.

Diamond Buzz 2021. Digikuva. <https://diamondbuzz.blog/salt-and-pepper-diamonds-buying-guide/>. Viitattu 14.11.2020.

CkCrystalgems julkaisuaika tuntematon. Digikuva. https://www.etsy.com/listing/858421730/056ct-49-mm-natural-loose-diamondwhite?ref=search_recently_viewed-3. Viitattu 14.11.2021.

KUVAKOLLAASI 26. Huttunen, Essi 2021. Valmis Entagled-konsepti. Kuopio: tekijän kokoelmat.

Kim, Sasha 2021. Digikuva. Pexels. <https://www.pexels.com/fi-fi/kuva/mies-rakkaus-ihmiset-naine-8483843/>. Viitattu 15.11.2021.

Kim, Sasha 2021. Digikuva. Pexels. <https://www.pexels.com/fi-fi/kuva/mies-rakkaus-ihmiset-naine-8483757/>. Viitattu 15.11.2021.

Kim, Sasha 2021. Digikuva. Pexels. <https://www.pexels.com/fi-fi/kuva/muoti-ihmiset-naine-rentoutuminen-8483825/>. Viitattu 15.11.2021.

Kim, Sasha 2021. Digikuva. Pexels. <https://www.pexels.com/fi-fi/kuva/muoti-mies-rakkaus-ihmiset-8483834/>. Viitattu 15.11.2021.

Khangemandcrafts julkaisuaika tuntematon. Digikuva. https://www.etsy.com/listing/1014550402/natural-tiger-eye-cabochon-tiger-eye?ga_order=most_relevant&ga_search_type=all&ga_view_type=gallery&ga_search_query=tigers+eye+loose+flat&ref=sr_gallery-5-5&organic_search_click=1&pro=1. Viitattu 15.11.2021.

KUVAKOLLAASI 27. Huttunen, Essi 2021. Valmis Pride-konsepti. Kuopio: tekijän kokoelmat.

Tankilevitch, Polina 2021. Digikuva. Pexels. <https://www.pexels.com/fi-fi/kuva/muoti-mies-rakkaus-ihmiset-7391122/>. Viitattu 14.11.2021.

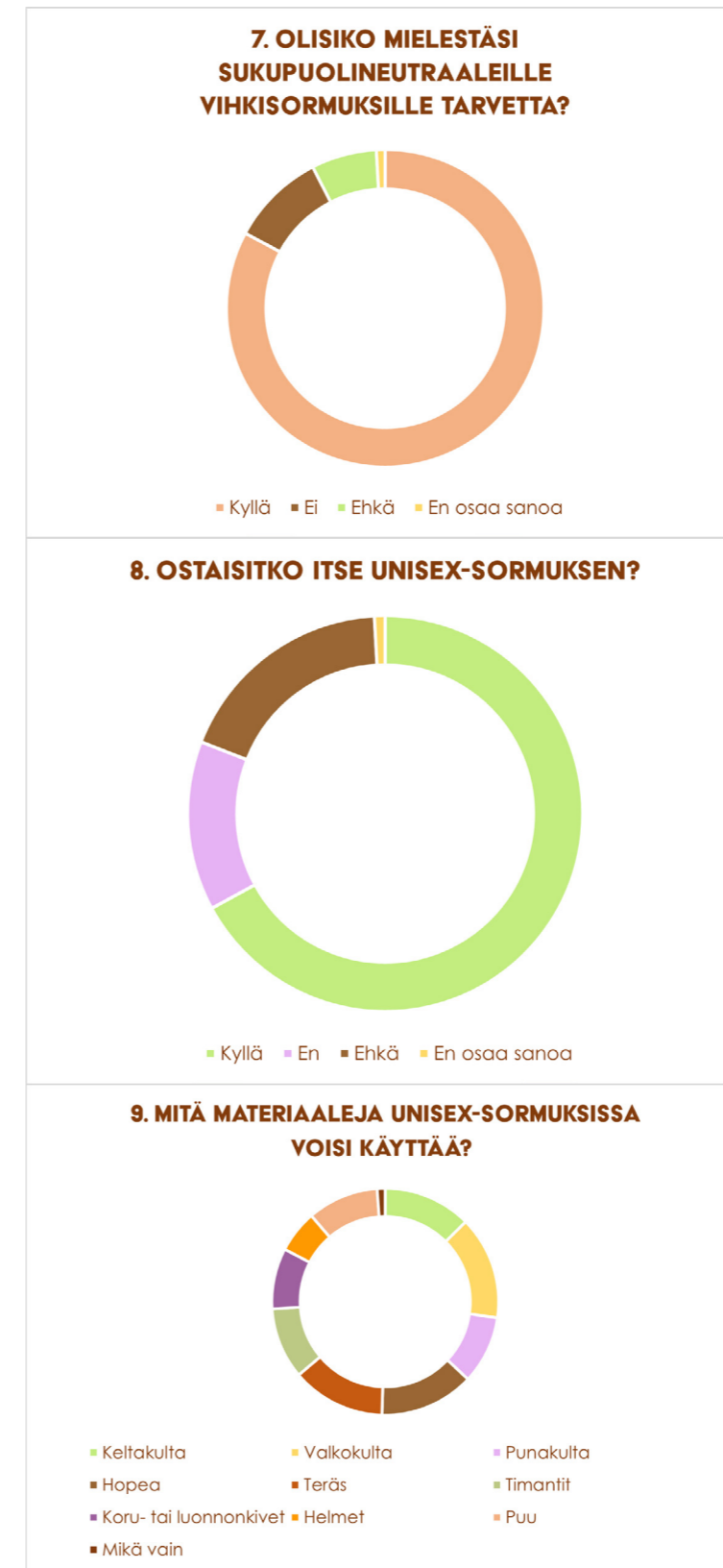
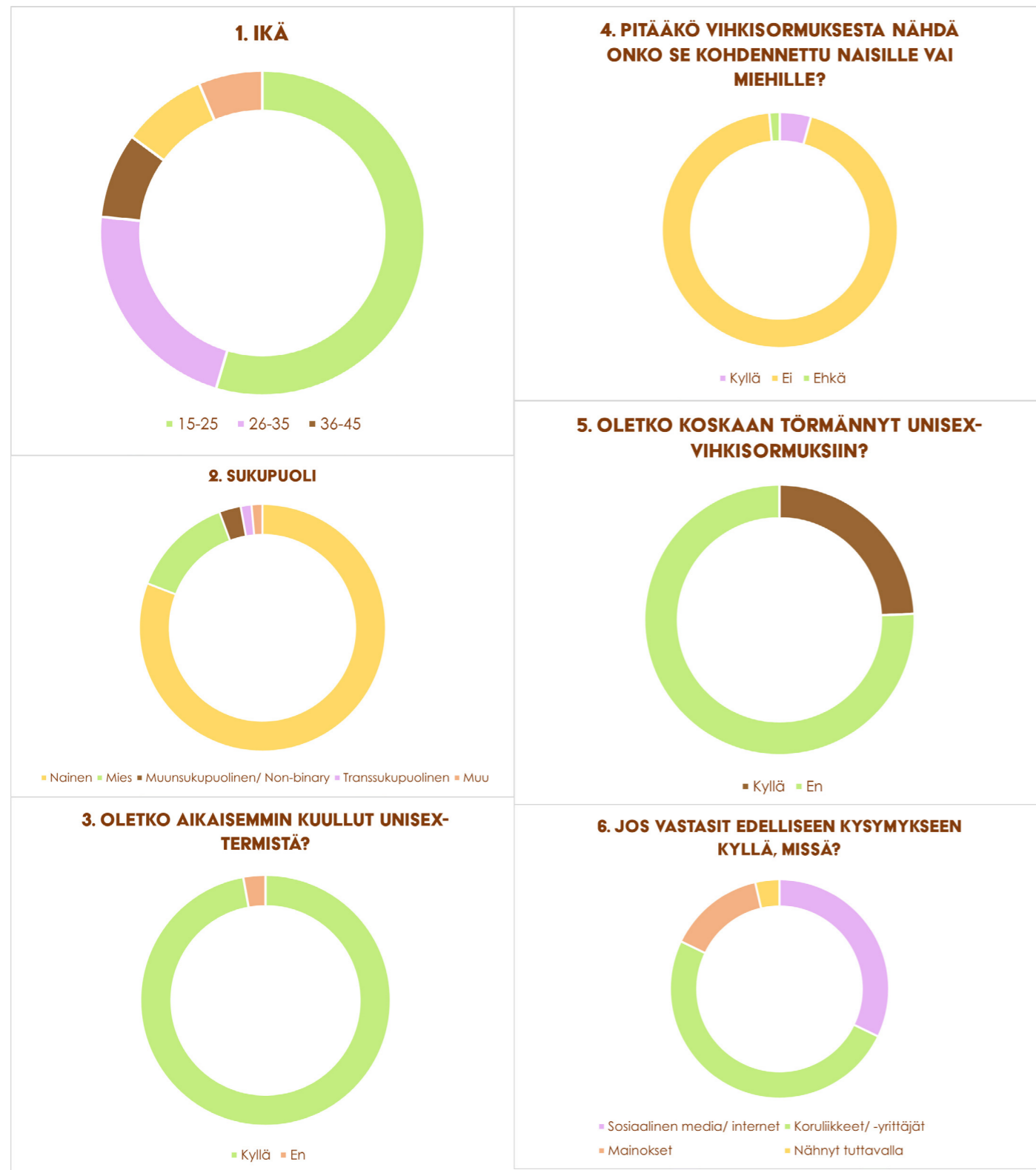
Tankilevitch, Polina 2021. Digikuva. Pexels. <https://www.pexels.com/fi-fi/kuva/muoti-mies-rakkaus-ihmiset-7390992/>. Viitattu 14.11.2021.

Tankilevitch, Polina 2021. Digikuva. Pexels. <https://www.pexels.com/fi-fi/kuva/muoti-rakkaus-naine-ystavat-7391162/>. Viitattu 14.11.2021.

Tankilevitch, Polina 2021. Digikuva. Pexels. <https://www.pexels.com/fi-fi/kuva/mies-rakkaus-ihmiset-naine-7391129/>. Viitattu 14.11.2021.

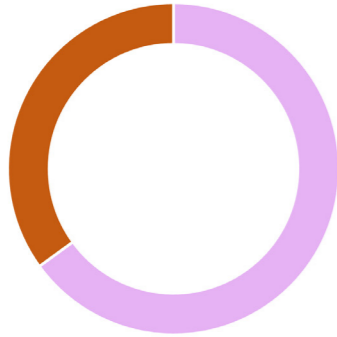

LIITE 1: ENSIMMÄINEN KYSELY

LIITE 2: TOINEN KYSELY

MITÄ KAUTTA KUULUT LGBT-YHTEISÖÖN?

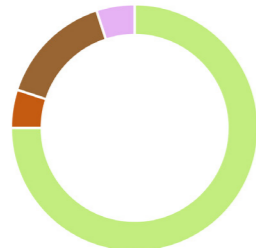
■ seksuaalinen suuntautuminen (65%) ■ sukupuoli-identiteetti (0%) ■ molemmat (35%)

ENSIMMÄISENÄ TEEMANA ON NAISILLE SUUNNATUT HOUSUPUVUT, ERITYISESTI YVES SAINT LAURENTIN "LE SMOKING" VUODELTA 1966. ONKO "LE SMOKING" SINULLE ENNESTÄÄN TUTTU?

■ On ennestään tuttua (30%) ■ Ei ollut ennestään tuttua (70%)

ONKO KUVAN SORMUKSESSA MIELESTÄSI TOTEUTUNUT VAIKUTELMA SUKUPUOLINEUTRAALISTA MUOTOILUSTA? PERUSTELE LYHYESTI.

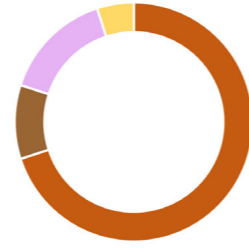
■ Kyllä (75%) ■ Ei (5%) ■ Melkein (15%) ■ Ei vastaa kysymykseen vastauksessaan (5%)

TOISENA TEEMANA ON RIIKINKUKKOYALLANKUMOUS ELI PEACOCK REVOLUTION. ONKO RIIKINKUKKOYALLANKUMOUS SINULLE ENNESTÄÄN TUTTU?

■ On ennestään tuttua (50%) ■ Ei ollut ennestään tuttua (50%)

ONKO KUVAN SORMUKSESSA MIELESTÄSI TOTEUTUNUT VAIKUTELMA SUKUPUOLINEUTRAALISTA MUOTOILUSTA? PERUSTELE LYHYESTI.

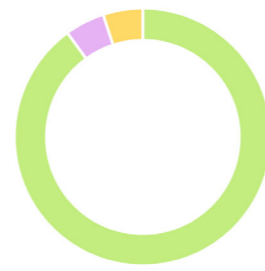
■ Kyllä (70%) ■ Ei (10%) ■ Melkein (15%) ■ Ei vastaa kysymykseen vastauksessaan (5%)

KOLMANTENA TEEMANA ON 60-LUVUN SPACE AGE-MUOTI (SUOM. AVARUUSAIKA). ONKO SPACE AGE- TERMI SINULLE ENNESTÄÄN TUTTU?

■ On ennestään tuttua (35%) ■ Ei ollut ennestään tuttua (65%)

ONKO KUVAN SORMUKSESSA MIELESTÄSI TOTEUTUNUT VAIKUTELMA SUKUPUOLINEUTRAALISTA MUOTOILUSTA? PERUSTELE LYHYESTI.

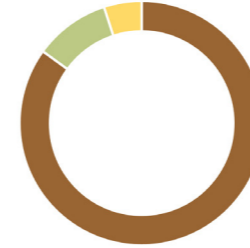
■ Kyllä (90%) ■ Ei (0%) ■ Melkein (5%) ■ Ehkä/En osaa sanoa (5%)

NELJÄNTENÄ TEEMANA ON 60-LUVUN UNISEX-MUOTI. ONKO TÄMÄ SINULLE ENNESTÄÄN TUTTU?

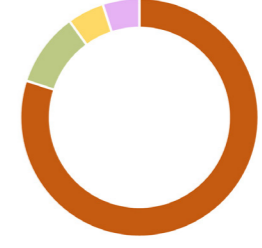
■ On ennestään tuttua (90%) ■ Ei ollut ennestään tuttua (10%)

ONKO KUVAN SORMUKSESSA MIELESTÄSI TOTEUTUNUT VAIKUTELMA SUKUPUOLINEUTRAALISTA MUOTOILUSTA? PERUSTELE LYHYESTI.

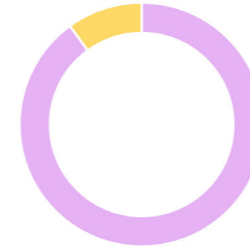
■ Kyllä (85%) ■ Ei (10%) ■ En osaa sanoa (5%)

ONKO MIELESTÄSI TARPEELLISTA TARJOTA SEKÄ VÄRILLISTÄ ETTÄ VÄRITÖNTÄ VERSIOTA SORMUKSISTA? PERUSTELE LYHYESTI.

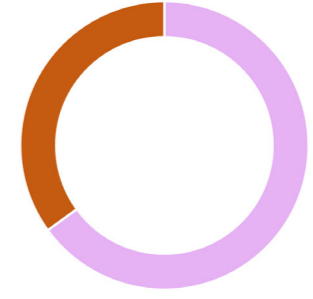
■ Kyllä (80%) ■ Ei (10%) ■ En osaa sanoa (5%) ■ Vastaus ei vastaa kysymykseen (5%)

VIIDENTENÄ TEEMANA ON STONEWALLIN MELLAKAT VUODELTA 1969. ONKO TAPAHTUMA SINULLE ENNESTÄÄN TUTTU?

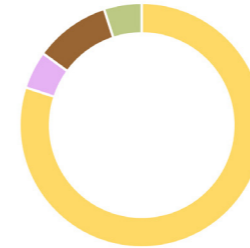
■ On ennestään tuttu (90%) ■ Ei ollut ennestään tuttua (10%)

MITÄ KAUTTA KUULUT LGBT-YHTEISÖÖN?

■ seksuaalinen suuntautuminen (65%) ■ sukupuoli-identiteetti (0%) ■ molemmat (35%)

ONKO KUVAN SORMUKSESSA MIELESTÄSI TOTEUTUNUT VAIKUTELMA SUKUPUOLINEUTRAALISTA MUOTOILUSTA? PERUSTELE LYHYESTI.

■ Kyllä (80%) ■ Ei (5%) ■ Melkein (10%) ■ Ei vastaa kysymykseen vastauksessaan (5%)

SOPIVATKO SORMUKSET MIELESTÄSI TEEMOJEN KANSSA YHTEEN? PERUSTELE LYHYESTI.

■ Kyllä (95%) ■ Ei (0%) ■ Ehkä (5%)

LIITE 3: LUONNOKSET

